

Тема 1 Олімпійський спорт як наукова та навчальна дисципліна

План лекції

1. **Загальна характеристика структури і змісту предмета "Олімпійський спорт"**
2. **Сутність спорту, його роль, форми та умови функціонування в суспільстві**
3. **Основні терміни дисципліни "Олімпійський спорт"**

Олімпійський спорт вивчається протягом 6-7 семестрів загальною кількістю 108 годин, з яких ___ години – лекції, ___ – семінарські заняття і ___ годин самостійної роботи.

Олімпійський спорт – спеціалізована ігрова змагальна діяльність людини, яка спрямована на досягнення максимально можливого високого результату.

ОС – це одне з дивовижних явищ в історії людства. Зародившись в Стародавній Греції у 776 році до н.е. (рік проведення Ігор першої Олімпіади), ОІ регулярно проводились біля 1000 років, закінчивши свій багатовіковий цикл у 394 році нашої ери. ОІ відродилися у кінці минулого століття в нових історичних умовах.

У сучасному ОС спортивна, виховна й освітня сторони тісно спілкуються з соціально-філософськими, економічним й політичними сторонами життя людини. Він став прикладом ефективного співробітництва людства в ім'я гармонійного розвитку й поваги людини, зміцнення миру й взаєморозуміння між державами й народами.

Сучасна наука про ОС – закономірний результат багаторічної аналітичної пізнавальної діяльності з історії ОІ Древньої Греції, відродження ОІ і розвитку сучасного олімпійського руху.

Аналіз системи знань про ОС як науки свідчить про те, що навчальна дисципліна "ОС" містить загальну концепцію стану і розвитку міжнародного олімпійського руху; за своїм призначенням – загальний метод пізнання явищ ОС; за своїми функціями – практичне керівництво для спортсменів, тренерів, діячів олімпійського руху та інших фахівців спорту, а також осіб, діяльність котрих в тій чи іншій мірі пов'язана з олімпійським спортом; за своєю структурою і змістом – сукупність понять, принципів, фактів, ідей і гіпотез, які мають відноситися до даної сфери людської діяльності.

Предметом навчальної дисципліни "ОС" є знання його різних складових як багатофункціонального суспільного явища, системи змагань і пов'язаної з нею системи підготовки до ОІ.

Об'єктами дисципліни "ОС", передбаченими навчальною програмою, є наступне:

- витоки, зародження та історія ОІ Стародавньої Греції;
- відродження ОІ та історія сучасного олімпійського руху;
- міжнародна олімпійська система, її структура і основоположні принципи функціонування;
- соціально-політичні, організаційно-правові і економічні основи ОС;
- олімпійські види спорту, змагання і змагальна діяльність спортсменів;
- сторони підготовленості спортсменів, які визначають рівень спортивних досягнень та їх вдосконалення;
- структура підготовки спортсменів та методика розбудови тренувального процесу;
- відбір, орієнтація, контроль, управління і прогнозування в системі підготовки спортсменів;
- позатренувальні і позазмагальні фактори в системі підготовки і змагальної діяльності спортсменів.

Олімпійський спорт як наукова і навчальна дисципліна може бути поділена на наступні структурні елементи:

1. Вихідна емпірична основа – різноманітні факти, які отримані в ході практичної і дослідницької діяльності, які вимагають ще свого пояснення, теоретичного обґрунтування, інтерпретації, визначення місця в цілісній системі знань.
2. Вихідна теоретична основа – включає в себе наступні основні компоненти: ідеї, гіпотези, закономірності, принципи.
3. Вихідна логічна основа – в системі знань про олімпійський спорт – це поняття, які відбивають основні властивості об'єктів або явищ.
4. Власне теоретична частина – сукупність наслідків, установлень і доказів.

Таким чином до предмету ОС відноситься вивчення загальних закономірностей виникнення, становлення й розвитку спорту вищих досягнень.

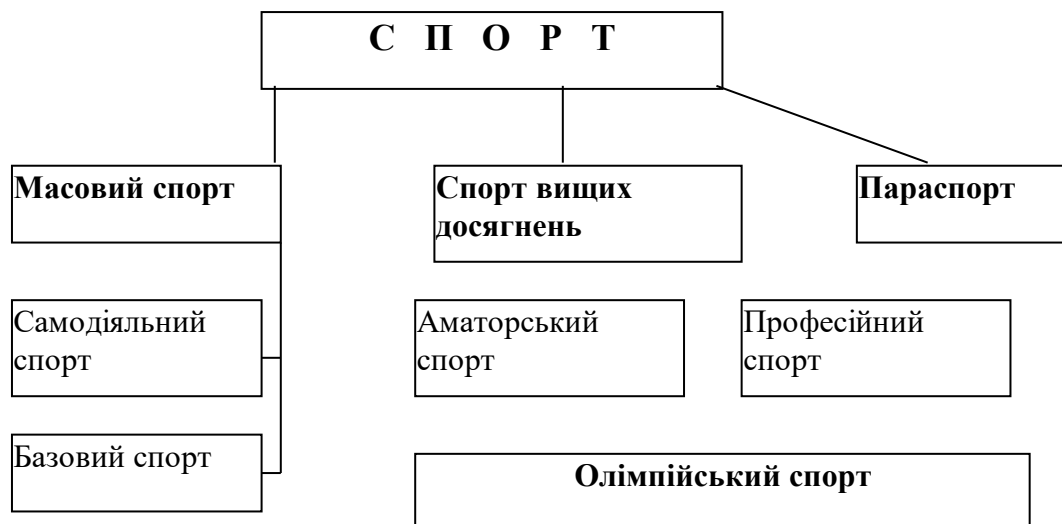
ОС як навчальна дисципліна має вирішити наступні завдання:

1. Сформуванати системні знання та визначити історичне місце олімпійського руху в суспільстві.
2. Забезпечити теоретико-методичну підготовку, необхідну в роботі з спортсменами високої кваліфікації.
3. Оволодіти вмінням застосовувати отримані знання в оцінці ідей та явищ, що відбуваються в олімпійському русі.

Зміст предмета визначається засобами, формами, методами, ідеями і теоріями, які мали місце в розвитку ОС на різних історичних етапах розвитку людства. Зміст ОС залежить від конкретної суспільно-політичної формації, географічного середовища, національних традицій, політики, економічного стану, розвитку науки і культури. Іншими словами, ОС підпорядковується тим же закономірностям розвитку, що і фізична культура. Крім того, ОС, його розвиток залежить від стану інших складових ФК: фізичного виховання, фізичної реабілітації, фізичної рекреації. І, нарешті, ОС сам є частиною спортивної діяльності. Ефективність ОС визначається не тільки якістю функціонування власних складових, але і інших напрямків спорту.

1. Сутність спорту, його роль, форми та умови функціонування в суспільстві

Сучасні знання про спорт – закономірний результат багатолітньої пізнавальної діяльності людини. Поняття "спорт" слід розглядати як багатофункціональне явище культури, як сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства, як вид і результат діяльності.

Спорт як частина культури суспільства – це сукупність досягнень суспільства у справі використання сучасних засобів і методів спортивного тренування, спортивної науки, сучасних спортивних споруд, спортінвентарю й обладнання.

Об'єктом теоретико-методичних основ підготовки спортсменів є спорт як вид і результат спеціалізованої діяльності людини. Тільки для спорту як виду суспільної діяльності характерне специфічне виробництво – спортивний результат, який виробляється в змаганнях. При цьому слід підкреслити – якщо з цієї специфічної діяльності забрати змагання, то спорт як вид діяльності щезає. Залишаються лише фізичні вправи, тобто фізична культура, але не спорт.

В спорті як виді діяльності розрізняють спорт масовий, спорт вищих досягнень і параспорт (спорт інвалідів). Мал.1. Спорт масовий може бути диференційований на спорт самодіяльний і спорт базовий.

Самодіяльний спорт – переслідує розважальні цілі, носить нерегулярний характер, відсутність чіткої тренувальної програми і керівника-педагога, тренера, інструктора (секції на підприємствах, спортивних клубах). Епізодично можуть проводитись змагання.

Базовий спорт – здійснюється в певній організаційній структурі (навчальні заклади, служба в армії). Здійснюється за чіткою програмою спортивної підготовки. Базовий спорт може також бути спрямованим на засвоєння тих видів, в яких рухові навички більш адекватні майбутній професійній діяльності (військовий спорт, пожежно-прикладний спорт).

Спорт вищих досягнень поділяється на аматорський і професійний.

Аматорський спорт термін є дуже відносним. Без систематичних, щоденних багатогодинних занять, професійного ставлення до тренування, систематичної участі у змаганнях (до 30-80 змагань на рік) домогтися результатів у спорті вищих досягнень неможливо.

Професійний спорт – це спеціалізовані по видах спорту об'єднання спортсменів вищої кваліфікації, які за контрактами виступають за професійний клуб. ПС "живе" в основному за рахунок відбору спортсменів-аматорів, переможців Олімпіад, світових, континентальних першостей (бокс, карате,), але дає методіку підготовки, сучасні спортивні бази, збирає і підтримує кращих спортсменів. Практично сфера великого бізнесу (прибуток 4 основних професійних ліг США по бейсболу, баскетболу, футболу і хокею у 1989 р. був понад 1,8 млрд доларів; чемпіон світу серед боксерів-професіоналів Е.Холіфілд "заробив" у 1991 році за свої виступи на рингу 60,5 млн доларів).

Характерні риси ПС: висока організація підготовки та змагань, максимальне сучасне матеріально-технічне, науково-методичне та медичне забезпечення підготовки; велика свідомість та відповідальність за свою підготовку і спортивний результат.

В сучасному суспільстві велику увагу приділяють спорту інвалідів (параспорт). Перші паралельні олімпійські ігри для інвалідів відбулись у Сеулі у 1988 р.

Спорт як вид діяльності привертає велику увагу людей, що робить його одним з найбільш популярних видовищ. Це породжує інтерес до нього комерційних кіл, які використовують видатних спортсменів з метою реклами своєї продукції. У свою чергу це приводить до появи чисто видовищних, комерційних видів спорту.

Звичайно, без певної участі бізнесу неможливо було б досягти необхідного матеріально-технічного забезпечення підготовки спортсменів, будівництва стадіонів і палаців спорту (в Атланті на ОІ витрачено біля двох мільярдів доларів, отримано 500 мільйонів прибутку), участі науково-технічних організацій у створенні сучасного інвентарю та обладнання, засобів науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів.

Спорт – це явище, котре постійно розвивається. Ті види, які в недалекому минулому були обмежені національними кордонами, стають олімпійськими. Наприклад, на останній олімпіаді олімпійськими видами стали пляжний волейбол, велокрос. В деяких видах зараз вже проводяться чемпіонати світу – гольф, авто-мотоспорт, спортивна аеробіка, міні-футбол, л/а крос та інші, в деяких проводиться чемпіонат континенту – чемпіонат Європи зі стрибків на скакалці (на швидкість, обов'язкова, групова).

Розуміння спорту було б неповним, якби спорт розглядався тільки вузько спеціалізовано – як вид і результат певної діяльності. В сучасному розумінні спорт – це соціальне явище, явище культури людства, котре має свої духовні та матеріальні цінності.

Для суспільства велике значення має гуманістична цінність спорту. Це процес удосконалення вольових якостей людини, її постійна боротьба за перевагу над силами гравітації, простором і часом, прагнення до пізнання і розвитку можливостей самоутвердження особистості і багато іншого.

Досягнення науки про спорт, методика підготовки, висококваліфікованих спортсменів, використання її результатів в інших галузях: медицині, мистецтві, фізичній культурі, педагогіці, психології, космонавтиці, військових науках та ін. – це сукупність духовних цінностей спорту.

Олімпійські ідеали миру, прогресу людства, радості спілкування, справедливості та благородства спортивної боротьби, неприйняття расизму та апартеїду, демократизм спорту – ось основні гуманістичні, духовні цінності спорту.

До сутності матеріальних цінностей спорту слід віднести самі види спорту, їх постійний розвиток протягом всієї історії людства, спортивне обладнання і новітню технологію його виготовлення, спортивні споруди, архітектуру та технологія будівництва, наукове, медичне та методичне устаткування й апаратуру і навіть спортивну моду.

2. Основні терміни дисципліни "Олімпійський спорт"

Система знань про олімпійський спорт виражається перш за все в основних термінах та їх визначенні.

Базові терміни – це найбільш загальні терміни, що відносяться як до олімпійського спорту в цілому, так і до окремих його аспектів – історичного, гуманістичного, організаційно-правового і власне спортивного.

Похідні терміни підпорядковані базовим термінам і виводяться від них.

До першої групи термінів слід віднести найбільш загальні.

Олімпізм – філософія життя, яка об'єднує у єдине, збалансоване ціле гідність тіла і духу, концепція виховання гармонійно розвиненої людини засобами спорту, розповсюдження гуманістичних ідей в житті суспільства, розвиток співробітництва, взаєморозуміння і взаємодопомоги.

Олімпійський рух – спираючись на концепцію олімпізму є найкрупнішим соціальним рухом сучасної епохи, який охоплює світове суспільство в дусі взаємного визнання і співпраці без дискримінації за расовими, національними, політичними і економічними ознаками.

Олімпійський спорт – міжнародний, багатофункціональний спортивний рух, спрямований на пропаганду загальнолюдських, гуманістичних цінностей у відповідності з концепцією олімпізму; найважливіша складова міжнародного спортивного руху, який є невід'ємною частиною сучасного суспільного життя і міжнародних відносин.

Олімпійські ігри – змагання між спортсменами з індивідуальних та командних видів спорту, визнаних МОК в якості олімпійських. ОІ складаються з Ігор Олімпіади в зимових ОІ, кожні з котрих проводяться один раз на чотири роки.

Ігри Олімпіади – найкрупніші всесвітні комплексні змагання, які проводяться з 1896 року у відповідності з Олімпійською хартією. Організуються олімпійським містом і НОК країни під загальним керівництвом МОК.

Зимові Олімпійські ігри – комплексні змагання з зимових видів спорту, які проводяться МОК кожні чотири роки. Регулярне проведення самостійних ЗОІ ведеться з 1924 року (Шамоні, Франція). Термін Олімпіада у зв'язку з зимовими олімпійськими іграми не застосовується.

Олімпіада – чотирирічний період, який починається з Ігор Олімпіади і завершується з відкриттям Ігор наступної Олімпіади. Такий підхід запозичений у стародавніх греків, тому не можна ототожнювати термін "Олімпіада" і "Олімпійські ігри".

Олімпійська символіка – комплекс атрибутів олімпійського руху. Основними з них є загальний олімпійський символ і олімпійський девіз, які складають олімпійську емблему і олімпійський прапор. Ця символіка є власністю МОК і не може бути використана без його дозволу в рекламних або комерційних цілях.

Олімпійський символ – п'ять переплетених кілець (голубе, чорне, червоне – у верхньому ряду, жовте і зелене – у нижньому), які символізують об'єднання в олімпійському русі п'ять континентів. Символ запропонований П. Кубертенем і затверджений МОК у 1913 році.

Олімпійський девіз – "Швидше, вище, сильніше", запропонований другом П. Де Кубертена П.Дідоном і затверджений МОК у 1913 році, а у 1929 році став складовою частиною олімпійської емблеми.

Олімпійська емблема – офіційна олімпійська емблема, яка складається з олімпійського символу і олімпійського девізу (з 1920 р.).

Олімпійський прапор – біле полотнище з олімпійським символом у центрі. Затверджений МОК у 1913 році за пропозицією П. де Кубертена. З 1920 року олімпійський прапор вивішується на всіх олімпійських змаганнях.

Олімпійський плакат – форма наочної агітації, пропаганди спорту і популяризації ОІ. Використовується також для інформації про олімпійське місто, країну. Випускаються також плакати – афіші про змагання з окремих видів спорту олімпійської програми.

Олімпійський гімн – гімн, затверджений МОК у 1958 році, ноти (партитура) якого зберігаються у штаб-квартирі МОК.

Олімпійські нагороди – медалі, дипломи, призи, які затверджуються і присуджуються МОКом. Медалями нагороджуються призери, дипломами – усі призери, а також спортсмени, які посіли 4-6 місця. До нагород, які присуджуються МОК за особливі заслуги у розвитку Олімпійського руху, відносяться Олімпійський кубок і Олімпійський орден.

Друга група термінів пов'язана з міжнародною олімпійською системою, її принципами, структурою і функціонуванням.

Олімпійська хартія – правила і офіційні роз'яснення МОК, у яких викладені основоположні принципи розвитку олімпійського руху і проведення ОІ. Останній варіант ОХ був прийнятий 96 сесією МОК у 1990 році.

Міжнародний олімпійський комітет (МОК) – найвищий керівний орган олімпійського руху сучасності.

Міжнародні спортивні об'єднання – всесвітні і регіональні неурядові міжнародні організації.

Національний олімпійський комітет (НОК) – керівний орган олімпійського руху в країні.

Міжнародна олімпійська Академія – спеціальна установа, яка діє під сприянням МОК і фінансується НОК Греції. Основне завдання – вивчення теорії і практики підготовки спортсменів, фізичного виховання, пропаганда олімпійського руху та ін.

Олімпійська солідарність – програма МОК з надання допомоги національним комітетам у розвитку олімпійського руху. Програма передбачає пропаганду олімпійських ідей, допомогу в організації підготовки й участі національних команд у змаганнях, розширення контактів між НОК, організація курсів і семінарів, допомога спеціалістами і тренерами.

Олімпійське визнання – визнання МОКом НОКів окремих країн, яке дозволяє цим країнам відправляти національні команди на ОІ, а також МСФ, окремих видів спорту – олімпійськими, що забезпечує їх включення у програму ОІ.

Третя група термінів охоплює систему знань, пов'язаних з проведенням ОІ, їх програмою, визнанням переможців.

Олімпійське місто – місто, обране МОК для проведення Ігор. Рішення про обрання приймається не менше ніж за 6 років до проведення Ігор.

Організаційний комітет ОІ – громадський виконавчий орган з юридичним статусом, створений для матеріально-технічного забезпечення проведення ОІ і який приймає на себе відповідальність за обов'язки олімпійського міста.

Олімпійський стадіон – головний стадіон ОІ, де проводяться церемонії відкриття і закриття, а також змагання з найбільш популярних видів спорту (л/а, футбол).

Олімпійське селище – комплекс жилих будов, в яких розміщуються учасники ОІ, а також всі допоміжні приміщення (столові, культурний центр, магазини, тренувальні спортивні споруди та ін.).

Національна олімпійська команда – делегація НОК, яка приймає участь в ОІ. Формується НОКом з подання національних спортивних федерацій з видів спорту та інших організацій. У склад команди входять спортсмени, тренери, офіційні представники, технічний й обслуговуючий персонал.

Олімпійський церемоніал – Олімпійською хартією передбачені три основні урочисті церемонії ОІ: відкриття, нагородження переможців, закриття.

Олімпійська клятва – урочистий ритуал на церемонії відкриття ОІ. Відповідно Олімпійської хартії клятву виголошує один з видатних спортсменів країни, в якій проводяться ОІ.

Олімпійський вогонь – один із ритуалів на урочистій церемонії відкриття Ігор. Вперше олімпійський вогонь був запалений на Іграх Олімпіади 1928 р. Вічний вогонь, запалений в Греції за допомогою збільшеного скла, вперше був доставлений естафетою факелоносців для відкриття Ігор в Берліні. З тих пір факельна хода стала найважливішим елементом олімпійської церемонії.

Програма олімпійських ігор – комплекс видів спорту і спортивних дисциплін, з яких проводяться змагання на ОІ. Програму ОІ, в яку входять тільки О. Види спорту, встановлює МОК.

Олімпійські види спорту – визнані МОКом види спорту, з яких можуть проводитись змагання на ОІ. Олімпійський вид спорту повинен мати міжнародне визнання, ґрунтуватися на високих вимогах до фізичних можливостей людини.

Спортивна дисципліна – відгалуження олімпійського виду спорту, яка включає в себе один або декілька видів змагань. Критерії для включення дисциплін аналогічні для включення олімпійських видів спорту.

Вид змагань – змагання в рамках олімпійського виду спорту або однієї з його дисциплін, яке приводить до розподілення місць серед його учасників і закінчується врученням медалей і дипломів.

Система олімпійських змагань – система відбору учасників ОІ і виявлення переможців. У залежності від специфіки видів спорту, МСФ обирає систему проведення змагань: олімпійську або кубкову (з вибуванням), колову, змішану. З метою обмеження числа учасників в деяких видах спорту, МСФ встановлює кваліфікаційні нормативи, які повинні виконати всі учасники напередодні ОІ.

Олімпійський чемпіон – спортсмен або команда, які здобули золоту медаль на Іграх Олімпіади або зимових ОІ.

Олімпійський рекорд – найвище досягнення, яке установлюють окремі спортсмени або команди в олімпійських видах спорту. Реєструється у відповідності з офіційними правилами відповідних МСФ з видів спорту.

Неофіційний командний залік – система визначення результатів виступу національних команд на ОІ, яка прийнята більшістю НОКів, але не визнана МОК в якості офіційної. МОК додержується позиції, згідно якої Ігри є змаганням між спортсменами, а не між країнами.

Медичний кодекс – розділ Олімпійської хартії, який містить в собі положення про медичний контроль.

Медичний контроль – процедура обстеження спортсменів, яка включає застосування учасниками змагань заборонених стимулюючих засобів (антидопінговий контроль) і участь в змаганнях жінок – осіб з ознаками двостатевості (сексоконтроль. Який проходять тільки жінки).

3. **Методи досліджень в спорті.**

Дослідження в спорті проводяться на двох рівнях: експериментально-емпіричний і теоретичний.

Слід розділяти *засоби* і *методи* досліджень в спорті.

Методи теоретичного аналізу, узагальнення і побудови концепцій в спорті: аналіз; синтез; індукція; узагальнення; абстрагування; аналогія; моделювання; системний підхід.

Педагогічні методи: спостереження; вимірювання; опис; експеримент.

Соціологічні методи: спостереження; опитування; документальні методи; соціальний експеримент (формальний критерій Стауфера).

Інструментальні методи: тензодинамометрія; акселерометрія; стереофотограмметрія; стереокінограмметрія; нейрохронометрія; біотелеметрія; електрокардіометрія; електроміографія.

Конкретні методи: аналіз літератури; опитування (анкетування, бесіда, інтерв'ю – респондент і кореспондент); метод експертних оцінок.

Математичні методи й електронно-обчислювальна техніка: формалізація; обчислюють – середнє арифметичне, моду, медіану, дисперсію, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт кореляції, парний і лінійний коефіцієнт кореляції, ранговий коефіцієнт кореляції, факторний аналіз, коефіцієнт С – Пірсона, інтерполяція, екстраполяція.

Тема 2 Олімпійські ігри стародавньої Греції

План викладання.

1.	Джерела спорту Стародавньої Греції
2.	Фізичне виховання в системі освіти і виховання
3.	Стародавньої Греції
4.	Спортивні споруди у Стародавній Греції
5.	Організація і проведення Олімпійських ігор в
Стародавній Греції	Крізні явища у спорті Стародавньої Греції і
кінєць Олімпійських ігор	

1. Джерела спорту Стародавньої Греції

Зародившись в Стародавній Греції у VIII віці до н.е., ОІ регулярно проводились більше тисячі років, являючи собою одну із найважливіших частин елінської цивілізації.

Історичні корні ОС уходять в глибоку давнину, коли племена, пізніше названі грецькими, почали заселювати Балканський півострів і розташовані поряд з ним острови наприкінці III – початку II в.в. до н.е. В першій половині II віку до н.е. на острові Крит розвивається фізична культура, близька до тієї, яка виникла у скіфських народів і в Єгипті. Гімнастичні й акробатичні вправи, кулачні бої, боротьба, ігри з биками – були основним змістом спортивних програм, підготовлених для розваги глядачів під час свят і ярмарок.

Уламки гіпсових барельєфів з сценами кулачного бою і боротьби з палацу м. Кноссе – одного з центрів егейської культури, який розташований в центрі північної частини о. Крит, не тільки добре передають напружений характер змагань, але і свідчать про наявність деяких правил, спортивної форми. У борців були шоломи, які застосовувались в битвах, у боксерів – рукавички.

В середині II віку до н.е. після злиття груп ахейських і Егейських племен відбувається поступове формування грецької нації. К півночі від о. Крит на Балканському півострові починається *мікенський* період розвитку Греції, відомий своїми досягненнями в області архітектури, мистецтва, фізичного виховання.

Пам'ятки гончарного мистецтва XVI-XIV віків до н.е. свідчать про інтенсивний розвиток спорту, де поряд з тими видами, що існували на о. Крит, з'являються і розвиваються нові – біг, перегони на колісницях. Цей період – період сміливих починань, незалежності й свободи, прагнення до досягнень у різних сферах життя, і у тому числі й у сфері фізичного й духовного вдосконалення людини.

Однак у XIII в. до н.е. багата мікенська культура була знищена ордами войовничих диких племен, які прийшли на Балканський півострів з більш північних районів Європи. Поселення були пограбовані і спалені, корінне населення майже повністю знищене.

В кінці X в. до н.е. , спустошені в XIII в. до н.е. ці території були знову заселені. Затверджується нова політична структура "місто-держава" – поліс. Поступово поліси перетворюються в центри економічного, політичного і культурного життя Стародавньої Греції.

Кожне з міст-держав мало свій політичний устрій, структуру господарства, систему освіти й виховання. Наприклад, Спарта уявляла собою мілітаристську державу, а в Афінах був демократичний устрій.

Самооборона полісів і утримання в покорі підвладних верств населення зробили життєво важливим перехід до фізичної підготовки у спеціальних закладах Племенні форми несистематичного військового навчання були замінені підготовкою, яка

відповідала специфічним особливостям полісів, їх географічному положенню, місцевим видам озброєння й традиціям культу.

Про стан спорту у Стародавній Греції у IX-УІІ в.в. до н.е. можна робити висновки за творами її поетів, в першу чергу, Гомера і Гесіода. В їх творах знаходиться опис такого суспільства, де спорт увійшов у всі ланки життя: молоді люди активно займалися фізичними вправами; полководці і герої змагалися, щоб отримати перемогу; натовпи народу сліdkували за змаганнями.

Захоплення спортом яскраво описується в "Іліаді" і "Одісеї". Всі гомерівські герої бажають відзначити в змаганнях, кожний з них добре володіє різними видами спорту і хоче стати переможцем. Популярність в спорті залишила свій слід і в мові: стали істотними для визначення відстані вислови "один кидок диску" або "один кидок спису".

Відомо. Що боротьба й кулачні бої, змагання на колісницях і в бігу були широко розповсюджені в мікенську епоху. Очевидно, тоді ж виникло фехтування. Інші види змагань – стрибки, метання спису, стрільба з луку, про які пише Гомер, напевно виникли вже після занепаду мікенської культури.

Пізніше інших почалися проводитись змагання у стрибках, тому що вони згадуються в "Одісеї", але відсутні в "Іліаді".

Слід відзначити, що на інтенсивний розвиток спортивних змагань в Стародавній Греції великий вплив зробив найважливіший елемент життя і культури стародавніх греків – агоністика – принцип змагальності, який реалізувався в різних сферах життя (праці, мистецтві, спорті) з метою досягнення найкращого результату, прославлення сфер діяльності, збільшення особистого престижу і слави міст-держав. Агони – різні змагання, в різних сферах діяльності.

Сучасна спортивна термінологія багата грецькими термінами: атлет, стадіон, гантелі, диск, іподром, гімнастика та ін. У той же час стародавні греки ніколи не вживали слово "спорт", яке виникло від стародавньофранцузького слова *de sport* із значенням розваги, а користувалися словом "атлетика".

2. Фізичне виховання в системі освіти і виховання Стародавньої Греції

Велика увага в Стародавній Греції приділялося освіті і вихованню. Вже у У в. до н.е. афіняни пишались тим, що в їх місті не було жодного безграмотного.

В основу стародавньогрецької системи освіти і виховання був покладений синтез розумового і фізичного вдосконалення. Освіта включала три однаково важливих частини: інтелектуальну, музикальну і фізичну.

Найвищого успіху стародавньогрецька система освіти й виховання досягла в ІV в. до н.е., дякуючи софістам, які стали першими вчителями-професіоналами. Софісти добре знали історію спортивних змагань, найбільш інтересні події ОІ, прізвища переможців.

Особливо великих успіхів грецька школа досягла в риториці і філософії, дякуючи знаменитій школі риторики, яка була заснована у 392 р. до н.е. Ісопратом і не менш відомій Академії Платона, відкритій у 397 р. до н.е.

Хлопчики в Стародавній Греції повинні були мати трьох вчителів – граматика, кіфариста і педотриба. Граматик навчав читання і письму, а також рахунку, пізніше допомагав дітям вивчати твори поетів і письменників, в першу чергу Гомера і Езопа. Кіфарист навчав грі на кіфарі й лірі, пісням і гімнам. Під керівництвом педітриба – вчителя гімнастики – діти займалися фізичними вправами, тренувались, змагались в бігу, стрибках, метаннях та інших видах, маючи надію досягти високих показників, перемогти у великих спортивних іграх.

В системі античної гімнастики виділяли три частини:

- 1) ігри, які застосовувались у підготовці дітей (рухливі ігри, ігри з м'ячем, вправи з предметами – обручем, диском, списом та ін.);

- 2) палестра (це слово пішло від назви залів, де проводилися змагання борців) – система фізичних вправ з програми пентатлону (біг, стрибки у довжину, метання спису, метання диску і боротьба), доповнені плаванням, веслуванням, кулачним боєм, стрільбою з луку, бігом зі зброєю та ін.;
- 3) орхестріка – вправи, в основі яких ігри з м'ячем, акробатика, ритуальні, обрядові і битові танці.

Кожна з цих частин мала своє призначення: ігри застосовувались в процесі фізичного виховання дітей; палестра визначала основний зміст фізичного виховання молоді; орхестрика була доповненням до палестри і вирішенням задачі розвитку спритності, підготовки до тренувальних занять і змагань.

Фізичне виховання починалось з 7-8 літнього віку в гімнасіях і палестрах. По досягненню 15-літнього віку фізичне виховання в гімнасіях набувало спортивної спрямованості. Тут, поряд з п'ятиборством, юнаки займалися боротьбою, кулачним боєм і плаванням. Юнаки з багатих родин займалися в гімнасіях і до 18-20 років, де вони продовжували удосконалення в різних видах спорту.

Про значення фізичної культури в Стародавній Греції свідчить те, що людина, яка не вміла писати і плавати греками вважалась "тілесною і розумовою калікою". Платон називав кульгавим кожного, у кого розум і тіло були розвинені непропорціонально.

В місті Пеллене юнак міг дістати громадські права лише витримавши іспит з атлетики. Еліни казали: "спочатку необхідно побудувати міцну посудину, а потім вже наповнювати її вином просвіти". Рабам було заборонено займатися вправами, які розвивали силу, витривалість, тренуватися в палестрі, брати участь у змаганнях.

Коли система виховання в Афінах мала різнобічний характер і поєднувала в собі розумове, духовне й фізичне, то в Спарті виховання носило виражений військовий характер. При цьому виховання дівчат мало в чому відрізнялося від виховання хлопчиків. Таке відношення до виховання обумовлювалось структурою населення Спарті, де основна частина населення складалася з рабів і треба було утримувати владу. В Спарті система фізичного виховання починалося з 7 років. У 15 років підлітки включалися в групу ейренів. Фізична підготовка будувалась на основі п'ятиборства, кулачного бою і боротьби. Разом з юнаками навчалися й дівчата. Систематична фізична й військова підготовка здійснювалася у Спарті до 30-річного віку.

Різні спортивні змагання і в першу чергу ОІ суттєво впливали на характер фізичного виховання, яке поступово втратило виражений військовий характер.

В містах на о. Криті громадяни турбувалися про таке виховання дітей, яке дозволяло би всебічне інтелектуальне і фізичне виховання органічно поєднати з військовою підготовкою.

Греки уважно слідували за тим, щоб вся система виховання, у тому числі і фізичне органічно поєднувалась з суспільно-політичною структурою кожного міста-держави (полісу).

3 . Спортивні споруди у Стародавній Греції

У Стародавній Греції для занять спортом будувались різні споруди – гімнасії, палестри. Стадіони, іпподроми та ін.

У будівництві гімнасіїв та інших споруд для проведення змагань мабуть використовувались недовговічні матеріали (глиняна цегла, дерево та ін). Тому наші уявлення про стадіони, палестри і гімнасії базуються на археологічних і літературних джерелах більш пізнього часу, починаючи з середини IV в. до н.е.

Гімнасії в кінці У в. до н.е. використовуються в основному для фізичного вдосконалення і спортивної підготовки молодих людей. В цей період в Афінах були побудовані три найбільш відомі гімнасії – Синосарг, Ліцей і Академія.

Синосарг – був розташований на південно-сході Афін. В його місцевості розташувався маленький храм, присвячений Гераклу.

Ліцей розташувався на сході Афін. Найбільш вірогідний час побудови – ІУ в. до н.е. Гіпподром мав відстань двох стадій і використовувався не тільки для бігу, але і для проведення скачок.

Академія – третій гімнасій Афін, за свідченнями археологічних розкопів, займав ділянку в західній частині міста розміром 450x300 м. Тут знаходився великий комплекс будов з прямокутною палестрою і приміщенням для ванн.

Гімнасій в Дельфах є найбільшим стародавнім (ІУ в. до н.е.). більша частина його споруд була побудована на штучних терасах у 150 м на північно-заході від храму Афіни і поряд з джерелом Касталія, який забезпечував гімнасій водою. Відгороджене місце мало 200 м у довжину і 65 м у ширину. На більш високому місці знаходився закритий портик палестри.

Перед ансамблем будов палестри розташовувався *парадром* – відкрита доріжка для бігу з лінією старту і лінією фінішу. Ця доріжка була розташована поряд із закритою доріжкою, яка використовувалася для тренування у погану погоду (дощ чи спека). Поверхню доріжок чистили, розпушували і трамбували (ці доріжки використовувались для тренування в бігу, а також метання спису і диску). В закритому місці для занять на відстані 172, 996 м знаходились місця старту й фінішу. Існувала також нижня тераса, на якій розташовувалась палестра розміром 35x35 м. Тут було декілька залів і туалетні кімнати. У спеціальних приміщеннях розташовувались ванни і масажні зали. Їх приміщення обігрівались печами.

У внутрішньому дворі атлети займалися бойовими видами спорту: боротьбою, панкратіоном, кулачним боєм під постійним поглядом образу Гермеса (покровителя юнацтва і атлетів) або статуї Геракла (напівбога сили й люті).

Вправи зі стрибків у довжину атлети виконували також у внутрішньому дворі. Яма була заповнена сухим піском. Тут також тренувались і борці, і боксери, і пригуни.

Аподітерій – спеціальне приміщення з колонами або пілястрами, напіввідкрите на центральне подвір'я, з лавами біля стін. Тут атлети знімали білизну і залишали її у сховищі. Атлетів змащували маслами, робили масаж. Аподітерій був місцем відпочинку після напружених тренувань.

Прикладом монументального будівництва усередині елінського міста є гімнасій в Пергамо. Його будівництво було здійснено разом з побудовою Акрополю і є свідкомвидатної майстерності архітекторів Пергамо.

Гімнасій, побудований в період між 197 і 139 роками до н.е. розташовувався на трьох великих терасах південно-східного схилу Акрополя. Палестра знаходилась на третій – самій великій і високій терасі – будова (72x36 м) загальною площею 2628 кв.м. (для порівняння площа палестри в Дельфах дорівнювала 1681 кв.м.). В подальшому римляни повністю реконструювали північну частину – побудували імператорський зал і зал на тисячу глядачів.

Гімнасій, який діяв в Олімпії, відрізнявся від інших тим, що він використовувався винятково для підготовки атлетів на протязі місяця перед проведенням ОІ. Багаточисельні археологічні пошуки, літературні джерела свідчать про те, що гімнасії були побудовані в багатьох містах Греції (26 гімнасій) в період елінізму (ІІІ і ІІ в. до н.е.). У І в. до н.е. і в наступні роки побудували тільки 9 гімнасій.

Поступово гімнасії перетворювались в школу освіти і виховання, де крім спорту вивчали філософію, ораторство, граматику. Тут розміщувались бібліотеки. Видатні стародавні мислителі створювали в гімнасіях свої школи: Платон – в Академії (385 р. до н.е.), Арістотель – в Ліцеї (335 р. до н.е.).

Під час археологічних розкопів у всіх великих спортивних центрах Стародавньої Греції знайдені стадіони для спорту. найбільш великим і дослідженим є стадіон в Олімпії (бігова доріжка довжиною 192,24 м. Навколо стадіону були побудовані стіни, спеціальні місця для старту і фінішу, трибуна для суддів та ін.

Істмійський стадіон в Коринфі був розташований поруч з храмом Посейдона (ширина бігового поля складала 21,49 м). Глядачі знаходились на природній земляній трибуні.

Стадіон в Дельфах (можна побачити сьогодні) датується II в. до н.е. – довжина доріжок складала 177,42 м, ширина від 25,33 до 29,34 м; стадіон містив 6500 глядачів, у центрі північної частини була трибуна для почесних гостей.

Стадіон в Немеї був побудований в кінці IV в. до н.е. з довжина доріжок 178 м, ширина – 23,93.

Стадіон в Афінах був побудований у 330-329 р. до н.е. з метою проведення Панафінських ігор, які проводились в іншому районі Афін з 566 р. до н.е.

4. Організація і проведення Олімпійських ігор в Стародавній Греції

Зародження ОІ у Стародавній Греції пов'язують з ім'ям грецького героя Геракла, легендарного царя Пелопса, спартанського законодавця Лікурга і елінського царя Іфіта.

В одній з стародавніх поетів Піндара розповідається, що народження ОІ пов'язано з іменем Геракла. У 1253 р. до н.е. царь Еліди Авгій, який володів величезним стадом, дав доручення Гераклу очистити його величезний скотний двір від гною. Геракл погодився це зробити за один день, але отримати за це одну десяту частину стада. Коли ж він це зробив (за рахунок підводу двох річок, які він пропустив через двір і вода все зміла), цар Авгій не виконав обіцянки і не дав Гераклу нічого.

Через декілька років Геракл з військом прийшов до Еліди і розбив Авгія. А його самого убив. Після перемоги Геракл зібрав своє військо і всю багату здобич у міста Піси приніс у жертву олімпійським богам і заснував ОІ, які проводились з того часу на священній рівнині, обсаженій самим Гераклом олівами, присвяченими богині Афіні-Палладі.

Інша легенда. В ті часи стародавні грецькі міста постійно ворогували між собою. Царю Еллади Іфіту після епідемії чуми оракули порадили утриматися від війн, зміцнювати зв'язки з елінськими містами і кожний рік додавати до торжеств "Рік радості". Так нібито виникла ідея створення панеллінських торжеств і проведення ОІ. Поскільки Еллада ворогувала головним чином зі Спартою, яка знаходилась приблизно у 350 км від них, Іфіт запропонував спартанському законодавцю Лікургу разом дотримуватись цієї поради.

Деякі дослідники стверджують, що ОІ проводились на честь свята Урожаю. Тому переможці й нагороджувались оливковою віткою. Час проведення Ігр – серпень-вересень ніби стверджує цю версію. Існує й багато інших міфів і легенд і всі вони тісно пов'язані з героями стародавньої грецької міфології і релігійними святами.

Неможливо з достовірністю стверджувати, коли стали проводити спортивні ігри на честь богів і коли ці ігри набули загальноеллінського характеру. Датою початку ОІ Стародавньої Греції прийнято рахувати 776 рік до н.е. Терміни проведення ОІ не порушувались навіть тоді, коли країна була втягнута у великі зовнішні війни.

У III віці до н.е. афінський історик Тімей ввів систему відліку літ за "олімпіадами", тобто ввів в історіографію олімпійську еру. Дата любої події визначалась за її місцем у чотирирічному олімпійському циклі. Вихідною точкою літочислення став рік проведення перших ОІ.

Серед дивовижних досягнень стародавньої цивілізації, пов'язаних з ОІ, слід назвати **ексхірію** – традицію, яка забороняла всім містам-державам проводити війни у період проведення ігор, коли змагались найкращі спортсмени Стародавньої Греції мирно змагались в Олімпії. Період загального перемир'я в Елладі продовжувався біля трьох місяців – час необхідний для підготовки атлетів до Ігор і участі у змаганнях, дорогу в Олімпію і назад.

На ОІ поети оспівували Ігри та їх героїв у віршах, гімнах. З 84-х ОІ, які були проведені у 444 р. до н.е. частиною змагань став конкурс мистецтв. В Олімпії звучали мудрість філософів Галеса, Геракліта, Платона, Сократа, Діогена та інших.

ОІ часів їх розквіту були крупнішими грецькими форумами, роль і значення яких далеко виходили за спортивні рамки. Часто вони використовувались у якості арени для різноманітних політичних акцій. Наприклад, на ОІ був заключений 30-ти річний мир між Афінами і Спартой (У вік до н.е.).

Були в стародавні часи й такі, хто заперечував проти спортивних ігор. Деякі філософи критикували односторонність фізичного виховання, що за їх думкою наносило шкоду всебічному розвитку особистості, особливо інтелектуальному. Деякі відомі люди Стародавньої Греції ревниво сприймали славу атлетів. Але популярність спорту і ОІ була дуже високою.

На перших 13 ОІ греки змагались тільки в бігу на один стадій, довжина якого складала 192,27 м. Цей вид бігу біля півстоліття був єдиним змаганням на Олімпійському святі еллінів. Стартували бігуни зі спеціальних мармурових плит, в яких були зроблені поглиблення для пальців ніг.

На 14-й Олімпіаді (724 рік до н.е.) у програму додається біг на дві стадії. Починаючи з 15 ОІ впроваджується біг на довгі дистанції, довжина яких складала 8, а потім 10, 12, 24 стадії.

Програма ОІ 708 року до н.е. поповнилась пентатлоном, який складався з стрибків, бігу, метання диску. Метання спису або дротика і боротьби. Стрибали греки у висоту і в довжину. А також з гирями з олова. З 688 року до н.е. у програму входив і кулачний бій. Лише 8 років пізніше з'явилися добре знайомі героям Гомера змагання на колисницях . запряжених четвіркою коней. У середині УІІ віку до н.е. у програму змагань був включений панкратіон – боротьба, в якій були дозволені будь які прийоми. У середині УІ віку до н.е. почали практикувати перегони воїнів у повному озброєнні, яке пізніше обмежили тільки щитом.

Змагання з плавання в програми ОІ не включались, хоча греки були чудовими плавцями, тому що фізична підготовка включала в себе і плавання.

Основні види змагань, які включались у програми ОІ:

Біг – один із самих стародавніх видів змагань. Для занять бігом перш за все відбиралися юнаки, які займалися полюванням або були пастухами, оскільки їх образ життя розвивав якості, необхідні для бігунів.

Заняття і змагання проводились на спеціальних площадках визначеної довжини, які вимірювались в стадіях, щоб бігуни мали можливість розвинути швидкість і достатньої ширини – для участі багатьох атлетів. Стадій мав довжину 192,27 м і стадієм почали називати саму площадку.

Місце кожного бігуна на старті визначалось жеребкуванням. По прямій пробігали один стадій, після розвороту бігли в зворотньому напрямку, і так всю змагальну

дистанцію. Існували різні види бігу: на 1 стадій, на 2 стадії. На 8-24 стадії, біг озброєних атлетів на 2-4 стадії.

Метання диску – було було видом змагань, яке не мало безпосереднього зв'язку з військовою або трудовою практикою. Гомер згадує про змагання з метання диску, яке організував ще Ахілес на честь загинувшого Патрокла. В подальшому метання диску стало одним із видів п'ятиборства. Диск виробляли з каменю, а потім зі свинцю або сплавів. Диски мали діаметр від 17 до 32 см, масу від 1,3 до 6,6 кг. Техніка метання мало чим відрізнялась від сучасної.

Стрибки у довжину – як і біг, були одним із простіших видів змагань. Як вид п'ятиборства змагання у стрибках розвивались у двох напрямках: 1) з використанням обтяжень вагою від 1,6 до 4,6 кг, які учасник змагань тримав в руках під час стрибка; 2) з використанням музичного супроводження (труба), атлет повинен був показати гармонію і ритмічність рухів. Атлети стрибали у чотирикутну яму з піском, довжиною 16 м. Перед ямою клали дошку для відштовхування.

Боротьба – входила у п'ятиборство, а також була окремим видом змагань. Змагання проводились з двох видів боротьби: 1) "стоячи", коли переможцем вважався борець, який поклав суперника на пісок три рази; 2) "нижня боротьба", яка велася до тих пір, поки суперник не вважав себе переможеним.

Метання спису – проводились змагання з двох видів метання спису: метання на відстань і метання у ціль. Метання спису на відстань проводилось частіше і було одним із видів п'ятиборства. Спис був дерев'яним, довжиною у зріст людини. Метали спис з визначеного місця після розбігу. Результат зараховувався, коли спис падав у ціль.

Пентатлон – (п'ятиборство) змагання. Яке складалося з п'яти видів атлетики – стрибок. Метання диску і спису. Біг, боротьба.

Панкратіон – стародавньогрецький вид спорту, який поєднував боротьбу і кулачний бій. В панкратіоні існували відповідні правила: атлети не вдягали рукавичок. Дозволялось використовувати усі прийоми, які застосовувались окремо як в боротьбі, так і в кулачному бої. Розрізняли два види панкратіону: 1) поєдинок атлетів стоячи; 2) продовження боротьби і після падіння атлетів на землю.

Ігри перших 24 Олімпіад (684-116 р.р. до н.е.) включали 6 видів змагань і проводились на протязі одного дня. Починаючи з Ігор 25-ї олімпіади, в програму яких були включені перегони на колісницях, змагання вже стали проводитися на протязі двох днів. Поступово кількість видів змагань було доведено до 20, а їх тривалість до 5 днів.

Перший день – день відкриття Олімпіади. Церемонія відкриття, учасники змагань, судді. Тренери давали клятву Зевсу Олімпійському, парад учасників, жертви богам.

Другий день – змагання серед молоді: біг, стрибки. Метання короткого спису в ціль і на відстань, метання диску, кулачні бої.

Третій день – великий день Олімпіади: змагання для дорослих з тих же самих видів спорту.

Четвертий день – змагання на колісницях, які були самим елітарним видом змагань і змагання озброєних воїнів в бігу.

П'ятий день – визначення переможців, нагородження і виконання пісень на честь переможців.

Програма ОІ не була стабільною і в різні періоди історії олімпійського руху у Стародавній Греції змінювалась не тільки кількість і види змагань, але і послідовність розподілення за днями.

За декілька місяців до початку змагань спеціальні послы – спондофори сповіщали керівників держав і областей про час проведення ОІ і робили об'яву про мир в Елладі.

Учасники майбутніх змагань приїздили за місяць раніше для ознайомлення з місцевістю і продовженням підготовки.

5. Кризні явища у спорті Стародавньої Греції і кінець Олімпійських ігор

Починаючи з V-IV в. до н.е. у Стародавній Греції ОІ поступово відходять від вимог релігії і все більше уваги приділяється видовищному характеру змагань, їх використання для підвищення авторитету країн-держав та їх керівників. Кількість спортивних свят поступово росте й у період між ОІ проводиться багато інших змагань. Ці свята щедро фінансуються, до їх програм поряд з традиційними видами (біг, панкратіон та ін.) включаються видовищні види спорту – перегони на колісницях, біг з факелами та інше.

В ОІ у цей період приймають участь представники багатьох країн Середземномор'я та Азії. Переможці змагань нагороджуються великими грошовими призами й цінними подарунками, отримують вони матеріальну підтримку й у своїх містах. Поступово комерційний характер змагань, розкіш, з якою вони проводились, розмивають ідеали олімпізму, спорт набуває професійний характер.

З часом спортивна підготовка все більше орієнтувалась на успіх у змаганнях, що приносило славу, грошовий дохід та різні блага. Наприклад, переможець ОІ отримував грошовий приз у сумі 3000-6000 драхм, що було достатньо родині з 3-4 чоловік прожити протягом 5-10 років. Спорт перетворився у професію, що не відрізнялася від будь-якої іншої.

Професіоналізація спорту у Стародавній Греції була прямим слідством політичного, економічного і соціального життя суспільства, котра й визначала поступову трансформацію спорту. перегляд його цінностей та ідеалів.

Кризні явища у Стародавньому олімпійському спорті набули особливу гостроту після завоювання грецьких держав римлянами у 146 р. до н.е. багато змагань були припинені. Різко понизилась зацікавленість спортом. Падає значення ОІ. Вони починають носити місцевий характер. У римський період почали ще більше розмиватися ідеали Стародавнього спорту. І хоча деякі римські імператори, які симпатизували олімпійським цінностям стародавніх греків, намагалися сприяти розвитку спорту, це не давало бажаних результатів, оскільки римляни не змогли зрозуміти суть олімпізму. Змагання набули більш жорстокий характер, особливо у боксі, боротьбі, панкратіоні.

Історичні дані свідчать, що реєстрація переможців ОІ припинилась у 267 р. Від цього часу і до 361 р. нема відомостей про проведення ОІ. Лише у 369 і 373 р.р. з'явилися деякі відомості про атлета на ім'я Фіоуменос з Філадельфії, що у Малій Азії, який переміг у змаганнях з боротьби, а також про останнього чемпіона ОІ, яким став вірменський цар Варздат, перемігший у змаганнях борців на 291-й Олімпіаді у 385 р.

Відомий едикт 392 р. імператора Феодосія I, який суворо засуджував традиції язичників: жертвоприношення богам і духам, гадання на тваринах та інше. Дотримання звичаїв та обрядів попередніх віків розглядалось як великий державний злочин.

Існує думка, що ОІ були припинені просто із-за недостатності грошей на їх регулярне проведення. Фонди Ігор, які існували раніше, давно вже перейшли у руки місцевих римських володарів або християнської церкви. Ще задовго до кінця IV в. до н.е. організатори ОІ не одноразово відчували фінансові труднощі і часто здавалося, що Ігри от-от припиняться. Таким чином заборона ОІ імператором Феодосієм I лише прискорила й завершила процес, який почався набагато раніше.

У 395 р. на берегах Алфея на території Олімпії відбулася велика битва візантійців та готів, в результаті якої були сильно пошкоджені олімпійські споруди. Завершили

руйнування Олімпії сильні землетруси , що відбулися у VI в. до н.е., а також спалення залишків язичних храмів за наказом Феодосія II (426 р.). У подальшому Олімпія була повністю знищена під товстим шаром піску та іла після великої повені – розливу рік Алфей та Кладей.

Тема 3 Відродження олімпійського руху

План викладання

1.	
2.	Спроби відродження Олімпійських ігор
3.	П'єр де Кубертен і відродження Олімпійських ігор
4.	Конгрес 1894 року та його роль в олімпійському русі
5.	Утворення Міжнародного олімпійського комітету (МОК)

1. Спроби відродження ОІ

Засновником сучасного олімпійського руху справедливо вважають знаменитого французького просвітителя барона **П'єра де Кубертена**, багатолітня й цілеспрямована діяльність котрого не тільки дозволила відродити ОІ, але й перетворила олімпійський рух в суттєву сторону суспільного життя світової спільноти. Однак ідеї олімпізму і спроби відродження ОІ робились задовго до появи проекту Кубертена.

Існує думка, що поняття про ОІ було повернено у сферу суспільної свідомості видатним італійським державним діячем епохи Відродження **Матео Палмері** (1405-1475), коли з'явилася тенденція до використання ідей античного світу. У наступні роки особливу увагу до спорту Стародавньої Греції приділяли видатні державні діячі, педагоги, медики, драматурги, філософи.

Перша відома спроба організації змагань, подібних древнім ОІ, була зроблена англійцем **Робертом Довером** на початку ХУІІ століття. У дні св. Троїци він у своєму маєтку робив "Олімпійські ігри", які притягували досить багато глядачів. Програма цих ігор включала в себе боротьбу, фехтування, хокей на траві, змагання на палицях, у стрибках, метання металевого молоту або списа.

Першим серйозним дослідником олімпійського спорту Ст. Греції прийнято вважати англійця **Джилберта Веста** (1703-1756), котрий свою докторську дисертацію присвятив історії Олімпіад. Він достатньо всебічно розвивав ідеї олімпізму, закликав до відродження Олімпіад, був гарячим прибічником продовження спортивних змагань, які проводилися з 1604 р. і які отримали назву "олімпійські ігри", але на жаль, припинились.

Були спроби відродити ОІ і на північноамериканському континенті. Так, у 1779 р. американський конгресмен **У. Драйтон** запропонував провести спортивне свято з феєрверком на честь Дня Незалежності, посилаючись на древніх греків і їхні ОІ. Помітний слід в історії спорту залишили "ОІ", які проводив доктор **У.Брукс** в середині ХІХ ст. в містечку Венлок. Переможець Ігор у п'ятиборстві отримував срібний кофійник, який спеціально для цієї цілі надсилав король Греції.

Ідея відродження ОІ неодноразово виникала у ХІХ ст., коли в різних країнах (Швеція, Канада та ін.) робились спроби проведення під назвою "ОІ" різноманітних змагань, що нагадували б про древню культуру греків, відроджували б дух античних змагань.

Спроби відродити Олімпіади робилися й у Греції. У 1858 р. майор грецької армії **Е.Цаппас**, котрий мав велику енергію й фінансові можливості, запропонував королю Греції відновити проведення ОІ. Він на особисті кошти створив фонд олімпійців й побудував великий зал для змагань. Наказом короля був створений Оргкомітет і у 1859 році були проведені ігри в Афінах, названі "Панеллінською олімпіадою" і присвячені промисловій та сільськогосподарській виставці. Ігри включали біг на спринтерські та

стайерські дистанції, стрибки, боротьбу, метання диску й списа, кінні скачки, лазіння по канату, командне перетягування канату. У змаганнях прийняли участь греки з Малої Азії, Єгипту, Кипру. Нагороджував переможців лавровими вінками й грошовими призами король Греції **Оттон I**. Такі ігри проводилися ще декілька разів - у 1870, 1875, 1888 і 1889 р.р.

Однак жодні з цих "ОІ" не перетворились у національні і тим більше у міжнародні змагання. Як писав Кубертен, це "були передчасні і невдалі спроби відновлення ОІ".

Ідея олімпізму підтримувалась й завдяки історичним та археологічним пошукам. У ХУІІІ ст. були зроблені перші спроби провести розкопки у місцях проведення спортивних змагань в Ст. Греції. Однак успіху вони не мали.

У 1829 р. французька експедиція успішно провела розкопки і знайшла залишки будівель й експонатів, що мали велику художньо-пізнавальну цінність.

Величезну роботу з розкопок у районі Олімпії провів археолог **Ернст Курціус** (1814-1896 р.р.), який був захоплений ідеями олімпізму. В різні роки він зробив важливі знахідки, що відносилися до ОІ Ст. Греції.

Велику роль у відродженні ОІ зіграли й створені у ХУІІІ-ХІХ ст. національні системи фізичного виховання, для яких олімпійська ідея була природною: *німецька* (І.Б.Безедов, К.Зальцман, Й.Гутс-Мутс, Г.Фіт, Ф.Анн, Л.Ян та інші), *англійська* (Д.Локк, Ч.Кінглі, Т.Арнольд, Г.Спенсер), *французька* (Ж.-Ж. Руссо, Д.Ф.Аморос, г.Демені та ін.), *чеська* (М.Тирш, І.Фугнер), *руська* (Є.А.Покровський, Є.М.Дементьев, П.Ф.Лесгафт).

Відродженню ОІ допомогло й поширення у другій половині ХІХ ст. різних видів спорту, проведення крупних міжнародних змагань. Так вже у 1846 році в Австралії був проведений перший чемпіонат світу з плавання на дистанції 440 ярдів. У 1858 р. – на 100 ярдів там же.

Крупні міжнародні змагання зі швидкісного бігу на ковзанах, починаючи з 50-х років минулого століття почали проводити у Голландії. Змагання почали проводити й з інших видів спорту.

З метою керівництва розвитком спорту інтенсивно почали створюватися національні й міжнародні спортивні об'єднання – союзи, федерації, ліги, асоціації. Наприклад, у 1858 р. була створена "Національна федерація бейсболу США", у 1863 р. – англійська футбольна ліга, у 1881 р. створена Міжнародна федерація гімнастики (ФІЖ), у 1892 р. – Міжнародна федерація веслувальних товариств і Міжнародна спілка ковзанярів.

Ідея відродження ОІ в кінці ХІХ ст. захопила майже всю спортивну спільноту, підтримувалась багатьма державними діячами. Але мало хто передбачав, що цю ідею втілить у життя французький просвітитель П'єр де Кубертен, бо Франція на той час не відносилася до країн з розвиненими видами спорту.

2. П'єр де Кубертен і відродження Олімпійських ігор

Відродженню сучасних ОІ світ зобов'язаний в першу чергу енергії і наполегливості – історика, літератора, педагога, соціолога, громадського діяча, барона П'єра де Кубертена (1863-1937 р.р.).

П.Кубертен народився 1 січня 1863 року в Парижі в родині живописця з стародавнього роду Фреда де Кубертена. На нього, вихідця з аристократичної сім'ї. На думку батьків, чекала блискуча військова кар'єра. Але юнак обрав інший шлях. В дитинстві він любив їздити верхи, займатися фехтуванням, веслуванням. Ще у юнацькі

роки П'єр виявляє великий інтерес до літератури, педагогіки, філософії, історії, особливо античної. Кубертен зізнався, що саме Олімпія зробила з нього мрійника.

Пізніше Кубертен серйозно зацікавився проблемами спорту, його місцем у системі виховання молодого покоління. Він їде до англійського міста Регбі, щоб ознайомитись з досвідом місцевого коледжу, директор якого **Томас Арнольд** ще у 30-ті роки XIX ст. ввів спорт як метод виховання у цьому навчальному закладі. Створені Арнольдом спортивні команди функціонували на базі самоврядування, продуманої системи фізичного виховання й регулярних спортивних змагань і тому, об'єднані у спортивному клубі вони стали взірцем для копіювання. Спортивна система розвивалася у тісному взаємозв'язку з педагогікою. Молодий француз стає гарячим прихильником ідей Т. Арнольда.

Кубертен вивчає стан і особливості фізичного виховання та спорту у США, Швеції, Німеччині та інших країнах, листується з відомими діячами в галузі фізичного виховання.

Кубертен вирішує присвятити своє життя здійсненню благородної мети – поставити спорт на службу миру, взаєморозумінню і дружбі між народами.

Завдяки глибокому вивченню впливу рухової активності і спорту на здоров'я, культуру, освіту й виховання людей у різних країнах, Кубертен сформував своє відношення до спорту не тільки як до засобу виховання і освіти, але і як до фактору розвитку міжнародного співробітництва, зміцнення миру й взаєморозуміння між народами.

Кубертен запропонував французькому уряду свою олімпійську ідею, першим кроком в реалізації якої повинно було стати розгортання широкої системи міжнародних змагань, протидії роздорів між країнами. Але заклики Кубертена прохолодно були сприйняті у Франції і йому прийшлося пропагандувати й відстоювати свої ідеї в інших країнах та в Америці.

Відвідання США й Великобританії дозволило Кубертену знайти активних прибічників відродження ОІ в особі доктора Уільяма Пені Брукса, засновника Олімпійського товариства Мач Венлок і Національної олімпійської асоціації (1895), Уільяма Слоена – професора політичних наук в Пристоні, який користувався великим авторитетом в університетських колах, а також Чарльза Герберта – переможця багатьох крупних змагань 70-х років з бігу і веслуванню, у подальшому крупного організатора спорту, борця за олімпійську ідею і створення міжнародних федерацій.

Процесу відродження ОІ і створення МОК сприяв цілий ряд факторів, серед яких слід назвати бурний розвиток транспорту, що полегшив обмін матеріальними й духовними цінностями між народами, проведення міжнародних промислових і торгівельних ярмарок, конференцій, виникнення міжнародних організацій, у тому числі й спортивних. Кубертен приходив до висновку, що необхідно проводити змагання, на які запрошувати представників всіх країн і всіх видів спорту.

3. Конгрес 1894 року та його роль в олімпійському русі

В січні 1894 року Кубертен розіслав запрошення й програму Конгресу багатьом закордонним клубам, персонально запросив У.Слоена зі США, У.Герберта з Англії, В.Бланка зі Швеції та Ф.Кеменя з Угорщини. На жаль його зусилля не знайшли підтримки в самій Франції. Представники Австралії і Японії письмово підтвердили своє приєднання до уставного конгресу.

16 червня 1894 р. у великій залі Сорбонського університету (Париж) зібралось близько 2000 чоловік. У запрошеннях був зроблений надпис "Конгрес відродження ОІ". Були присутні 79 делегатів від 49 спортивних організацій 12 країн, включаючи США, Італію, Францію, Іспанію, Грецію і Росію. Виключно високо оцінив Кубертен роль в організації Конгресу У.Слоена і Ч.Герберта.

Відроджуючи ОІ Кубертен багато взяв з історії організації і проведення стародавньогрецьких ігор. Кубертен детально розробив організацію і процедуру проведення ОІ, додавши елементи, які за його думкою були необхідні для задоволення бажань сучасного людства. В першу чергу це інтернаціональний характер ігор, включення в програму змагань великої кількості видів спорту, добровільна участь спортсменів-аматорів та ін.

Делегати конгресу працювали у двох секціях. В першій секції обговорювалась проблема аматорства. На засіданнях другої секції обговорювалася концепція олімпізму.

Напередодні відкриття Конгресу Кубертен опублікував статтю "Відродження Олімпійських ігор", де були викладені принципи і ідеали олімпізму. Обговорення велося в основному по тим пунктам, які визначив у своїй статті Кубертен.

1. як і стародавні фестивалі, сучасні ОІ слід проводити кожні 4 роки;
2. відродженні ігри (на відміну від стародавніх Олімпіад) будуть сучасними і міжнародними. В них будуть ті види спорту, які культивуються у ХІХ ст.
3. ігри будуть проводитись для дорослих;
4. будуть запроваджені суворі визначення поняття "любитель". Гроші будуть використовуватися тільки для організації Ігор, будівництва споруд і проведення свят.
5. Сучасні ОІ повинні бути "пересувними" тобто проводитись у різних країнах.

В Хартії МОК основному документі, прийнятому на Конгресі, було зафіксовано наступне:

1. в інтересах моралі Міжнародний конгрес і окремі країни вважають необхідним відродити на міжнародній основі ОІ в сучасній формі, але з дотриманням стародавніх традицій;
2. до участі в Іграх слід запрошувати спортивні об'єднання всіх країн. кожна країна може бути представлена тільки своїми громадянами. Перед ОІ, які будуть проводитись кожні чотири роки, окремі країни повинні проводити відбіркові або попередні змагання з тим, щоб їх репрезентували тільки найкращі спортсмени;
3. у програму міжнародних ОІ будуть включені наступні види спорту: біг, стрибки, метання диску, важка атлетика, вітрильний спорт, плавання, веслування, ковзанярський спорт, фехтування, боротьба, бокс, кінний спорт, спортивна стрільба, гімнастика, велоспорт.
4. За виключенням фехтування у всіх інших видах спорту можуть брати участь тільки аматори. Ті, для кого спорт є професією, не можуть брати участь у змаганнях. (У доданому до протоколу документі відносно "аматорства" відмічалось: "до змагань не допускаються ті, хто професійно займається спортом і ті, хто дістав в минулому або дістає зараз грошові винагороди за заняття спортом. Саме тому на ОІ ніколи не можна призначати грошові призи, а можна вручати почесні нагороди).
5. Комітет має право не допускати до участі у змаганнях тих, хто будь-коли виступав проти Олімпійської ідеї або проти ідеї сучасних ОІ;
6. Для легкоатлетів необхідно організувати головні змагання під назвою "п'ятиборство".

1. Утворення Міжнародного олімпійського комітету (МОК)

Список членів МОК був підготовлений П'єром де Кубертенем. Членами МОК стали: Ернест Калло (Франція), генерал Олексій Бутовський (Росія), капітан Віктор Бальк

(Швеція), професор Уільям Слоен (США), юрист І.Гут-Ярковський (Богемія, Австро-Венгрія), Ференц Кемень (Угорщина, Австро-Венгрія), Чарльз Герберт і лорд Амтхїлл (Англія), доктор Хосе Бенхамін Субіаур (Аргентина), Леонард Кафф (Нова Зеландія), граф Луккезі Паллі і Д'юк Андрія Карафа (Італія), граф Максим де Бузі (Бельгія). Генеральним секретарем МОК був обраний барон П'єр де Кубертен, президентом МОК – Деметріус Вікелас (Греція).

Складаючи список кандидатів у члени МОК Кубертен перш за все думав про те, щоб ця міжнародна організація була дійсно інтернаціональною. І не випадково, в назві МОК спочатку "міжнародний", а потім вже "олімпійський".

Крім того, багато осіб, які стали членами МОК, своєю практичною діяльністю доказали вірність ідеям міжнародного відродження ОІ. Дійсно, без допомоги своїх друзів Кубертену навряд чи вдалося б відродити ОІ.

Одним з найближчих соратників був Е. Калло, який очолював Союз гімнастичних товариств Франції, а з 1894 по 1909 р. виконував функції казначея МОК. Давній друг Кубертена Ф.Кемень – редактор "Угорської педагогічної енциклопедії", автор багаточисленних статей з проблем освіти і фізичного виховання.

В.Бальк у 1893 році був обраний президентом Міжнародного союзу ковзанярів, а також був директором Центрального інституту гімнастики Стокгольму і президентом гімнастичного союзу Швеції. О.Бутовський (Росія) був особисто знайомим з Кубертенем.

Слід відзначити, що в перших офіційних бюлетенях МОК не було ніякої інформації стосовно до МОК, як організації. Єдиним виявленим документом є складений і відредагований Кубертенем текст про порядок діяльності МОК, який в подальшому з'явився у версії Статуту МОК, датованому 1908 р.

З метою розширення членства МОК була розроблена своєрідна, далеко не демократична система поповнення його складу, відповідно якій нові кандидати не делегуються своєю країною, а обираються самим МОК. Ця система зберігається до цього часу.

Конгрес закінчився триумфально. Під час заключного засідання було багато промов, записи яких на жаль не збереглися.

Відповідно Хартії, прийнятої Конгресом, на МОК були покладені наступні завдання:

1. Забезпечення регулярного проведення Ігор.
2. Піклування про те, щоб Ігри були більш гідними їх славній історії і високих ідеалів.
3. Заохочення росту числа організацій, які б сприяли проведенню змагань спортсменів-аматорів.
4. Керівництво аматорським спортивним рухом і сприяння поглибленню дружби між спортсменами.

На погляд істориків спорту МОК на протязі перших років свого існування працював не дуже активно. Кубертен визнає, що у цей період часу розвиток олімпізму був штучним.

Тема № 4 Ігри Олімпіад

План:

1. **Періодизація Ігор**
2. **Ігри першої Олімпіади**
3. **Загальна характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896-1912)**
4. **Загальна характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920-1948)**
5. **Загальна характеристика третього періоду Ігор Олімпіад (1952-1988)**
6. **Початок четвертого періоду олімпійського руху сучасності.**

1. Періодизація Ігор

За сторічну історію Олімпіад спорт пройшов складний шлях розвитку і не одразу набув популярність і присутні йому зараз риси і масштаби. Тому історія ОІ сучасності потребує певної періодизації. Існує багато різних підходів до цього питання - пов'язувати періоди з терміном діяльності президентів МОК (Л.Кун, 1982), з роллю ОР у житті світової спільноти, його вплив і авторитет (Л.Б.Суник,1983), пов'язувати з трьома історичними періодами теперішнього століття (В.В.Столбов,1989).

Необхідно враховувати сукупність всіх факторів політичного, економічного і спортивного характеру, які здійснювали принциповий вплив на розвиток ОР на конкретному історичному етапі. Пропонуються наступні періоди Ігор Олімпіади:

- перший етап – Ігри I-У Олімпіад (1896 – 1912 р.р.);
- другий етап – Ігри УІІ-ХІУ Олімпіад (1920 – 1948 р.р.);
- третій етап – Ігри ХУ – ХХІУ Олімпіад (1952-1988 р.р.);
- четвертий етап – ХХУ і наступні (з 1992 р.)

Ігри Олімпіад

I	1896	Афіни, Греція	311		311	13	44
II	1900	Париж, Франція	1319	11	1330	21	83
III	1904	Сент-Луїс, США	617	8	625	12	89
IV	1908	Лондон, Англія	1998	36	2034	22	111
V	1912	Стокгольм, Швеція	2484	57	2541	28	101
VI	1920	Антверпен, Бельгія	2543	63	2606	29	156
VII	1924	Париж, Франція	2856	136	3092	44	126
VIII	1928	Амстердам, Голандія	2724	290	3014	46	110
IX	1932	Лос-Анджелес, США	921	127	1084	37	117
X	1936	Берлін, Німеччина	3738	328	4066	49	130
XI	1948	Лондон, Англія	3714	385	4099	59	138
XII	1952	Хельсінкі, Фінляндія	4407	518	4925	69	149
XIII	1956	Мельбурн, Австралія	2813	371	3184	68	163
XIV	1960	Рим, Італія	4738	610	5348	84	152
XV	1964	Токіо, Японія	4457	683	5140	94	163
XVI	1968	Мехіко, Мексика	4750	781	5531	112	172
XVII	1972	Мюнхен, ФРН	6077	1070	7147	121	195
XVIII	1976	Монреаль, Канада	4915	1274	6189	88	198
XIX	1980	Москва, СРСР	4311	1192	5503	81	203
XX	1984	Лос-Анджелес, США	5458	1620	7088	141	221
XXI	1988	Сеул, Респ. Корея	6983	2438	9421	160	237

XXV	1992	Барселона, Іспанія	7555	3008	10563	172	257
XXVI	1996	Атланта, США					

2. Ігри першої Олімпіади

Рішення Паризького конгресу (1894 р.) про проведення Ігор I Олімпіади сучасності у 1896 році в Афінах було позитивно прийнято більшістю населення Греції. Але уряд Греції не мали змоги і бажання проводити великі витрати на підготовку місць змагань і проведення такого великого свята.

П. Де Кубертен був вимушений шукати інших місць для проведення Ігор, але його прохання відхилила угорська влада, де він хотів провести таке свято. Тому він почав шукати інші шляхи вирішення цієї проблеми. Він запропонував розраховувати на приватних осіб, які могли б пожертвувати кошти на проведення таких змагань. Цю точку зору підтримав грецький кронпринц Константин, який створив спеціальну комісію сприяння а також звернувся до народу Греції із закликом до пожертвування грошей у фонд підготовки Олімпіади.

На зібрані гроші були відновлені олімпійський стадіон, побудовані велодром і тир. В центрі міста розмістили тенісні корти, павільйони з елінгами і роздягальнями для спортсменів – веслувальників.

НОК Греції за один рік підготував місця для змагань. 6 квітня 1896 року король Греції у присутності 80 тисяч глядачів оголосив Ігри I Олімпіади відкритими. Таким чином християнський монарх відмінив указ імператора Феодосія, яким той 1500 років тому назад заборонив цей ненависний пережиток язичників.

В ОІ прийняли участь представники 13 країн, які змагались у 9 видах спорту. Головною подією ОІ рахувався марафонський біг, першим переможцем якого став грек С.Луїс, який пробіг дистанцію 40 км за 2 години 58 хвилин 50 сек.

Нагороджували переможців у день закриття ОІ – 15 квітня 1896 р. Нагородами служили вітки оливи, привезені з Олімпії, дипломи, виготовлені грецьким художником, а також срібні медалі, виготовлені гравером Шапленом.

Про роль I ОІ Кубертен писав так: "результат ОІ є подвійним - спортивним і політичним. Якщо усвідомити той вплив, який можуть здійснити заняття фізичною культурою і спортом на майбутнє держави і на духовні сили нації в цілому, виникає питання: а чи не почалась для Греції у 1896 році нова ера її розвитку?... Сучасний спорт потребує об'єднання й очищення ... в кожній країні існують свої правила, неможливо прийти до загальної думки з питання про те, хто є аматором, а хто професіоналом ... Я переконаний, що мій почин зможе стати фактором зміцнення миру у всьому світі..."

Ігри I Олімпіади переконливо довели гуманістичну й пацифістську направленість олімпійського руху.

Після успішного проведення I ОІ МОК вирішив надати Іграм дійсно інтернаціональний характер і проводити їх почергово в різних країнах і на різних континентах, хоча Греція розраховувала, що ОІ будуть проводитись весь час на їх території.

Ігри I Олімпіади (Афіни, 6-15 квітня 1896 р.)

Приймало участь 311 спортсменів з 13 країн (Австралія, Австро-Угорщина, Болгарія, Великобританія, Німеччина, Греція, Данія, США, Франція, Чілі, Швейцарія).

Програма ОІ включала 9 видів спорту – боротьба класична, велоспорт, гімнастика, легка атлетика, плавання, стрільба кульова, теніс, важка атлетика, фехтування, в яких розігрувались 43 комплекти нагород.

Першим олімпійським чемпіоном сучасності став американський спортсмен ДЖЕЙМС КОННОЛЛІ, який виборов золоту медаль у потрійному стрибку (13м71см).

Національним героєм Греції став переможець у марафонському бігу СПИРИДОН ЛУІС. Крім олімпійських нагород і слави переможця чекали наступні призи: золотий кубок, заснований французьким академіком Мішелем Бріалем, який настояв на включенні марафонського бігу у програму ОІ, бочка вина, талон на безкоштовне харчування на протязі року, безкоштовний пошив одягу і користування послугами перукаря на протязі всього життя, 10 центнерів шоколаду, 10 корів і 30 баранів.

Француз Поль Массон на треку виборов три золоті медалі на різних дистанціях.

У змаганнях з боротьби не було поділення на вагові категорії. Тому дуже почесна перемога німця Карла Шумана, який був самим легким з учасників. Крім того він отримав перемоги ще у трьох видах гімнастики – опорному стрибку і командних змаганнях на брусах і перекладині.

Найбільшу кількість медалей вибороли грецькі спортсмени (10+19+17), США – 19 (11+7+1), Германії – 14 (?=%="). Без нагород залишились спортсмени Болгарії, Чилі, Швеції.

Же на перших Іграх сучасності прийшлося зустрітися з інтенсивним використанням ОС у політичних цілях. Засоби масової інформації Греції активно прославляли свою країну, представляючи її як частину західної цивілізації.

Не все на перших ОІ було добре (приїхали тільки 13 команд з 34, які мали запрошення, не всі найсильніші спортсмени приїхали), але вони дозволили досягнути головного – відродити й показати життєвість олімпійської ідеї.

1. Загальна характеристика першого періоду Ігор Олімпіад (1896-1912)

Перший період характеризується відносно невеликою популярністю міжнародного Олімпійського руху і ОІ Ідея їх проведення кожні 4 роки з труднощами пробивала собі дорогу. Не випадково МОК приурочував ОІ до Всесвітніх промислових виставок у 1900 році в Парижі і у 1904 році у Сент-Луїсі. Наприклад з 625 учасників ігор у Сент-Луїсі тільки 92 спортсмени представляли 11 країн світу, решта – представники США.

Невдале проведення ОІ у Парижі і Сент-Луїсі викликали гостру критику міжнародної спортивної спільноти і нагадало ідею проведення ОІ у Греції. Кубертен запропонував провести проміжні ігри у 1906 році, щоби надати стимул розвитку ОР. Такі ігри були проведені в Афінах 22 квітня – 2 травня 1906 року і залучили до участі 884 спортсменів (7 жінок) із 20 країн, що було значно більше, ніж у Сент-Луїсі. Однак у подальшому такі ігри не проводились.

Ні участь жінок в Іграх, ні проведення у цей період 14 сесій і 3 конгресів МОК, ні ґрунтовні статті Кубертена не змогли компенсувати недостатньо привабливу концепцію організації ОІ, програма яких була розтягнута на декілька тижнів. Принцип єдності часу і дії античних ОІ не виконувався. У багатьох видах спорту були відсутні єдині міжнародні правила змагань. До того ж епоха, яка уходила у минуле, була дуже заражена націоналізмом і несла з собою політичну напругу.

Прикладом цього можуть служити події ОІ 1912 року у Стокгольмі. Не дивлячись на напружену в Європі обстановку, в ОІ прийняло участь 2541 спортсменів (57 жінок) з

28 країн. Були високі спортивні результати. У 20 видах л/а були встановлені олімпійські рекорди. Американець Джим Торпа переміг у л/а п'ятиборстві і десятиборстві, але потім у 1913 році в нього відібрали золоті медалі за ніби-то порушення статусу спортсмена-любителя.

Ця та інші історії того часу примусили керівників МОК замислитись над кодексом честі спортсменів. З'являються доповнення й пропозиції з покращання ОІ, виникає ідея розробки Олімпійської клятви.

В цілому цей період розвитку ОР зіграв велику роль у розвитку міжнародного спорту у різних країнах світу, підвищенню авторитету спорту як важливої сфери суспільної діяльності, розвитку масового спорту і фізичного виховання населення.

Під впливом ОР почали створюватись різні міжнародні об'єднання і національні організації, метою яких був розвиток спорту. У ці роки були створені Міжнародна аматорська легкоатлетична федерація (ІААФ) – 1912 р., Міжнародна аматорська федерація плавання (ФІНА) – 1908 р., Міжнародна федерація футбольних асоціацій (ФІФА) – 1904 р., Міжнародна аматорська федерація боротьби (ФІЛА) – 1912 р. та ін.

У ці роки для О. Видів спорту були розроблені правила змагань, введена реєстрація світових рекордів і спортивних досягнень, уніфіковані вимоги до спортивних споруд. Проведення ОІ, крупних міжнародних спортивних змагань стимулювали розвиток матеріальної бази спорту у різних країнах світу – будівництво стадіонів, гімнастичних залів, басейнів, стрілецьких тирів та інших споруд.

В цей час почала інтенсивно розвиватись система підготовки спортсменів. Досвід підготовки кращих спортсменів ставав відомим у багатьох країнах, що сприяло вдосконаленню спортивної техніки, підвищенню ефективності фізичної і тактичної підготовки.

ОС уже в роки першого періоду свого становлення перетворювався в арену співробітництва спортсменів, спеціалістів і любителів спорту у різних країнах. Завдяки розвитку ОС почав проявлятися взаємний інтерес спортсменів, налагоджувалось співробітництво не тільки у сфері спорту, але й в інших галузях суспільної діяльності - культури, науки та ін.

Ігри другої Олімпіади проходили у Парижі (20 травня – 28 жовтня 1900 р.) одночасно з функціонуванням Всесвітньої виставки, яка повністю загородила Олімпіаду, зробивши її другорядним додатком.

Організатори виставки – урядові чиновники – не надали оргкомітету Олімпіади ніякої допомоги. Не зрозуміло, чому навіть П.де Кубертен був практично усунутий від проведення ОІ.

У змаганнях прийняло участь 1330 спортсменів з 21 країни (у тому числі 11 жінок).

Змагання проводились по самим екзотичним виду спорту, починаючи з польотів на повітряних кулях і закінчуючи спасінням життя.

Офіційно підсумки змагань не проводились, а переможці отримували нагороди через рік по пошті, тому що свята закриття ОІ не було. Крім того, змагання були розтягнуті на довгий строк – п'ять місяців.

Однак, не дивлячись на весь хаос, який супроводжував ОІ, вони переконливо показали не тільки життєвість ОР, але й інтенсивний розвиток спорту у світі (поява жінок на змаганнях, збільшилась кількість країн-учасниць). Ніхто з переможців І Олімпіади не зміг повторити свій успіх у Парижі. У програму ОІ були введені нові види спорту, які у подальшому стали дуже популярними – академічна гребля, футбол, кінний і парусний спорт, метання молоту та інші.

Більше за всіх нагород отримали французи – 26+36+33, спортсмени США – 20+15+16, Великобританії – 17+8+12.

З особистих результатів слід відмітити американських легкоатлетів А.Кренцлейна – 4 золоті медалі у бігу на 60м, 110 м з бар'єрами, 200 м з бар'єрами, стрибок у довжину (7м18см), а також Р.Ерві – у стрибках з місця у висоту, довжину і потрійним. Ф.Джервіс показав результат на 100м – 10,8 с, який протримався рекордом до 1924 року. І.Бекстер виборов змагання у висоту – 190см і з жердиною – 330см.

Ігри III Олімпіади проводились у Сент-Луїсі (США) з 1 липня по 23 листопада 1904 року.

МОК не зробив належних висновків з Паризької олімпіади і дозволив проводити наступну під час проведення всесвітньої (чергової) промислової виставки. Тому ОІ стали знову додатком цієї виставки. Не було ні урочистого відкриття ні закриття ОІ. Із-за високої ціни проїзду не прибули на змагання багато провідних спортсменів європейських країн. Не був присутнім і Кубертен. МОК представляли всього три чоловіка.

У змаганнях з 10 видів спорту прийняло участь всього 625 спортсменів – представників 12 країн (8 жінок), з яких 533 – спортсмени США. Це були "домашні" американські ОІ.

Офіційно були розіграні 89 комплектів медалей, з яких 70+75+64 вибороли американці. На другому місці Куба – 5+2+3, на третьому Германія – 4+4+5.

Темною плямою III ОІ була спроба організаторів провести "антропологічні дні" – змагання "кольорових" спортсменів – негрів, індійців та ін.

Ці ОІ були проведені ще на більш гіршому рівні ніж у Парижі. Але можна відмітити і деякі спортивні результати. А.Хан (США) виборов три золоті медалі – 60, 100 і 200м, причому на 200-метровці установив рекорд (21,6 с), який протримався 28 років (до 1932 року). Повторив своє досягнення у стрибках з місця Р.Ерві. Німець Антон Хейда, який жив і виступав за команду США, виборов 5 золотих і срібну медаль у змаганнях з гімнастики. (Скандал з марафонцем Ф.Лоренцем, якого підвіз друг на машині і він отримав золоту медаль).

Ігри IV Олімпіади проходили у Лондоні з 27 квітня по 31 жовтня 1908 року, хоча спочатку право проведення ОІ було надано Риму. Але у 1906 році італійці відмовились проводити ігри посилаючись на труднощі з будівництвом спортивних споруд.

Лондон дав згоду на проведення ОІ і за короткий термін побудував стадіон, велотрек, басейн, зал для боротьби.

Ігри пройшли на високому рівні і у всіх відношеннях перевершили усі попередні.

Приймали участь рекордна кількість спортсменів – 2034 (у тому числі 36 жінок) з 36 країн світу. Великобританію представляли 710 спортсменів – найбільша кількість від однієї країни за всю історію сучасних ОІ.

Змагання проходили по 20 видах спорту. вперше був включений зимовий вид спорту – катання на ковзанах. Суттєво виросла майстерність спортсменів. Переможцями стали представники 14 країн, що значно більше, ніж на попередніх ОІ.

Знову високі, переможні результати у стрибках з місця показав Р.Ерві, який до 6 золотих медалей попередніх ОІ додав ще дві – у висоту й довжину. Взагалі американці мали певну перевагу в л/а – з 27 медалей вони виграли 15 золотих.

В Лондоні вперше був проведений футбольний турнір, виступали 6 команд з 5 країн. Перше місце вибороли англійці перемігши команду Данії у фіналі.

Успішним був дебют атлетів Росії. Троє з п'яти уасників повертались додому з медалями: срібні медалі отримали борці класичного стилю Микола Орлов та Андрій Петров. Справжню сенсацію створив Микола Панін-Коломенкін, який став першим

спортсменом Росії, який став олімпійським чемпіоном (у змаганнях з фігурного катання). Для повноти уявлення про цього спортсмена слід сказати, що він був 5-ти кратним чемпіоном Росії, призером чемпіонатів світу 1903 і чемпіонатів Європи 1904 і 1908 років у фігурному катанні на ковзанах, 12-ти кратним чемпіоном Росії у стрільбі зі спортивного пістолету і 11-ти кратним з бойового. У віці 56 років став переможцем Всесоюзної спартакіади 1928 року у стрільбі з пістолету. Помер у 1956 році у віці 84 роки.

Найбільш драматичним випадком на цій Олімпіаді рахують подію, яка трапилась під час марафонського забігу. Першим на стадіон з'явився італійський бігун Дорандо Піетрі, який знаходився майже у несвідомому стані. Він повернув не в ту сторону. Коли нарешті це збагнув і побіг у правильному напрямку, сили покинули його. Він впав, потім піднімався декілька разів і падав знову. Коли в останнє він впав недалеко від фінішної риски (декілька метрів) і не міг піднятися, вболівальники підбігли і підняли його і допомогли добратись до фінішу, який майже поруч з ним подолав американець Джон Хейес. Судді довго сперечались але дискваліфікували спортсмена за надання йому сторонньої допомоги. Він був позбавлений нагороди, але під час ушанування переможців він був запрошений на трибуну і член королівської сім'ї вручив йому золотий кубок, схожий на той, яким нагороджували переможця у марафонському бігу. У цей день і з цього приводу з амвону собору Св. Петра єпископом були проголошені наступні слова: "На Олімпіаді головне не перемога, а участь", які пізніше були приписані П'єру де Кубертену.

Перше місце у неофіційному командному заліку зайняла команда Великобританії, яка виборола 147 медалей (57+50+40), на другому місці спортсмени США – 47 (23+12+12), на третьому спортсмени Швеції – 25 (8+6+11).

Ігри У Олімпіади проходили у Стокгольмі (Швеція) 5 травня – 22 липня 1912 року.

Шведи з самого початку існування МОК ставили питання про проведення Ігор у Швеції. І коли їм надали таке право у 1904 році почали активно готуватись до їх проведення. Велику допомогу надавав король Швеції. Були дуже добре підготовлені спортивні споруди, продумана організація всіх змагань. Ігри були проведені дуже чітко й успішно.

У змаганнях прийняло участь 2547 чоловік (57 жінок) з 28 країн. Жінки змагались з тенісу, плавання і стрибків у воду.

Росія вперше відправила велику команду (169 чоловік), яка виступала майже у всіх видах програми, але виступила невдало, виборовши тільки 2 срібних і 2 бронзових нагороди. (15 місце серед всіх команд – країн).

На змаганнях були показані дуже високі результати, які створювались в умовах гострої боротьби. Найбільш представницьким видом спорту була л/а. Тут розігрувалось 30 комплектів нагород. На цей раз багато переможців були представниками Європи. Найбільшого успіху досягнув фін Х. Колехмайнен, який переміг у бігу на 5000 і 10 000 м і у кросі на 12 км.

Легкоатлетичне п'ятиборство і десятиборство виграв американець (індіанець за походженням) Джимм Торп. Король Швеції на врученні нагород назвав його самим величним атлетом усіх часів (він з дуже великим відривом у 700 очок виборов 1 місце). Дуже помпезно його зустрічали і вдома. Але потім расисти направили у МОК прохання ліквідувати його перемогу, тому що він колись (у студентські роки) грав у бейсбол і отримував за це гроші – тобто він був професіоналом. Медалі Торпа були повернені у МОК. Тільки через багато років після смерті Торп був реабілітований і признаний як переможець цих ОІ.

Вперше були проведені змагання із сучасного п'ятиборства. Переможець – лейтенант королівської шведської гвардії Г.Лілієхек.

У командних змаганнях зі стрільби (по оленю, що біжить) олімпійським чемпіоном став швед Оскар Свон, якому у цей день було 64 роки 258 днів. За всю історію ОІ у його віці ні хто не ставав чемпіоном.

Вперше на ОІ були проведені конкурси мистецтв (за рішенням МОКу). Були представлені твори архітектури, літератури, живопису, скульптури, музики. За розділом літератури перше місце було присуджено Г.Хохроду і М.Ешбаху за "Оду спорту". Як потім виявилось під цим псевдонімом ховався П. Де Кубертен. Це була перша й остання олімпійська нагорода великого поборника ОС.

Найбільшу кількість медалей завоювали шведи – 24+24+17, на другому місці американці – 23+19+19, на третьому – Великобританія, 10+15+16.

2. Загальна характеристика другого періоду Ігор Олімпіад (1920-1948)

Цей період охоплює роки між першою і другою світовими війнами і перші три роки після другої світової війни. Політичні, економічні й моральні потрясіння відзначилися на олімпійському русі. В цей період не проводилися Ігри XII і XIII Олімпіад (2-га світова війна). В цей період у 1925 році Кубертен подав у відставку.

20-ті роки характерні бажанням МОК враховувати політичні обставини у світі. Німеччина не була допущена до участі в ОІ 1920 й 1924 р.р. Ігри використовувались деякими колами і країнами для розпалювання національного антагонізму. Апогеєм моральної кризи МОК стали Ігри XI Олімпіади 1936 р. в Берліні (недопуск спортсменів-євреїв в команду Німеччини, расизм).

Друга світова війна, що почалася в 1939 році дуже негативно вплинула на олімпійський спорт. Анрі де Байє-Латур (президент МОК) втік з Бельгії до Америки, де помер у 1942 р.

У 1926-1927 р.р. була упорядкована діяльність Виконкому МОК (почався видаватись спеціальний бюлетень). Участь жінок в Олімпіадах стала реальною, а не символічною. Гострою була проблема аматорства і професіоналізму. На початку другої світової війни керівництво справами МОК взяв на себе швед Ю. Зігфрід Едстрем.

Після другої світової війни вся діяльність МОК була пронизана необхідністю поставити олімпійський рух на службу розвитку взаєморозуміння між народами, мирної співпраці і взаємодопомоги.

У МОК увійшов СРСР, одночасно здійснилося відновлення прав в МОК НОКів Німеччини і Японії.

Кінець другого етапу підвела сесія МОК в Хельсінки у 1952 р. Едстрем по причині віку подав у відставку. Президентом МОК був обраний Ейвері Брендедж.

Другий період розвитку олімпійського спорту при всіх його складностях і протиріччях продемонстрував зростання авторитету міжнародного олімпійського руху. Кількість країн зросла з 23 до 52. Активно включились в олімпійський рух країни Латинської Америки, країни Азії і Європи. Продовжувалось вдосконалення міжнародної олімпійської системи. Була забезпечена реальна співпраця МОК, НОК, МСФ. Утворювались нові міжнародні спортивні об'єднання.

У багатьох країнах з'явилися сучасні спортивні споруди (стадіони, тенісні корти, спеціалізовані спортивні зали, басейни). Вдосконалювалась система спортивної підготовки майбутніх учасників ОІ. Почався активний розвиток наукових досліджень в

олімпійському спорті, в фізіології, анатомії, психології, педагогіці. Розвивається загальна теорія підготовки спортсменів, теорія і методика підготовки в окремих видах спорту.

Хронологія Ігор УІІ-ХІУ Олімпіад.

Ігри УІІ Олімпіади (Антверпен, 30 квітня -12 вересня 1920 р.)

Ігри УІ Олімпіади, які повинні були бути проведені в Берліні у 1916 році не відбулися – йшла I світова війна.

Після 8-річної перерви 2606 спортсменів (:№ жінки) з 29 країн взяли участь у УІІ ОІ в Антверпені. Змагання проходили на протязі 4 місяців. Однак офіційне відкриття відбулося 14 серпня, а закриття – 29 серпня. Вперше була прочитана олімпійська клятва, текст якої був розроблений Кубертеном, піднятий олімпійський прапор. Героєм Олімпіади став фінський бігун Пааво Нурмі – 3 золоті й 1 срібна медаль.

У боксерському турнірі ніпівважковиків переможцем став американець Е.Іген, який 12 років пізніше став чемпіоном зимових ОІ у бобслеї. Це єдиний випадок у чоловічому олімпійському спорті.

За кількістю медалей і очків у неофіційному заліку першими були спортсмени США – 203,5 очка й 95 медалей (41-27-27), другими були спортсмени Швеції – 121.5 очка і 64 медалі (19-20-25) і третє місце у спортсменів Великобританії – 88 очок і 43 медалі (15-15-13).

Ігри УІІІ Олімпіади (Париж, 4 травня – 28 липня 1924 р.)

Столиця Франції була першим містом, якому МОК другий раз довірив проводити ОІ, хоч претендентами були Лос-Анжелес, Прага й Рим. На це рішення вплинув великий авторитет Кубертена і свято 30-ти річчя олімпійського руху.

Паризькі ігри були найбільш масовими. Прийняло участь 3092 спортсмени (135 жінок). Спортивний рівень був також надзвичайно високим: встановлено 8 світових рекордів, 14 олімпійських. Знову блискуче виступив фінський легкоатлет Пааво Нурмі – він завоював 3 золоті медалі і встановив 2 рекорди. Серед плавців блискуче виступив Джоні Вейсмюллер (Тарзан), який виборов 3 золоті медалі і встановив рекорди на дистанціях 100 і 400 м.

Перемогу на Іграх отримали спортсмени США – 625,55 очка і 99 медалей (45-27-27). Другою була команда Франції – 277,5 очка і 39 медалей, третьою команда Фінляндії 256,5 очка і 37 медалей (14-13-10).

Ігри ІХ Олімпіади (Амстердам, 17 травня – 12 серпня 1928 р.)

За складом учасників вони мало відрізнялись від паризької олімпіади – 3014 учасників (290 жінок) з 46 країн.

Ігри пройшли у спокійній обстановці, хоча в багатьох видах спорту йшла запекла боротьба.

На церемонії відкриття Ігор у якості символу миру вперше випустили голубів, а на олімпійському стадіоні також вперше горів вогонь, запалений в Олімпії від сонця за допомогою дзеркал. Він був доставлений в Амстердам через Грецію, Югославію, Австрію, Германію бігунами, які передавали його один одному.

Це була остання олімпіада, в якій взяв участь П.Нурмі, який став переможцем на дистанції 10 000 м. Взагалі, за 8 років (з1921 по 1929 рік) він встановив 24 світових рекорди на дистанціях від 1500 м до 20000 м. В Хельсінки, поруч з олімпійським стадіоном, встановлена бронзова скульптура Пааво Нурмі – вдячність фінського народу видатному спортсмену.

Загальнокомандну перемогу здобули спортсмени США – 389,5 очкаі 56 медалей (22-18-16), другими були спортсмени Німеччини – 240,5 і 31 медаль (10-7-14), третіми – олімпійці Швеції – 160 очок і 25 медалей (7-6-12).

Ігри X Олімпіади, Лос-Анджелес, 30 липня – 14 серпня 1932 р.

Кількість учасників на цих змаганнях була удвічі меншою за попередні змагання, що пояснюється віддаленістю столиці Олімпіади. Все ж прийняло участь 1048 спортсменів (127 жінок) з 37 країн світу. Змагання проходили у 16 видах спорту, де розігрувалося 126 комплектів медалей. На Іграх було встановлено 116 олімпійських рекордів, 21 з яких були вище світових. найбільша кількість рекордів була встановлена у легкій атлетиці. В плаванні – 36. Сенсацією став виступ японських плавців, які завоювали 5 з 6 золотих медалей. Цікаво, що переможцю на дистанції 1500 м К.Кітамура було всього 14 років. Але його результат (19.12,4) протримався 20 років. На рік старший був переможець на дистанції 100 м Я.Міядзакі – 58,2.

На Іграх в Лос-Анджелесі спортсмени вперше жили в олімпійському селищі, спеціально побудованому у 20 км від міста, яке складалося з 700 збірних будиночків. Вони розташовувались навкруги спортивних споруд, ресторанів, міст відпочинку. Вперше спортсмени отримали хороші умови для спілкування, обміну досвідом, відпочинку.

Хазяї Олімпіади отримали перемогу – 103 медалі (41-32-30) і 683,2 очка. Другими були спортсмени Італії – 36 медалей (12-12-12) і 242 очка. Третіми спортсмени Німеччини – 21 медаль (4-12-5).

Ігри XI Олімпіади, Берлін. 1-16 серпня 1936 р.

На право проведення Ігор 1936 р. претендували багато міст Європи, але не дивлячись на протести світової громадськості, право на проведення ОІ було надано Берліну.

Після приходу Гітлера до влади у 1933 році президент МОК Анрі Байє-Летур офіційно звернувся до керівництва Німеччини гарантувати додержання Хартії або відказатися від проведення ОІ. Такі гарантії були надані.

В Іграх прийняли участь 4066 спортсменів (328 жінок) з 49 країн. героєм ОІ став негритянський спортсмен Джессі Оуенс, який виборов 4 золоті медалі і установив 4 олімпійських рекорди.

Серйозна підготовка до Олімпіади дозволила Німеччині завоювати перше місце – 89 медалей (33-26-30) і 573,7 очка. Другими були спортсмени США – 56 медалей (24-20-12) і 403,3 очка. Третіми – італійці – 22 медалі (8-9-5) і 167,6 очка.

Високий спортивний рівень змагань, участь в них значної кількості НОК не змогли знизити гнітючої атмосфери: "На цих Іграх владував сильний дух мілітаризму і нацизму", відмічалось у бюлетені МОК, присвяченому 60-річчю олімпійського руху.

Ігри XII Олімпіади, Лондон, 29 липня – 14 серпня 1948 р.

Друга світова війна не дозволила провести Ігри Олімпіад 1940 і 1944 р.р. не дивлячись на післявоєнну розруху у змаганнях прийняли участь 4099 спортсменів (385 жінок) з 59 країн.

Програма Ігор включала 19 видів спорту. У змаганнях з л/а серед чоловіків успіх мали спортсмени США, які вибороли 11 золотих медалей з 24. Серед жінок тут перевагу мали спортсменки з Європи – всі золоті медалі крім одної. Особливо блискуче виступила голанка Ф.Бланкерс-Кун, яка завоювала 4 золоті медалі.

Командну першість завоювали спортсмени США – 548 очок і 84 медалі (38-27-19). Другими – представники Швеції – 301,2 очка і 44 медалі (16-11-17). Третіми – Франції – 213,5 очка і 29 медалей (10-6-13).

5. Загальна характеристика третього періоду ігор Олімпіад (1952-1992)

Для більш як 40-річного періоду характерні як постійно діючі загальні тенденції, так і досить ризькі переходи від одного стану олімпійського руху до іншого. Складність цього періоду розвитку ОС торкнулась усіх його сторін – політичних, спортивних, програми ОІ, підсумків змагань та інше. У ці роки ще більше ніж раніше МОК був ареною великої політики. Всі проблеми й протиріччя, що були характерними для політичного життя світового суспільства, безпосередньо відтворювались на діяльності МОК, МСФ, НОК.

Після виходу на олімпійську арену Радянського Союзу та інших соціалістичних країн постало питання, чи зможе ОС стати ареною мирного співробітництва протилежних політичних систем, чи зможе МОК залучити у свій склад і організувати співробітництво представників капіталістичних, соціалістичних та країн, що розвиваються.

а) Регулювання політичних конфліктів

З початку 50-х років діяльність МОК постійно була пов'язана з регулюванням спорів і конфліктів, в основі яких були протиріччя політичного характеру.

Так, після створення Китайської Народної Республіки і створення НОК Китаю виникла проблема з визнанням цієї країни МОК, тому що на о. Тайвань була ще одна Китайська республіка, яка претендувала на участь в ОІ від імені Китаю. НОК КНР була визнана МОК у 1956 році, але після визнання і Китайської республіки (Тайвань) вони не приймали участі у ОІ на знак протесту. Відновлення пройшло тільки у 1979 році.

Приблизно така ж ситуація склалась і з Корейською народно-демократичною республікою і Південною Кореєю. НОК Кореї був визнаний у 1947 році і з 1948 року вони приймали участь у ОІ. НОК КНДР була визнана у 1963 році, але у 1988 бойкотували ігри у Сеулі, тому що МОК відмовив їм проводити частину ОІ у себе.

Аналогічна ситуація склалась і в Германії (дві держави – ФРГ і ГДР). НОК ФРГ була визнана у 1950 р. і з 1952 року приймала участь у ОІ. Завдяки величезній роботі світової спортивної спільноти проти політики дискримінації НАТО був досягнутий певний компроміс. У 1956, 1960 і 1964 роках виступала спільна (об'єднана) команда Германії. Але при комплектуванні команд виникало багато конфліктів (учасники, тренери, керівники команд...). В кінці кінців МОК у 1965 році прийняв рішення про допуск спортсменів НДР у самостійній команді. Крім того було прийнято рішення, згідно якому відмова країни, яка проводить чемпіонат світу, у участі спортсменів ГДР тягнуло за собою перенесення змагань в іншу країну. І деякі змагання переносились (США загубили право проведення чемпіонату світу з важкої атлетики, Франція – з лижного спорту та ін.).

Важливою тенденцією розвитку ОР в третьому періоді є розповсюдження олімпійського спорту в країнах Африки, Азії і Латинської Америки. В Іграх 1992 року взяли участь 172 країни. Відбувається постійне зростання популярності олімпійського спорту.

З 1961 року відбувається регулярна допомога слабо розвиненим країнам у розвитку олімпійського спорту. Активно діє програма МОК допомоги розвитку олімпійського спорту "Олімпійська солідарність". Наприклад, тільки у 1978 році завдяки фонду

"Олімпійська солідарність" було виділено 1 тисячу стипендій на підготовку тренерів, у 32 країнах були організовані навчальні курси тренерів (навчалось близько 7,5 тис. Чоловік).

Однією з гострих проблем розвитку олімпійського спорту у третьому періоді став персональний склад МОК. У МОК не було представників багатьох міжнародних федерацій. У його складі були в основному представники небагатьох країн.

У 1973 році після 43-річної перерви відбувся X Олімпійський конгрес (Варна, Болгарія), де гостро обговорювалися питання взаємовідносин МОК з НОК та МСФ. Поряд з 61 членом МОК у роботі Конгресу прийняли участь 66 представників 26 МСФ і 187 представників 82 НОК. в результаті виникли принципові зміни у міжнародному олімпійському русі. Змінився склад МОК. В нього увійшли представники багатьох нових країн, видатні спортсмени (Сергій Бубка у тому числі з 1999 року).

Розвиток олімпійського руху на протязі третього періоду значною мірою визначались особами, котрі у різні періоди очолювали МОК. Це три президенти: Ейвері Брендедж – 1952-1972 р.р., Майкл Моріс Кілланін – 1972-1980 р.р. і Хуан Антоніо Самаранч – з 1980 р. Якщо діяльність Кілланіна відрізнялась поміркованістю, то стратегічні лінії розвитку олімпійського спорту, реалізовані Брендеджем і Самаранчем, носили прямо протилежний характер.

У третьому періоді розвитку ОС великі зміни відбулися в програмах олімпійських змагань, в системі підготовки спортсменів-олімпійців, в науково-методичному й медичному забезпеченні, у розвитку матеріальної бази, суддівстві та інше.

У 60-70-х роках в багатьох країнах будуються і організуються спортивні центри олімпійської підготовки спортсменів, де створюються всі необхідні умови для здійснення повноцінного тренувального процесу, відновлення, здійснення наукових досліджень.

Сучасна система підготовки і змагань в олімпійському спорті перетворила його в унікальну галузь досліджень резервних можливостей людини, здібності до адаптації у різних екстремальних умовах.

Сучасний олімпійський спорт переконливо показав, що кропітка робота у пошуках взаємних інтересів і компромісів здатна привести до взаєморозуміння і плідної співпраці без застосування методів силового типу.

Підбиваючи підсумки огляду третього періоду розвитку олімпійського спорту не можна не бачити величезного прогресу, котрого добився ОС за 40 років.

Ігри ХУ Олімпіади, Хельсінки, 9 червня – 3 серпня 1952 р.

4925 спортсменів (518 жінок) з 69 країн. Найбільш значні Ігри за всі попередні. Вперше приймали участь спортсмени СРСР та інших соціалістичних країн. тому вони стали першими в історії протистояння на олімпійській арені двох політичних суперсистем. Змагання вилилися у гостре суперництво спортсменів СРСР і США. Спорт ставав зброєю "холодної війни". Почалися перегони за світовими рекордами і олімпійськими перемогами.

На цих змаганнях було встановлено 66 олімпійських рекордів (18 світових). У програму Ігор входили 17 видів спорту, 149 дисциплін. Жінки змагалися у 6 видах.

Перша в історії радянського спорту золота медаль була отримана метальницею диску Н. Ромашковою (Пономарьовою). Вона ж через 8 років здобула другу золоту медаль у Римі.

У стрибках у довжину 9 учасниць 30 разів перевищували попередній олімпійський рекорд. Героєм Олімпіади вважають чеського легкоатлета Е.Затопека, який виборов 3 золоті медалі у бігу на 5 000, 10 000 м і у марафонському бігу.

Чудово виступили радянські гімнасти. Вони вибороли загальнокомандні золоті медалі, золоті медалі в абсолютній першості (чоловіки – В.Чукарін, жінки –

М.Гороховська). Крім цього було ще багато медалей різного гатунку на окремих видах багатоборства.

У неофіційному заліку спортсмени США та СРСР набрали однакову суму очок – по 494. Однак американці отримали 40 золотих медалей, радянські спортсмени – 22. Крім цього американці взяли 19 срібних і 17 бронзових медалей. СРСР – 30 і 19. Третіми були спортсмени Угорщини – 259,5 очок і 42 медалі (16-10-16).

Ігри ХУІ Олімпіади, Мельбурн, 22 листопада – 8 грудня 1956 р.

Першість у 17 видах спорту виборювали 3184 спортсменів (371 жінка) з 68 країн. Героєм Олімпіади став В.Куц з України. Який став олімпійським чемпіоном на дистанціях 5 000 і 10 000 м з новими рекордами. Вдруге поспіль став абсолютним олімпійським чемпіоном у змаганнях гімнастів львів'янин В.І.Чукарін.

У неофіційному заліку переконливу перемогу здобули спортсмени СРСР – 622,5 очка і 98 медалей (37-29-32). На другому місці спортсмени США – 497,5 очка і 74 медалі (32-25-17), на третьому спортсмени Австралії – 238,5 очка і 35 медалей (13-8-14).

Ігри ХУІІ Олімпіади, Рим, 25 серпня – 11 вересня 1960 р.

Ігри Римської Олімпіади увійшли в історію як прекрасно організовані, з великою кількістю учасників, гострим суперництвом у спортивній боротьбі, видатними результатами.

Але в олімпійському селищі спортсмени західних і східних країн були розселені окремо і навіть харчувались у різних ресторанах. Це не сприяло взаєморозумінню і співробітництва.

У змаганнях прийняли участь 5348 спортсменів (610 жінок) з 84 країн. Програма включала 17 видів спорту. На змаганнях було встановлено 76 олімпійських і 30 світових рекордів.

Марафонський біг виграв спортсмен з Ефіопії, який біг босоніж. Він поклав початок видатним перемогам спортсменів з Африки.

Вдало виступили наші гімнасти, особливо кияни Борис Шахлін та Лариса Латиніна, які стали переможцями у багатоборстві і у змаганнях з окремих видів.

В командній першості перемогу отримали спортсмени СРСР – 682,5 очка і 103 медалі (43-29-31). Друга – США, 463 очка і 71 медаль (34-21-16). Третіми стали спортсмени об'єднаної Німецької команди (ФРН і НДР) – 280 очок і 42 медалі (12-19-11).

Ігри ХУІІІ Олімпіади, Токіо, 10-24 жовтня 1964 р.

Токійські Ігри за зовнішніми ознаками були кращими за всі попередні. В столиці були побудовані унікальні спортивні споруди, транспортні магістралі, готелі.

В Іграх прийняли участь 5140 (683 жінки) спортсменів з 94 країн. Розігрувалось 163 комплекти медалей у 19 видах спорту.

Змагання з гімнастики були третім олімпійським турніром у якому приймали участь українські гімнасти Б.Шахлін і Л.Латиніна. У багатоборстві вони посіли другі місця, але отримали золоті медалі в окремих видах. Загалом Л.Латиніна виборола на всіх олімпіадах 9 золотих, 5 срібних і 4 бронзових нагороди, що є своєрідним рекордом в історії Олімпійських ігор серед всіх олімпійців світу. Б.Шахлін виборов 12 медалей (6-4-2).

I – СРСР – 607,8 очок, 96 медалей (30-31-35)

II – США – 581,8 очок і 90 медалей (36-26-28).

III – Об'єднана Німеччина – 337,5 очок і 50 медалей (10-22-18).

Ігри ХІХ Олімпіади, Мехіко, 12 – 27 жовтня 1968 р.

Перші Ігри, проведені в Латинській Америці. Змагання проходили на висоті 2240 м над рівнем моря. Але це не вплинуло негативно на спортивні результати – було встановлено 76 олімпійських рекордів. 28 з яких перевищували світові. Найбільш вдалим були виступи легкоатлетів – було встановлено 30 олімпійських рекордів і 14 світових. Сенсацією став унікальний стрибок у довжину американця Боба Бімона – 8 м 90 см. Цей результат перевищував світовий рекорд одразу на 55 см і його справедливо називають найвидатнішим досягненням ХХ сторіччя.

Сенсацією став також новий спосіб подолання у стрибках у висоту, який показав переможець Р.Фосбері. Всі наступні рекорди досягаються саме цим способом стрибка у висоту. Американець А.Ортур четвертий раз поспіль виборов золоту медаль у метанні диску (1956, 1960, 1964, 1968) кожний раз з олімпійськими рекордами.

У змаганнях Олімпіади прийняли участь 5531 спортсмен (781 жінка) з 112 країн.

I місце – США, 713,3 очок і 107 медалей (45-28-34)

II місце - СРСР, 590,8 очок і 91 медаль (29-32-30)

III місце - НДР, 238 очок і 25 медалей (9-9-7), хоча за кількістю медалей Угорщина її випередила – 32 медалі (10-10-12).

Ігри ХХ Олімпіади, Мюнхен, 26 серпня – 11 вересня 1972 р.

Рекордна кількість учасників – 7147 (1070) з 121 країни. В Мюнхені був створений унікальний комплекс спортивних споруд разом з олімпійським селищем. Ігри охопили 21 вид спорту і 195 видів змагань.

Героєм змагань легкоатлетів став український спортсмен Валерій Борзов, який впевнено переміг американців у спринті – на дистанціях 100 і 200 м. У подальшому В.Борзов став першим президентом НОК України і членом МОК.

Третю Олімпіаду поспіль виграв радянський борець з вільної боротьби О.Медвідь.

Сім золотих медалей дісталось американському плавцю Марку Спіцу.

I місце – СРСР, 664,5 очка і 99 медалей (50-27-22).

II місце – США, 638,5 очка і 91 медаль (30-31-30).

III місце – НДР. 472 очка і 66 медалей (20-23-20).

Ігри Олімпіади в Мюнхені були відзначені трагічними подіями, коли жертвами арабських екстремістів стали 11 ізраїльських спортсменів. Обставини ворожнечі, війни і терору, що існували між арабами і євреями з моменту створення держави Ізраїль, були перенесені й на Олімпійські Ігри.

Ігри ХХІ Олімпіади, Монреаль, 17 липня – 1 серпня 1976 р.

Підготовлення і проведення ОІ в Канаді супроводжувалося цілою низкою політичних скандалів (недопущення команди Тайваню до ОІ під назвою Республіка Китай, хоча МОК вже признав НОК республіки Китай, це було прийнято під тиском КНР. Крім того, Нігерія, Уганда і Замбія приєднались до бойкоту, оголошеному раніш Танзанією, якщо до ОІ буде допущена команда Нової Зеландії, регбісти якої їздили в ПАР, де був апартеїд. В результаті ще 21 країна відмовилась від участі в ОІ).

На Ігри приїхали 6189 спортсменів (1274 жінки) з 88 країн. Змагання проходили у 21 виді спорту. Встановлено 88 олімпійських і 36 світових рекордів.

I місце – СРСР, 792,5 очок і 125 медалей (49-41-25)

II місце – НДР, 698 очок і 90 медалей(40-25-25) – вперше в історії!!

III місце – США, 603,5 очка і 94 медалі (34-35-25).

Ігри ХХІІ Олімпіади, Москва, 19 липня – 3 серпня 1980 р.

В Іграх прийняли участь 5503 спортсмени (1192 жінки) з 81 країни. Такі великі країни як США, Японія, КНР, ФРН та ще біля 30 країн бойкотували Ігри із-за вводу радянських військ в Афганістан у 1979 р. Тому за кількістю учасників московська Олімпіада поступалася попереднім у Монреалі і Мюнхені. У політичному відношенні Ігри Московської Олімпіади, так само як і наступної Лос-Анджелеської, виявилися найбільш яскравими прикладами використання олімпійського спорту як засобу "холодної війни", подальшого поглиблення антагонізму між політичними системами.

У спортивному відношенні ці Ігри не поступилися попереднім. Було встановлено 36 світових рекордів (у Монреалі –34, Мюнхені – 23, Мехіко – 28).

Героєм змагань став кубинець Т.Стівенсон, який отримав свою третю золоту медаль поспіль.

У змаганнях гімнастів Олександр Дитятін (СРСР) отримав 8 олімпійських нагород (3-4-1) – найбільша кількість на одних Іграх за всю історію Олімпіад.

I – СРСР, 195 медалей (80-69-46)

II – НДР, 126 медалей (47-37-42)

III – Болгарія, 41 медаль (8-16-17).

Ігри XXIII Олімпіади, Лос-Анджелес, 28 липня – 12 серпня 1984 р.

Після бойкоту попередньої Олімпіади Москва зробила все, щоб бойкотувати Ігри у Лос-Анджелесі – туди не поїхали спортсмени 14 соціалістичних країн, багато з яких були лідерами олімпійського спорту (СРСР, НДР, Угорщина, Болгарія, Куба).

В Іграх прийняли участь 7078 спортсменів з 141 країни. Організаційний комітет Ігор зробив все, щоб змагання пройшли на високому організаційному рівні з чудовою інформацією. Однак відсутність 125 чемпіонів світу значно понизили спортивну сторону змагань. Було встановлено всього 11 світових рекордів. Результати переможців серед важкоатлетів були на 30-60 кг меншими, ніж результати змагань "Дружба", які проходили у цей же час.

Героєм змагань став американський легкоатлет Карл Льюїс, який переміг у бігу на 100 і 200 м та у стрибках у довжину. Цей успіх він повторив і на наступній Олімпіаді у Сеулі.

I – США, 174 медалі (83-61-30)

II – Румунія, 53 медалі (20-16-17)

III – Канада, 44 медалі (10-18-16).

Ігри XXIV Олімпіади, Сеул, 17 вересня – 2 жовтня 1988 р.

Лідери міжнародного спортивного руху і, насамперед, особисто президент МОК, підтримані політичними і державними діячами різних країн світу провели величезну роботу зі збереження і зміцнення олімпійського руху. Успіху Ігор сприяли загальні зміни ситуації в світі, поступове визнання переваги загальнолюдських цінностей над усіма іншими, особливо над політичними амбіціями недалекоглядних політиків.

Ігри у Сеулі продемонстрували усьому світу взірці мирного співіснування і ділового співробітництва і заклали міцну базу для успішного проведення наступних Олімпіад.

На Іграх прийняли участь 9627 спортсменів з 160 країн, які змагалися у 23 видах спорту. в результаті безкомпромісної боротьби народилося 104 олімпійських рекорди, 30 з яких перевищували світові.

I місце – СРСР, 874,3 очка і 132 медалі (55-31-46)

II місце – НДР, 636 очок і 102 медалі (37-35-30)

III місце – США, 632 очка і 92 медалі (36-31-25)

На іграх були випадки застосування допінгу. Допінгова проблема висунулася на перший план серед проблем сучасного олімпійського спорту.

6. Початок четвертого періоду олімпійського руху сучасності.

Закінчився період "холодної війни", світ визнав пріоритет загальнолюдських цінностей над усіма іншими, зруйновано Берлінську стіну, відбувся розпад СРСР і об'єднання Німеччини.

Результати Барселонських Ігор відомі. Ці Ігри оцінюються як найбільш успішні в історії олімпійського спорту сучасності. Основні напрямки подальшого розвитку олімпійського спорту визначені на XII Ювілейному олімпійському конгресі 1994 року в Парижі.

Сьогодні вже можна сказати, що з Ігор XXV Олімпіади почався принципово новий етап розвитку олімпійського спорту. Перш за все закінчився період 40-річного протистояння на олімпійській арені соціалістичної і капіталістичної систем. Однак феномен олімпійського спорту соціалістичних країн назавжди залишиться в історії спорту.

Непередбаченою залишається спортивна сторона справи. Вже сьогодні проглядається можливість гострої конкуренції між чотирма країнами – США, Німеччина, Росія та Китай.

В найближчі роки безумовно збільшиться кількість країн, що включаться у боротьбу за олімпійські нагороди.

Мало надії на те, що отримають повну підтримку і будуть реалізовані вимоги прибічників класичних ідеалів олімпізму ізолювати олімпійський спорт від політики, комерціалізації, взаємодії з професійним спортом.

Сьогодні перед МОК стоїть головне завдання укріплення ідеалів олімпізму в умовах сучасного життя, боротьба проти застосування допінгу в спорті.

Ігри XXV Олімпіади, Барселона, 25 липня – 9 серпня 1992 р.

На змагання прибули 10563 спортсмена (3008 жінок) з 172 країн. у 1991 р. пройшов розпад СРСР і за час, що залишився до змагань всі країни, які утворилися не змогли здійснити усі формальності подачі заявок на змагання, створити НОКи і оформити вступ у МОК. Тому спеціальним рішенням МОК було дозволено виступати об'єднаній команді Співдружності Незалежних Держав. Окремо виступали команди Латвії, Литви та Естонії, членство яких у МОК перерване на початку другої світової війни, було відновлене одразу після розвалу СРСР.

Прогнози щодо безперечної переваги спортсменів США не здійснилися. Впевнену перемогу отримали спортсмени СНД, які вибороли 112 медалей (45-38-29). Другими були спортсмени США – 108 медалей (37-34-37), третіми – Німеччини . 82 медалі (33-21-28).

Тема 5

Зимові олімпійські ігри

1. **Зимові види спорту в програмі Ігор Олімпіад і перші зимові Олімпійські ігри**
2. **Зимові Олімпійські ігри в системі олімпійського спорту**
3. **Хронологія зимових Олімпійських ігор (1924 – 1998р.р.)**

1. **Зимові види спорту в програмі Ігор Олімпіад і перші зимові Олімпійські ігри**

Зимові олімпійські ігри (ЗОІ) , не дивлячись на величезну популярність, котру вони завоювали в світі, не мають такої давньої історії як ігри Олімпіад.

Вперше змагання з фігурного катання були включені в програму Ігор ІV Олімпіади, що відбувалася в Лондоні у 1908 році. Вони проводились одночасно зі змаганнями літніх видів спорту. чоловіки розіграли медалі у двох видах змагань (довільне катання, спеціальні фігури), з одного виду змагалися жінки і ще з одного – пари. В кожному виді змагань було від 3 до 9 учасників.

Другий раз в програмі Ігор Олімпіади зимові види з'явилися у 1920 році, коли крім змагань з фігурного катання (три види змагань), був проведений достатньо представницький турнір (7 команд) з канадського хокею з шайбою.

Ідея заснування ЗОІ , котру висунув на початку століття П'єр де Кубертен, неодноразово обговорювалась в МОК. Активно протидіяли цій ідеї представники скандинавських країн (вони мали свої "Північні ігри").

В решті решт Кубертен спромігся пов'язати діяльність МОК з крупними змаганнями з зимових видів спорту. на Паризькій сесії 1922 року було прийняте рішення про проведення змагань під назвою "Міжнародний спортивний тиждень з нагоди УІІ Олімпіади". Змагання відбулися в Шамоні (Франція) з 25 січня по 4 лютого 1924 року за сценарієм ігор Олімпіад: був запалений Олімпійський вогонь, учасники давали клятву.

За кількістю країн – учасниць і спортсменів, гостроти боротьби в більшості видів спорту - "Міжнародний спортивний тиждень з нагоди УІІ Олімпіади" виправдав своє призначення. Це дало підставу МОК на Празькому олімпійському конгресі у 1925 році прийняти рішення про регулярне проведення ЗОІ, а змагання, що проведені в Шамоні у 1924 році класифікувати як перші ЗОІ. З того часу ЗОІ стали складовою частиною олімпійського спорту і проводяться регулярно в роки проведення Олімпіад.

На сесії МОК 1991 р. було прийнято рішення про розведення по термінам ЗОІ і Ігор Олімпіад. ЗОІ, починаючи з 1994 р. будуть проводитись за чергою через чотири роки (але через два роки після 1992 року).

Коментуючи це рішення МОК президент Міжнародної федерації лижного спорту Марк Ходлер заявив: "Основна ідея такого розділу проведення ігор заключається в наданні більшої значущості і більш високого статусу ЗОІ, перетворення їх від "придатку" літніх Олімпіад в самостійний крупномасштабний спортивний форум".

2. **Зимові Олімпійські ігри в системі олімпійського спорту**

Для зимових ОІ характерні тіж самі досягнення, проблеми і протиріччя, що і для Ігор Олімпіад. Відсутність інтересу до зимових змагань в країнах Африки, більшості країн Азії та латинської Америки знімає багато складностей і проблем, котрі постійно супроводжують Ігри літніх Олімпіад.

Однак, ЗОІ як і іграм Олімпіад, не вдалось позбавитись впливу політики, протиріч в проблемі професіоналізму і аматорства, складностей, пов'язаних з комерціалізацією спорту, розповсюдженням допінгу та інше.

Розглядаючи систему змагань ЗОІ, слід зупинитися на олімпійській програмі, в котрій з 1924 по 1994 р.р. відбулися суттєві зміни: з 14 видів змагань у п'яти видах спорту до 60 видів змагань у 12 видах спорту.

Загальна тенденція інтенсивної комерціалізації олімпійського спорту у 80-ті роки, перш за все його зв'язок з телебаченням, призвела до суттєвих змін не тільки у кількості видів змагань, але і представництва різних видів спорту в програмі ігор. Вже на Іграх 1988 року (Калгарі) у порівнянні з попередніми з'явилося відразу 8 нових видів змагань, чотири з яких у гірськолижному спорті. Найбільші зміни за всю історію ЗОІ відбулися в програмі змагань Ігор 1992 року в Альбервіллі: 11 нових видів змагань і трьох видів спорту – керлінг, шорт-трек і фрістайл. У 1994 році керлінг з програми було виключено.

Дивлячись в майбутнє, можна відзначити, що у 2002 році в програмі Білої Олімпіади може бути хокей з шайбою для жінок, а також змагання з керлінгу (чоловіки й жінки).

Якщо говорити про спортивну сторону змагань ЗОІ і співвідношенні сил на олімпійській арені, то тут чітко видно два етапи. Перший з них (1924-1952р.р.), коли на олімпійській арені перевагу (значну) мали декілька країн північної Європи (Норвегії, Швеції, Фінляндії). Другий етап пов'язаний з появою на спортивній арені команди СРСР і ГДР.

Об'єднання Німеччини і розпад СРСР призвели до зміни ситуації на олімпійській арені вже на Іграх в Альбервілі. Суперництво у загальнокомандній боротьбі значно підвищилось. Збільшилась кількість країн, представники яких могли завоювати нагороди.

Досягнення високих результатів в ЗОІ залежить від: природних умов країн, що культивують зимові види спорту; народні і спортивні традиції; концептуальні підходи, прийняті в різних країнах при підготовці до зимових ОІ; наявність відповідної матеріально-технічної бази. Велике значення має можливість тренуватись на протязі року, сучасний спортінвентар (ковзани, сані, боби, лижі, стадіони для ковзанярського спорту, трампліни з штучним покриттям, системи для приготування штучного і синтетичного снігу, комп'ютерні системи для автоматичного змазування лиж, спеціальні костюми для стрибунів).

Розвиток ЗОІ багато чим зобов'язаний видатним спортсменам: Лідії Скобликовій, Еріку Хайдену, Галіні Кулаковій, Раїсі Сметаніній, Матікайнену, Ернбергу, Свану та іншим.

3. Хронологія зимових Олімпійських ігор (1924-1998 р.р.)

I ЗОІ, Шамоні – Франція, 25.01.-04.02.1924 р.

В програмі було 5 видів спорту: бобслей, лижний спорт (гонки, стрибки з трампліну, двоборство), швидкий біг на ковзанах, фігурне катання, хокей. Жінки змагались тільки у фігурному катанні (13 жінок). Першу золоту медаль отримав Ч.Джутроу (США) – швидкий біг на ковзанах – 500 м. Герой змагань - фінський ковзаняр К. Тунберг – 3 золоті медалі – 1500м, 5000 м і багатоборство.

II ЗОІ, Санкт-Моріц, Швейцарія, 11-19.02.1928 р.

К.Тунберг – 2 золоті медалі – 500 і 1500 м; С.Хені – видатна фігуристка, золоті медалі на ЗОІ 1928, 1932, 1936 р.р.

III ЗОІ, Лейк-Плесід, США, 4-15 лютого 1932 р.

Було 307 спортсменів з 17 країн (30 жінок). Медалі розігрувались у 14 номерах 5 видів спорту. США завоювали 12 медалей (6-4-2), Норвегія – 10 (3-4-3), Канада 7 (1-1-5).

ІУ ЗОІ, Гарміш-Партенкірхен, Германія, 6-16 лютого 1936 р.

756 учасників (76 жінок) з 28 країн. Норвегія – 15 медалей (7-5-3), Германія – 6 (3-3-0) Швеція – 7 (2-2-3)

У ЗОІ, Санкт-Моріц, Швейцарія, 30 січня – 8 лютого 1948 р.

713 спортсменів з 28 країн (77 жінок). Швеція – 10 медалей (4-3-3), Швейцарія – 9 (3-4-2), США – 9 (3-4-2). Героєм змагань став француз А.Орейє , який завоював дві золоті і одну бронзову нагороду у гірськолижному спорті.

УІ ЗОІ, Осло, Норвегія, 14-25 лютого 1952 р.

732 спортсмени з 30 країн (108 жінок). Норвегія – 16 медалей (7-3-6), США – 11 (4-6-1), Фінляндія – 9 (3-4-2). Героєм змагань став Я.Андерсен –3 золотих медалі у ковзанярському спорті.

УІІ ЗОІ, Кортина д'Ампеццо, Італія, 26 січня – 5 лютого 1956 р.

924 спортсмени (146 жінок) з 33 країн світу. Вперше приїхали представники СРСР. СРСР – 16 медалей (7-3-6), Австрія – 11 (4-3-4), Фінляндія – 7 (3-3-1). Герої олімпіади А.Зайлер (Австрія) – 3 золоті медалі у гірськолижному спорті, Є.Гришін – 2 золоті медалі 500 і 1500 метрів, хокей – СРСР.

УІІІ ЗОІ, Скво-Веллі, США, 18-28 лютого 1960 р.

665 учасників з 31 країни (144 жінки). Нагороди у 29 видах програм 5 видів спорту. СРСР – 21 медаль (7-5-8), США і Норвегія по 3 золоті медалі.

ІХ ЗОІ, Інсбрук, Австрія, 29 січня – 9 лютого 1964.

1111 учасників з 37 країн (197 жінок). СРСР – 25 медалей (11-8-6), Норвегія – 15 (3-6-6), Австрія – 12 (4-5-3). Найбільше досягнення – чотири золоті медалі у ковзанярському спорті Лідії Скоблікової.

Х ЗОІ, Гренобль, Франція, 6-18 лютого 1968 р.

1158 учасників з 37 країн (202 жінки). Норвегія – 14 медалей (6-6-2), СРСР – 13 (5-5-3), Австрія – 11 (3-4-4). Ж.К.Кіллі – 3 золоті медалі у гірськолижному спорті.

ХІ ЗОІ, Саппоро, Японія, 3-13 лютого 1972 р.

1012 учасників з 35 країн (204 жінки). СРСР – 16 медалей (8-5-3), ГДР – 14 (4-3-7), Норвегія – 12 (2-3-5). Досягнення : Г.Кулакова – 3 золоті медалі у лижних гонках, В.Веденін – 2 золоті й 1 бронзова, А.Схенк – 3 золоті медалі у ковзанярському спорті, весь п'єдестал пошани у стрибках з трампліну – у японців.

ХІІ ЗОІ, Інсбрук, Австрія, 1976 р.

1064 учасників з 37 країн (215 жінок). СРСР – 27 медалей (13-6-8), ГДР – 19 (7-5-7), США – 10 (3-3-4).

ХІІІ ЗОІ, Лейк-Плесід, США, 13-24 лютого 1980 р.

1283 учасників з 49 країн . ГДР – 24 медалі (10-7-7), СРСР – 22 медалі (10-6-6), США – 12 (6-4-2). М.Зімятов – 3 золотих медалі, Четверту поспіль золоту медаль (на чотирьох Олімпіадах) завоював біатлоніст А.Тихонов. Е.Хейден (США) – 5 золотих медалей у ковзанярському спорті.

ХІV ЗОІ, Сараєво. Югославія, 8-23 лютого 1984 р.

1581 учасник з 49 країн (368 жінок). СРСР – 25 медалей (6-10-9), ГДР - 24 (9-9-6), Фінляндія – 13 (4-3-6). Героїня змагань – М.-Л. Хямляйнен (Фін.) – 3 золоті і 1 бронзова медалі. Гунде Сван – 2 золоті й 2 срібні медалі.

ХV ЗОІ, Калгарі, Канада, 13-28 лютого 1988 р.

1634 учасників з 57 країн (364 жінки). 46 комплектів медалей. СРСР -29 медалей (11-9-9), ГДР – 25 (9-10-6), Швейцарія – 15 (5-5-5). Івонна ван Генніп – 3 золоті медалі у ковзанярському спорті (Голандія).

ХVІ ЗОІ, Альбервіль, 8-23 лютого 1992 р.

1804 учасників з 65 країн (492 жінки). 57 комплектів нагород у 12 видах змагань. ГДР – 26 (10-10-6), СНГ (вперше прийняла участь об'єднана команда розваленого СРСР) – 23 (9-6-8), Норвегія 20 (9-6-5). Герой змагань з лижних гонок норвежець Вегард Ульванг – 3 золоті й 1 срібна медаль. Л.Єгорова – 3 золоті медалі (лижні гонки). Золоту медаль завоював В.Петренко (Україна) у фігурному катанні.

XVII ЗОІ, Лілліхаммер, Норвегія, 12-27 лютого 1994 р.

1992 учасника з 67 країн світу (522 жінки). 61 комплект нагород у 12 видах спорту. Норвегія – 26 медалей (10-11-5), Росія – 23 (11-8-4), Німеччина – 24 (9-7-8). 3 золоті медалі здобув Ю.-)Косс (Норв.) у ковзанярському спорті.

Вперше самостійною командою виступала Україна. Її здобуток : золота медаль у фігурному катанні 16-ти річної Оксани Баюл, бронзова медаль біатлоністки В.Цербе, 4-те місце фігуриста В Петренко.

XVIII ЗОІ, Нагано, Японія, 7-22 лютого 1998 р.

Олена Петрова – срібна медаль у гонці біатлоністок на 15 км. Більше команда України не спромоглась здобути.

Тема №6
Міжнародна олімпійська система

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Важливіші принципи та основи функціонування олімпійської системи**
- 2. Олімпійська хартія - основний правовий документ олімпійського спорту**
- 3. Загальна структура міжнародної олімпійської системи**

Принципи олімпійського спорту (ОС) та основи його діяльності були розроблені ще в кінці минулого століття П"єром де Кубертенем. Сучасні нові умови тільки удосконалили їх, привели у відповідність до реалій оточуючого життя.

П"єр де Кубертен, звертаючись до учасників ігор ІХ Олімпіади (1928 р.) в Амстердамі, виклав основні принципи сучасного олімпійського руху. Він наголошував і відстоював наступні положення:

- притримуватись рівності основних видів спорту;
- проводити змагання в мистецтві, котрі проникнуті ідеями спорту;
- давати клятву спортсменів, яка, спираючись на честь і гідність людини, містить єдине правильну основу ефективного вирішення проблеми аматорства;
- відстоювати олімпійський прапор , котрий має всі кольори народів і символізує п'ять частин світу, об'єднаних спортом;
- дотримуватись церемонії і ритуалу відкриття і закриття Ігор , з відданням олімпізму, від якого вони беруть свій початок;
- відстоювати авторитет МОК.

У новому варіанті Олімпійської хартії , прийнятої у 1990 році, називаються наступні 7 основних принципів олімпійського руху:

1. концепція сучасного олімпізма, розроблена П.Кубертенем, за ініціативою якого в червні 1994 року в Парижі відкрився Міжнародний атлетичний конгрес з метою відновлення Олімпійських ігор (ОІ). 23 червня 1894 р. створений МОК, котрий з того часу керує олімпійським рухом.
2. Олімпізм об'єднує, спорт, культуру, освіту, проголошує виховні цінності а також повагу до загальних етичних принципів.
3. Метою олімпізма є гармонійний розвиток людини, збереження людської гідності та мирного суспільства.
4. Олімпійський рух об'єднує організації, спортсменів, котрі керуються Олімпійською хартією.
5. Олімпійський рух вдосконалює сучасний світ, виховує молодь в дусі неприйняття дискримінації, вимагає проведення чесних змагань.
6. Діяльність Олімпійського постійна і універсальна. Найвищий прояв його - ОІ.
7. Олімпійська хартія керує організацією та функціонуванням олімпійського руху, визначає умови святкування ОІ.

В сучасній концепції олімпізма можна виділити наступні основні ідеї:

Політична ідея - підтримка антивійськового руху, примирення народів.

Гуманістична ідея - рівність людей, подолання сословних, національних, релігійних, майнових протиріч.

Філософсько-педагогічна ідея - використовуючи спортивно-ігровий метод виховання, забезпечити всебічне розумове, моральне і фізичне виховання. Сприяти особистому вдосконаленню, максимальному розвитку здібностей, рекордних досягнень.

2. Олімпійська хартія - основний правовий документ олімпійського спорту.

Олімпійська хартія - збірник правил і офіційних роз'яснень, де визначені основні принципи олімпійського руху, система управління олімпійським спортом.

Основи хартії розроблені Кубертеном і затверджені у 1984 році на I конгресі. Останній варіант прийнятий 96-ю сесією МОК в Токіо у 1990 році. Він включає в себе "Основні принципи" і п'ять розділів: *Олімпійський рух, МОК, міжнародні федерації, Національні олімпійські комітети, Олімпійські ігри*.

Основні принципи розглянуті вище. В розділі "Олімпійський рух" визначені задачі, функції і роль МОК, пояснені поняття "олімпійський символ", прапор, девіз, гасло, емблема, гімн, вогонь, факел та ін.

В розділі "МОК" дається пояснення юридичного статусу, членства, комплектування, структури і т.ін.

В розділі "Міжнародні федерації" подаються умови прийняття МСФ у МОК. На 1997 рік є 75 міжнародних спортивних федерацій 5-ти континентів, які входять у МОК.

В розділі "НОК" визначені питання ролі, функції, найменування, атрибутики НОК.

В розділі "ОІ" є чотири підрозділи: *організація і адміністрація ОІ, участь в ОІ, програма ОІ, протокол*. Тут же надаються принципи вибору міст організаторів ОІ, умови проживання в олімпійському селищі, вимоги до культурної програми, правила допуску спортсменів до ігор, подачі заявок, перелік заборонених препаратів та санкції за їх вживання, умови іключення нових видів спорту до програми ОІ, порядок відбіркових змагань, розклад змагань, запрошення, повідомлення, особисті та акредитаційні картки, нагородження, церемонія відкриття та закриття ігор.

3. Загальна структура міжнародної олімпійської системи.

Міжнародна олімпійська система включає в себе
МОК -- МСФ -- НОК -- КА¹ -- РОК²

Крім того до олімпійської системи відносяться інші організації, установи, окремі особи і спортсмени.

У відповідності з Хартією МОК можна визнавати різні асоціації, недержавні організації, котрі пов'язані зі спортом і які діють на міжнародному рівні.

У структурі МОКу на сучасному етапі виділяються два напрямки: діяльність, що пов'язана з Олімпійськими комітетами на всіх рівнях (МОК, НОК, Асоціації НОК, Регіональні ОК - європейська, азіатська, американська, африканська); діяльність на основі спортивних федерацій (МСФ, регіональні СА, сезонних асоціацій - літні, зимові види спорту).

Міжнародна олімпійська система є частиною міжнародної організаційної системи. Вона зв'язана з ООН, ЮНЕСКО, що дає змогу своєчасно реагувати на політичні умови, матеріально-технічне забезпечення олімпійського спорту.

¹ КА - континентальна асоціація (5 президентів)

² РОК - регіональні олімпійські комітети

МОК - вищий керівний орган олімпійського руху, котрий має всі права на ОІ. Утворений на конгресі в Парижі 23 червня 1894 року МОК - постійно діюча міжнародна недержавна організація, утворена не для отримання прибутків, у формі асоціації із статутом юридичної особи.

Штаб-квартира МОК з 1915 року розміщується в Лозані на Плас дю Поле - площі палацу. Причиною обирання цього місця було наступне. Спочатку, з 1894 р., при утворенні МОКу, існувало правило у відповідності з яким резиденція МОКу протягом 4-х років повинна знаходитись в столиці чергових ОІ. Право на проведення ОІ у 1916 році отримала Германія. А в нейтральній Швейцарії проживав давній приятель П. Кубертена Годфрус де Блоне - член МОК з 1898 р., ініціатор швейцарського ОК. Він запропонував на час війни розмістити архів МОК в Швейцарії. Потім, коли Президент МОК, як дійсний патріот, пішов на фронт, і як солдат, за його словами, не міг очолювати МОК, протягом декількох місяців їм керував де Блоне. Так штаб-квартира оказалась в Лозані. У 1916 р. П. Де Кубертен відкриває тут олімпійський інститут і міжнародне бюро спортивної педагогіки. У 1918 р. він переселяється в Лозану, де живе і працює на вилі "Могє-Рено", котра була предоставлена владою МОКу. В квітні 1918 р. муніципалітет Лозани переселяє штаб-квартиру МОК в замок Шато де Віді. Але ніхто, крім Кубертена, із наступних президентів МОК не знаходився постійно в Лозані. У 1980 році після обрання Президентом, Хуан А. Самаранч розширив сфери діяльності в цьому місті. Був побудований новий будинок (закінчено у 1986р).

Мета і завдання МОК. У відповідності з Олімпійською хартією:

- розвивати і координувати спортивну діяльність;
- здійснювати співробітництво з громадськими і приватними організаціями для служби масовому спорту;
- забезпечити регулярне проведення ОІ;
- боротись з любими формами дискримінації в спорті;
- сприяти підтриманню спортивної етики;
- боротись за дух чесного ведення спортивної боротьби
- протидіяти політичним і комерційним зловживанням в спорті
- не допускати виникненню загрози здоров'ю спортсменів.

Членство і комплектування МОК. МОК вибирає членів із числа осіб, котрі мають відповідну кваліфікацію, з країн, де існує признаний НОК. Необхідно володіти офіційною мовою - англійською, французькою.

Звичайно обирається один член від країни, але від країни, де проводяться ОІ - 2 члени. Використовують "зворотній принцип". За положенням до 75 років, середній вік - 62,7 роки, старше 61 р. - 60% членів МОК. В склад входять 7 жінок - 6 осіб учасниці ОІ.

На 1 січня 1994 р. МОК визнавав 195 членів НОК і 31 МСФ. У той же час представників різних країн у МОК - тільки 79 (40%) і 7 МСФ (23%). За професією 24,2% банкіри і комерсанти; 20,5% - політики, 8,1% - дипломати (5 монархів, 25 міністрів підкреслюють високий статус ...)

З 89 членів МОК (1994) - 30 - президенти НОК, 5 - президенти континентальних асоціацій, 10 - президенти МСФ.

За станом на 1 січня 1994 р. з моменту утворення МОК його членами були 389 чоловік, у тому числі 203 із європейських країн. На теперішній час в МОК працюють представники 79 країн (деякі мають двох представників) - Азія - 14 (15,7%), Африка - 15 (18%), Америка - 17 (19%), Європа - 38 (42,7%) Океанія - 4 (4,5).

Система обрання членів МОК постійно критикується з боку НОК і МСФ. Є невеликі європейські країни, які мають по два представники і майже не мають спортсменів, в той

час як країни з великою спортивною базою не мають жодного представника в комітеті. Відрадным фактом рахується прийняття до МОК наприкінці 80-х років 7-х жінок (крім принцеси Ліхтенштейну шість жінок є учасницями ОІ різних років).

Обов'язки членів МОК.

Кожен член МОК зобов'язаний:

- забезпечити представництво МОК у своїй країні;
- працювати у складі комісій МОК;
- допомагати розвитку олімпійського руху в країні;
- слідкувати а реалізацією програми МОК, включаючи "Олімпійську солідарність";
- не менше раз у рік інформувати Президента МОК про розвиток олімпійського руху в своїй країні та його потребах;
- сповіщати Президента МОК про всі події, які заважали реалізації Олімпійській хартії в країні;
- виконувати доручення МОК, при необхідності представляти МОК в іншій країні чи території.

У 1997 р. нараховувалось 114 членів МОК . 48 - Європа, 20 - Азія, 20 - Африка, 21 - Америка, 5 - Австралія і Океанія.

На 107 сесії МОК його членом став Президент НОК Росії Віталій Смірнов плюс 7 спортсменів, серед яких такі відомі, як Ю.Титов, В.Борзов (Президент НОК України) та інші. Після 10 років роботи в МОК її члени можуть стати почесними членами МОК (без права голосу), якщо за віком вони вже не можуть працювати.

Основними органами МОКу є сесія, виконком, президія.

Сесія проводиться 1 раз на рік (обирає членів МОК), а в олімпійський рік - двічі.

Виконком складається з Президента, чотирьох віце-президентів і 6 членів. Вони слідкують за виконанням Олімпійської хартії, відповідають за фінансову діяльність, рекомендують осіб для обрання членами МОК. Президент обирається на ? 10 років таємним голосуванням. Повторно - на 9 роки. Віце-президенти - на 4 роки. На останній сесії переобраний Хуан Антонио Самаранч на 4 роки (йому вже 79 років) і він уже Президент з 1980 року.

МОК проводить також Олімпійські конгреси - 1 раз за вісім років. За 100 років було проведено 12 конгресів.

1. 1894 , Париж, статус спортсмен-аматор
2. 1897, Гавр, гігієна, спортивна педагогіка
3. 1905, Брюссель, відношення МОК і спортивних федерацій
4. 1906, Париж, статус верховних органів МОК
5. 1913, Лозана
6. 1914, Париж
7. 1921, Лозана
8. 1924, Прага, програма, правила ігор
9. 1930, Берлін, - " -
10. 1973, Варна
11. 1981, Баден-Баден, аматорство і професіоналізм
12. 1994, Париж, спорт і політика, економіка, майбутнє ОІ

В програмі конгресу 1994 року обговорювались 4 основні теми:

- вклад Олімпійського руху в сучасне суспільство (олімпізм і його етика, структура о.руху, спорт і навколишнє середовище, майбутнє ОІ, програма);

- сучасний спортсмен (становлення спортсмена, його місце в суспільстві, організація спорту вищих досягнень, спортивна наука і сучасне тренування, потенційні небезпеки для спортсменів);
- спорт в соціальному контексті (спорт і політика, спорт і економіка, спорту країнах, що розвиваються);
- спорт і засоби масової інформації (вклад, вплив, розвиток, взаєморозуміння).

Для вивчення специфіки окремих питань і підготовки рекомендацій виконкомом Президент МОК назначає соціальні комісії або робочі групи. На сьогодні в МОК діє 18 комісій (по допуску, культурі, новим джерелам фінансування, медицині, олімпійської солідарності, програмі ігор, пресі, радіо і телебачення, спорту для всіх, філателії, фінансах, юридичну, оцінки підготовки до ОІ, міжнародної олімпійської Академії, з олімпійського руху, спортсменів). Є також Рада з нагородження олімпійським Орденом, комісія з антидопінгового контролю, оцінки умов прийому та розміщення учасників ОІ.

Однією з основних комісій є комісія з олімпійської солідарності. Вона керує фондом "Олімпійська солідарність" котра призначена для допомоги НОКам. Їх діяльність включає: пропаганду принципів олімпійського руху, організацію і проведення різних курсів і семінарів по підготовці кадрів, надання технічної допомоги. Фонд надає фінансову допомогу НОК, які приймають участь у ОІ. За останні роки відрахування фонду збільшились. НОКи для участі у зимових ОІ в Калгарі (1988) отримали 3,7 млн дол., в Сеулі (1992) -9,5млн., в Атланті ще більше.

Значну роботу проводить комісія спортсменів (виникла у 1981 році після конгресу у Б-Б). Головне завдання комісії - співробітництво між спортсменами МОК. Ця комісія має своїх представників у всіх комісіях МОК, які мають відношення до спортсменів.

10629 спортсменів приймали участь у голосуванні на визначення кращого спортсмена. Найбільше голосів набрав С.Бубка - 2412, потім О.Попов - 1692, далі Ян Железні - 1108, Крук (веслування) - 927 ...

Продовження лекції "Міжнародна олімпійська система"

1. Міжнародні спортивні федерації і основи їх діяльності
2. Національні олімпійські комітети і основи їх діяльності
3. Регіональні, континентальні та інші ігри
4. Статут національного олімпійського комітету України

1. Міжнародні спортивні федерації (МСФ) та основи їх діяльності.

За олімпійською хартією кожна МСФ є самостійною і незалежною. МСФ - позадержавний орган, який керує одним або декількома видами спорту на всесвітньому рівні і включає у свій склад організації, які керують цим видом на національному рівні.

Історично МСФ почали формуватись раніше ніж МОК (гімнастика - 1881р., веслування - 1892р., ковзанярський спорт - 1892р.). Діяльність їх на міжнародному рівні вимагала:

- розробки єдиних правил;
- уніфікації місць змагань та інвентарю;
- розвитку виду спорту в інших країнах;
- підготовки суддівських кадрів;
- упорядкування структури змагань та їх змісту.

До 1912 року ОІ проводились без участі МСФ. У 1914 р. в Парижі МОК зустрівся з представниками МСФ і передав їм право на контроль певними видами спорту, котрі входили в програму ОІ.

На теперішній час нараховується близько 80 МСФ, з яких 31 (у 1994) , а в 1997 р. - 36 є олімпійськими (6 з них зимових).

Олімпійська хартія визначила роль МСФ в олімпійському русі. МСФ в межах свого виду спорту повинні;

- забезпечити розвиток свого виду спорту;
- сприяти реалізації мети олімп. Хартії;
- нести відповідальність за керівництво змаганнями ОІ;
- розробляти критерії допуску до ОІ;
- забезпечувати технічну допомогу в реалізації програми "олімпійська солідарність".

У 1967 році створена Асоціація МСФ, а в 1976 - генеральна асоціація, яка об'єднує 75 міжнародних організацій. Це утворення підкреслює незалежність МСФ, можливість самостійного розвитку і співробітництва з іншими міжнародними організаціями.

1. НОК та основи їх діяльності.

Нок - є керівним органом олімпійського руху в країні. Без визнання НОК МОКом спортсмени країни не можуть приймати участь в ОІ.

Російський комітет визнаний у 1911 році, СРСР - у 1951 році. НОК України , утворений у 1991 році визнаний у 1992 р.

В олімпійській Хартії відмічається, що НОК розвиває і захищає олімпійський рух у своїй країні. Обов'язки НОК:

- пропаганда на національному рівні принципів олімпізму;
- відкриття інститутів, розробка навчальних програм з олімпійського руху;
- розвиток спорту вищих досягнень;
- виступи проти дискримінації і насильства у спорті;
- боротьба проти вживання допінгу.

Виключно НОК представляє свою країну на ОІ. У склад НОК входять : представники національних спортивних федерацій, спортсмени-олімпійці, члени МОК (якщо такі є).

Держава не може назначати членів НОК, він структурно відокремлений від держави.

На 1 січня 1994 року в МОК офіційно входило 195 НОК. На 1996 р. - 197.

НОКи для кращої організації і розвитку видів спорту утворюють континентальні об'єднання: Асоціація європейських національних олімпійських комітетів (АЄНОК), Африки, Азії, Панамериканська, Океанії - їх 5 президентів представлені у МОК.

Ці організації проводять регіональні ігри, ідея яких виникла ще в древні часи: істмійські ігри, немійські ігри (на честь бога Геракла), піфійські ігри (на честь бога Аполлона). Вони також дбають про розвиток спорту на континенті.

1. Регіональні, міжконтинентальні та інші ігри.

На сучасному етапі розвитку спорту проводиться велика кількість міжнародних змагань.

Панамериканські ігри.

Перші ігри були проведені у 1951 р. в Буенос-Айресі (Аргентина). 20 країн - 2000 атлетів (Аргентина, Бразилія, Канада, Колумбія, Куба, Парагвай, США, Чілі ...) З 1989р. проводяться змагання з зимових видів спорту. Широке розповсюдження . 1995 р. - 33 види спорту, спортсмени понад 30 країн, приблизно 4-5 тисяч учасників.

Африканські ігри.

I африканські ігри - 1965 р. - 30 країн - 300 спортсменів (Браззавіль)

II Африканські ігри - 1973 р. - 40 країн - 5 000 спортсменів

III Африканські ігри - 1983 р. 38 країн - 3170 спортсменів

Широка географія і значна популярність. Проблеми: фінансові труднощі, допінг, відток талановитих спортсменів в інші країни. Єгипет, Нігерія, Алжир, Kenія, Туніс - найбільш високі спортивні досягнення.

Азіатські ігри.

Започатковані у 1951 р. Програма повинна бути не менше ніж із 10 видів спорту, з яких обов'язкові плавання і легка атлетика. 90% медалей завойовують представники Китаю, Південної Кореї, Японії, Ірану, КНДР, а в останні часи і Казахстану, Узбекистану, Таджикистану. Найбільш значними були останні XI і XII ігри, в яких приймали участь близько 6 000 спортсменів з 37 країн.

Ігри співдружності націй

З 1930 по 1950 змагання проводились як ігри Британської імперії. На іграх не приймають участь спортсмени країн, які займають положення лідера в спорті. Програму формує країна-господар. Із 17 видів спорту треба вибрати 10 . на XIV іграх 1990 р. в Новій Зеландії приймали участь 3500 спортсменів з 50 країн. Окремими командами виступають не тільки Англія, Ірландія, Шотландія, Уельс, але і острови Мен, Джерсі, Гернсі.

Середньоземноморські ігри.

Початок - 1951 р. Кожні 4 роки проводяться змагання країн, що територіально прилягають до басейну Середземного моря. Не менше 12 видів спорту обираються оргкомітетом. Найкращі результати мають Болгарія, Італія, Франція, Югославія, Турція, Іспанія.

Ігри країн *Центральної Америки і Карібського моря* одні з найстарших серед регіональних змагань - з 1926 року, де в Мехіко прийняли участь 3 країни Мексики, Гватемали і Куби. В сучасну програму повинно входити не менше 12 видів спорту, але практично входять всі олімпійські види (36). В останні 10-ти річчя змагаються спортсмени 20 країн і більше. Явну перевагу мають спортсмени Куби.

З 1985 року проводяться *ігри малих країн Європи* , населення яких не перевершує 1 млн чоловік (Монако, Люксембург, Андорра, Мальта, Голандія, Люксембург, Сан-Маріно, Кіпр)

Регіональні змагання виконують функції:

- розвитку та поширення олімпійських видів спорту; - засіб міжнародного співробітництва різних країн; - підтримання культурних, національних, релігійних традицій; - залучення до занять ФК і спортом різних верств населення.

Крім названих ігор, проводяться ще єврейські національні ігри (приймала участь Україна спортсменами - євреями з хокею), мусульманські ігри.

НОК України.

Статут НОК України складається з 20 статей. Він діє у відповідності з Олімпійською хартією, Конституцією України та чинного законодавства.

НОК України є самостійною громадською організацією. Штаб-квартира розташована в Києві, утворений на II Асамблеї 20 вересня 1991 р. Президент- В.Борзов.

Деякі найбільш суттєві положення Статуту.

Стаття 2. Основні завдання НОК України:

- представництво України на ОІ;
- сприяння гармонійному розвитку фізичних та моральних якостей людини;
- формування дружби і взаєморозуміння у людей;
- пропаганда ідей олімпізму;
- сприяння масовому спорту,
- захист громадських, економічних та соціальних інтересів олімпійців, їх тренерів;
- сприяння розвитку ФК і спорту серед інвалідів;
- боротьба проти вживання допінгу;
- організація дослідницької та освітньої діяльності на базі Національної Олімпійської Академії України.

Стаття 3. Склад НОКу: Національні спортивні федерації (по 2 чол.), члени МОК, Президент Української Олімпійської Академії, почесні члени (без права голосу), спортсмени-олімпійці.

Стаття 5. Органи НОК. Генеральна асамблея (1 раз на 4 роки, обирає виконком). Виконком : Президент + 3 віце- президенти -Платонов, Герцик, Кулик, + 10 представників федерацій - членів міжнар. Коміт..

Стаття 17. Кошти НОК: членські внески (кого?), пожертвування, надходження від комерційної діяльності, спонсорських вкладень ...

Стаття 20. У разі появи суперечностей в тлумаченні положень слід керуватись Статутом Олімпійської хартії.

Тема 8

Президенти Міжнародного Олімпійського Комітету та їх роль у розвитку олімпійського спорту.

1. Деметриус Вікелас (1894-1896)
2. Пьер де Кубертен (1896-1925)
3. Аири де Байе-Летур (1925-1942)
4. Юханнес Зигфрид Едстрем (1942-1952)
5. Сйвері Брендедж (1952-1972)
6. Майкл Морю Кілланін (1972-1980)
7. Хуан Антоніо Самаранч (з 1980 р.)

Розвиток сучасного олімпійського спорту в значній мірі визначався поглядами і практичною діяльністю президентів МОК. Існує багато доказів тому, що планомірний розвиток олімпійського руху, його стабільність і авторитет обумовлені тим, що президентами МОК були видатні, авторитетні діячі, з високими громадянськими і професійними якостями і відчуттям відповідальності за долю олімпійського спорту. .

В лекції розглядаються погляди і основні аспекти діяльності президентів МОК.

1. Деметриус Вікелас (1894-1896)

У 1894 році Вікелас приймав участь в роботі 1 Міжнародного спортивного конгресу в Парижі, який приймав рішення про організацію сучасних Олімпійських ігор (ОІ). При обговоренні цього питання він висунув і виборив пропозицію про проведення 1-х ОІ у 1896 році в Афінах. Згідно Олімпійської хартії, прийнятій на цьому конгресі, президент МОК повинен представляти країну - організатора чергових ОІ. На цьому ж конгресі Д.Вікелас був обраний першим президентом МОК (у віці 59 років).

В процесі підготовки ОІ в Афінах Вікелас подолав величезні труднощі економічного і політичного характеру. В значній мірі завдяки його діяльності були успішно проведені перші ОІ. Після закінчення ОІ Вікелас передав пост президента П. де Кубертену, а сам займався літературною діяльністю. Помер у 1908р.

2. Пьер де Кубертен (1896-1925)

Барон Пьер де Кубертен був відомим діячем у сфері літератури, історії, педагогіки, соціології. Але найбільшу популярність він отримав як ініціатор відродження сучасних ОІ і президент МОК.

У 1894 році на 1 Міжнародному спортивному конгресі скликаному за його ініціативою, представники 12 країн прийняли його пропозицію про регулярне проведення з 1896 року ОІ, створення МОК, затвердження Олімпійської хартії -збірки основних правил і положень олімпійського руху.

Перші ОІ, які були проведені в Греції, мали великий успіх і греки хотіли прийняти закон про постійне проведення ОІ у них. Але МОК був рішуче проти цього - Олімпіади повинні бути демократичними і міжнародними.

Другі ОІ були проведені в Парижі у 1900 році, а президентом МОК став француз П.де Кубертен. Наступні ігри планували провести у США, тому на посаду президента МОК планувався американець, професор У.М.Слоен. Однак він відмовився і вніс пропозицію, щоб президентом залишився Кубертен, як засновник олімпійського руху. Кубертен був переобраний, а положення про обрання нового президента кожні 4 роки - відмінили.

Кубертен зіграв важливу роль у становленні сучасного олімпійського руху (ОР) і приймав безпосередню участь у підготовці і проведенні ОІ 1896 -1924 р.р. Романтизм та ідеалізм Кубертена не завадив йому з дивною наполегливістю, гнучкістю й терпінням провести заснований ним ОР через випробування й потрясіння на протязі трьох десятиліть сучасної історії.

У 1912 році Кубертену була присуджена золота медаль за вірш "Ода спорту", в якому відображені його погляди на ОС, його ідеали і функції. Вірш складається з 9 частин: 1. О спорті Ти – насолодження ! 2. О спорт! Ти -Творець” 3.О спорт! Ти -справедливість! 4. О спорті Ти - виклик! 5. О спорт! Ти - благородство! 6. О спорт! Ти" радість! 7. О спорт! Ти - плодотворність! 8. О спорт! Ти" прогресі 9. О спорт! Ти •• мир!

У 1914 році на Паризькому конгресі МОК був прийнятий запропонований Кубертенем прапор і емблема ОІ - п'ять переплетених кілець (синє, жовте, зелене, червоне і чорне) на білому кольорі полотна - вірець яких ви знайшов у давньогрецькому місті Дельфа. Зараз цей прапор (1914 року) знаходиться в Олімпійському музеї в Лозані.

Основна ідея олімпізму древніх греків складалася в тім, що людина повинна мати фізичну силу і вродою, інтелектом і духом. Саме це було Невід'ємною частиною філософії Кубертена. Він намагався сучасні ОІ поєднати, обрамити красою мистецтва. Такі нові змагання, відкриті для композиторів, скульпторів, архітекторів, художників, поетів, письменників вперше відбулися у 1912 році. З того часу змагання в мистецтві у тій чи іншій мірі супроводжують Ігри усіх Олімпіад.

Олімпізм Кубертена був пов'язаний з найвищими ідеалами християнської та інших релігій. Він вважав, що олімпізм є унікальним засобом у прагненні покращити людство, вдосконалити закони суспільного життя. Він казав " ...з усіх видів інтернаціоналізму, які проявляються на нашій планеті, я проголошую олімпізм найефективнішим. Він скерований на зміцнення миру, робить древнє і і вроджене почуття агресивності більш благородним і великодушним."

Але формування ОС не пішло за шляхом, наміченим Кубертенем. Був створений форум, який дозволив порівнювати чоловічі ресурси окремих народів, використовувати спорт у політичних і економічних цілях. З самого початку ті, хто програв повинні були стояти і дивитись як піднімається прапор переможця під звуки гімну держави. ОІ опинились далекими від ідеалу, який задумав Кубертен: демонстрація індивідуальної майстерності, артистичності й культури, безкорисність і благородне змагання спортсменів, а не держав - регіонів.

Кубертен був першим педагогом, який конкретно висловився про виховну роль олімпізму. Як педагог він рахував головним засобом досягнення миру виховання високих моральних якостей особистості. Він писав: "Олімпізм - не система, а стан духу. Він може мати безліч видів вираження і ніяка окрема раса або епоха не можуть утверджувати про встановлення монополії на нього".

Якби все, написане Кубертенем об'єднати, вийшов би твір у 25 томів. Він писав на різні теми: спортивна історія, соціологія, філософія, археологія, політика ... Найбільш продуктивними були 1900-1914 роки. Ось деякі з його творів: "Нові форми фізичного виховання" "Французька освіта", "Шекспір і Віктор Гюго", "Очерки з спортивної психології", "Спортивна педагогіка", "Всесвітня історія". З 1901 по 1914 рік він видавав щомісячний журнал "Ревю олімпік".

З 1918 року Кубертен переїхав жити у Швейцарію. У 1925 році він офіційно відмовився бути президентом МОК і подав у відставку.

Помер він у 1937 році (у віці 74 роки), похований у Лозанні. А серце, за його бажанням, було поховано в Олімпії.

3- Анрі де Байє Латур,

Граф , активно займався спортом, на початку ХХ століття був дипломатичним представником Бельгії у Нідерландах. У 1903 році був обраний членом МОК, у 1905 році провів у Брюсселі Олімпійський конгрес, у 1906 році організував НОК Бельгії, активно виступав за організацію **ОІ** у 1920 році в Антверпені і був активним учасником їх підготовки і проведення.

У 1925 році, після відставки Кубертена і за його значній допомозі президентом МОК став Латур, який керував цією організацією 17 років. Він помер у 1942 році від інфаркту, причиною якого стала окупація Бельгії фашистською Германією, якій він до того симпатизував, а син став солдатом "Вільної бельгійської армії". Взагалі, Латур дуже ненавидів більшовиків. Він казав: "Поки я - президент МОК, радянський прапор не з'явиться на олімпійському стадіоні". Але наприкінці свого життя його дещо жорстка позиція пом'якшала від тих суспільних подій з початком ІІ світової війни. Він утік в Америку, де і помер.

Західні спеціалісти позитивно оцінюють його вклад у справу подальшого розвитку ОР. Але окремі історики ставлять йому у вину проведення **ОІ** у 1936 р в Берліні. У той же час він не дав згоди, щоб Гітлер виходив до п'єдесталу нагородження для поздоровлення німецьких спортсменів - олімпійських чемпіонів.

У 1936 році в Лондоні проходила остання передвоєнна сесія МОК. На ній Латур виступив останній раз у ролі президента і підтвердив бажання чітко притримуватись законів ОР, розроблених П. де Кубертеном.

4. Юханнес Зігфрід Едстрем

Едстрем, видний діяч спортивного і ОР, народився у 1670 році у Гетеборгу. У студентські роки був рекордсменом Швеції у спринтерському бігу. На початку ХХ ст. став одним з керівників шведського спортивного руху. Активно брав участь у підготовці й проведенні ОІ1912 року у Стокгольмі. За його ініціативою у 1912 році була заснована Міжнародна аматорська легкоатлетична федерація (ІААФ), президентом якої він був у період 1912 -1946 р.р. З 1920 року - член МОК, з 1921 р. - член виконкому МОК, з 1931 р. - віце-президент МОК. Після смерті Байє-Латура він виконував обов'язки президента, а у 1946 році був обраний на цю посаду (у віці 76 років!).

Вся діяльність Едстрема була проникнута бажанням зміцнення ОР, використання його як фактора взаєморозуміння і співробітництва між народами. Запрошуючи молодь усього світу на змагання Олімпіади 1952 року він казав: " Молоді люди, які змагаються сьогодні, зможуть завтра стати керівниками держав... набутий ними досвід у міжнародних спортивних відношеннях може стати ідеальною основою для трансформації у дружні відносини між країнами всього світу".

У 1952 році Едстрем передав пост президента МОК Ейвері Бреїдеджу. Помер Едстрем у 1964 році у віці 94 роки.

5. Ейвері Брендедж.

Брендедж народився у 1887 році в м. Детройт (США). За фахом інженер-будівельник, був власником крупної будівельної фірми.

У студентські роки активно займався спортом. Був учасником О) 1912 року у Стокгольмі (5 місце у л\а п'ятиборстві). Чемпіон США кількох років у багатоборстві. У 1928 - 1934 р.р. був президентом Аматорського спортивного союзу США, у 1930 - 1952 р.р. віце-президентом ІААФ, у 1928 - 1952 р.р -президентом НОК США.

За пропозицією Ендстрема був обраний членом МОК у 1936 р. У 1946 році він став першим віце-президентом МОК. У 1952 році за підтримки Ендстрема, після декількох раундів голосування, Брендедж був обраний президентом МОК. Суперниками у нього були представники Франції, Італії, Іспанії.

Брендедж очолював МОК на протязі 20 років і багато зробив для зміцнення авторитету і розвитку ОС. Але він запам'ятався і як людина з ідеалістичними, консервативними поглядами. Він фанатично боровся за збереження статусу "аматорства" в ОС, не дивлячись на наявність явних протиріч у цьому питанні в реальному житті. Він догматично наслідував правилам і законам МОК, ідеалам Кубертена.

Брендедж настирливо боровся проти проникнення націоналізму а ОС. Він виступав за відміну підйому національного прапора і виконання гімну під час церемонії нагородження переможців О), але ця його пропозиція не пройшла при голосуванні на 60-й сесії МОК у 1963 році. Голоси поділилися порівну 26-26, а треба було набрати дві третини голосів членів МОК.

Брендедж також активно виступав проти офіційної системи підрахунків очок у загальнокомандному заліку, бо це суперечить правилам і духу ОІ, де змагаються окремі спортсмени, а не нації.

Він був противником участі спортсменів у рекламі і практики проведення спортивним організаціями навчально-тренувальних зборів.

Він активно боровся за незалежність спорту від політики, хоча і розумів, що жодна нац. Організація не в змозі активно протидіяти уряду, якщо він захоче взяти у свої руки контроль над спортом, а також використовувати спорт у якості політичного інструменту. Коли у 1956 році у зв'язку з подіями в Угорщині (радянські війська подавили повстання) деякі країни бойкотували ОІ в Мельбурні, Брендедж казав, що це не може бути причиною руйнування міжнародного співробітництва. Бо якщо завжди припиняти участь у змаганнях, коли політики порушують закони людства, ми просто позбудемося міжнародних спортивних змагань.

Брендедж виступав також проти збільшення членів МОК за рахунок президентів НОК і Міжнародних спортивних організацій, за яке активно виступав Радянський союз та інші країни. Він говорив, що МОК вибирає своїх членів із числа найбільш значних фігур спортивного світу і ніколи не наслідував мету представляти всі народи і країни, які беруть участь в ОІ.

Брендедж різко реагував на політику США (хоча сам американець) коли ті у 1962 році відмовили спортсменам ГДР у візах для участі в чемпіонаті світу з хокею.

Помер Е. Брендедж у 1985 році у віці 96 років.

6. Майкл Моріс Кілланін.

Ірландець, лорд, католик, ліберал Кілланін займався боксом, веслуванням, а також був хорошим наїзником. Працював кореспондентом лондонської газети "Дейлі експрес", військовим кореспондентом в Азії, політичним оглядачем центральних газет. У роки війни - офіцер британських збройних сил. Після війни займав адміністративні пости в різних промислових компаніях.

У 1950 році обраний президентом НОК Ірландії, з 1952 року - член МОК, з 1961 р. - член виконкому, з 1968 р. - віце-президент і з 1972 по 1980 рік - президент МОК.

Велику роль Кілланін зіграв в налагодженні відношень між МОК і НОК та МСФ, в проведенні XI Олімпійського конгресу 1973 р. у Варні, проведенні ОІ 1980р. в Москві.

Кілланін обережно відносився до проблеми професіоналізації ОС: "Грубе вторгнення професіоналізму було б небезпечним для ОР, бо воно відкрило б до нього доступ різного

роду ділкам".

У той же час Кілланін був на боці реалістичної політики МОК, яка б дозволила не порушувати олімпійських принципів і одночасно враховувати реальні зміни, що проходять у світі. Це проявилось у відношенні МОК до проблеми комерціалізації спорту і статусу "спортсмен-аматор".

Кілланін безуспішно намагався зменшити політичний ажіотаж навколо ОІ шляхом реорганізації проведення Ігор, розповсюдження олімпійських змагань на всі континенти і на довготривалий термін.

Він намагався створити рівні можливості для всіх, хто прагне досягнути високих спортивних результатів - стояти на п'єдесталі пошани ОІ. Цей період відзначається демократизацією МОК, вирішенням проблем допуску Китаю, КНДР, ГДР до участі в ОІ, обрання їх представників в члени МОК.

Позитивним напрямком роботи Кілланіна була реалізація підтримки спортивного руху в країнах, що розвиваються. Програма "солідарність" працювала на чолі з М.М.Кілланіном.

7. Хуан Антоніо Самаранч.

Народився у 1920 році. Підйом до вершин олімпійської ієрархії почався на рубежі 40-50 років, коли він став радником зі спорту в муніципалітеті Барселони, а потім президентом Національної федерації катання на роликових ковзанах. Він був серед членів організаторів II Середньоморських ігор 1955 року в Барселоні, керівником іспанської делегації на зимових ОІ 1966 р. в Кортіна д'Ампеццо, ОІ 1960 р. у Римі і 1964 р. у Токіо

У 47 років Самаранч став на чолі Вищої ради спорту Іспанії, а потім і президентом НОК країни. Пізніше він займає пост президента парламенту провінції Каталонія.

У 1966 році Самаранч стає членом МОК, завдяки Бренделджу, який хотів його бачити на чолі МОК. Був шефом протоколу МОК і головою комісії МОК по справах преси. 1974 -1978 р.р. займав посаду віце-президента МОК. Три роки працював послом Іспанії в СРСР.

У 1980 році на 83-й сесії МОК, під час виборів президента, Самаранч отримав перемогу у першому турі над канадцем Джеймсом Уфрелом, швейцарцем Марком Ходлером та німцем Віллі Дауме.

На початку своєї діяльності Самаранч зробив деякі кардинальні міри для укріплення позиції МОК, розширенню його зв'язків з іншими організаціями, які відповідають за розвиток спорту, підвищенню стабільності і авторитету ОР.

Самаранч склав свою концепцію діяльності МОК, в основу якій поклав наступні основні принципи:

- сумісна робота і тісне взаємоспівробітництво всіх учасників міжнародного ОР - представників МОК, НОК і МСФ;
- признання незалежності, а також забезпечення представництва кожної із складових частин ОР - МОК, НОК і МСФ на ОІ та інших міжнародних змаганнях;
- приведення правил МОК у відповідність з вимогами сучасного світу;
- розширення процесу комерціалізації ОР;
- врахування нового статусу спортсмена в ОС, перегляд відношення до професіоналізму з тим, щоб підвищити спортивний рівень ОІ і змінити співвідношення сил між країнами Сходу і Заходу;
- розповсюдження і визнання інших форм спортивної практики - спорту для всіх, масового спорту, спорту для інвалідів;
- об'єднання спорту і олімпізму з іншими сферами людської діяльності;

- визначення чіткої позиції по відношенню до апартеїду в спорті;
- посилення боротьби з допінгом;
- розвиток олімпійської солідарності;
- розвиток співробітництва з усіма урядами і неурядовими організаціями, які зацікавлені у розвитку спорту.

Велику увагу Самаранч приділяє нормалізації відношень МОК з засобами масової інформації. В результаті відношення преси, радіо, телебачення стало більш об'єктивним, різнобічним, поважним і доброзичливим.

Самаранч володів дивовижною здібністю, дипломатичним умінням і відчуттям того, ж свої ідеї перетворити в життя. Він проявляє величезну працездатність, настирливість і гнучкість в реалізації ідей. Ці якості визначають успіх діяльності Самаранча при вирішенні стратегічних питань розвитку ОР. при вирішенні численних спірних, протирічних, часто конфліктних питань, які постійно виникають в ОС у зв'язку з проведенням ОІ. Так він вирішив питання про участь об'єднаної команд країн СНГ на ОІ 1992 р. в Барселоні, а також команди ПАР.

Його дипломатична діяльність проявилась і у вирішенні питань роботи МОК:

- прийнято рішення керівництва Швейцарії про представлення міжнародного, незалежного, вільного від податків статусу території штаб-квартири МОК;
- створення на пожертви олімпійського музею на березі Женевського озера в Лозанні;
- перетворення адміністрації МОК в Лозанні;
- розширення обрання складу членів МОК за рахунок спортсменів, президентів НОК, МСФ;
- координації системи влади в ОС - МОК, МСФ,НОК.

Уміла політика президента МОК зробила ОР значно більш стабільним, монолітним і авторитетним. Це дозволило з великим успіхом провести ОІ1988р. в Сеулі, хоча політичні обставини були досить напруженими, (літак) Пізніше ідея бойкоту О) вже навіть не могла з'явитись у політиків, які прагнули б використати олімпійську арену для задоволення своїх амбіцій.

Самаранч зрозумів саме необхідне: ОР повинен керуватись не політичними а економічними механізмами. Його девіз: не плисти по волі політичних хвиль, а керувати з позицій фінансової сили.

Досягнувши стабілізації ОР, зміцнивши авторитет і фінансову незалежність Самаранч ще активніше почав співпрацювати з міжнародними організаціями, особливо з ООН, яка на своїй 48 сесії прийняла рішення оголосити 1994 рік Міжнародним роком спорту і олімпійського ідеалу.

Розширились і зміцнілись зв'язки з такими міжнародними організаціями, як ЮНЕСКО, Всесвітня організація охорони здоров'я, Дитячий фонд ООН, Комісія ООН у справах біженців та ін. Все більш тісні стосунки і зв'язки спорту з культурою, мистецтвом, охороною навколишнього середовища, • запобіганням військових конфліктів.

На сьогодні існують неоднозначні оцінки діяльності Самаранча. Одні відмічають його діяльність по демократизації і консолідації ОР, зміцненню принципів олімпізму, підвищенню авторитету МОК і ОР в світі, інші критикують його за консерватизм, попряння ідеалів олімпізму, професіоналізацію ОО. Але сьогодні вже можна казати, що Самаранч ввійде в історію ОС як видатний реформатор, розумний і гнучкий, політик, який зумів не тільки сформулювати чітку систему поглядів на сучасний ОС, але й добитися його реалізації на практиці.

За успіхи у своїй діяльності декретом короля (Іспанії 31 грудня 1991 р. Хуану Антонио Самаранча Торелло був присвоєний титул маркіза де Самаранча. Сьогодні

Самаранча має 78 років і настав час для його заміни. Очевидно, що на наступній сесії МОК (на ОІ2000 р.) новим президентом буде хтось інший. Зараз є деякі кандидатури на цей пост, але вони поки що програють у зрівні з Самаранчем, Вимоги до президента досить високі:

- мати солідний власний капітал, що забезпечить незалежність;
- повинен переїхати і працювати в Лозанні;
- за складом характеру повинен бути дипломатом;
- добре орієнтуватись у міжнародній політиці, комерції, юриспруденції;
- мати широкі знання в області спорту.

Всі рахують , що Самаранч повинен залишатись на своєму посту доки дозволить здоров'я.

Лекція 9

Аматорство в Олімпійському спорті

План викладання:

1. **Еволюція уявлення про спортсмена-аматора**
2. **Проблема аматорства в сучасному олімпійському спорті**
3. **"Відкриті" Олімпійські ігри та вирішення проблеми аматорства і професіоналізму в олімпійському спорті**

1. Еволюція уявлення про спортсмена-аматора

проблема аматорства у спорті виникла задовго до відродження ОІ і є однією із самих складних і суперечних на всіх етапах розвитку олімпійського спорту сучасності.

Поняття "любитель" з'явилося в англійському спорті у першій половині XIX століття. В енциклопедії "Британіка" сказано: "Первісне визначення слова означає того, хто бере участь в будь-якому виді мистецтва, ремесла, ігри, спорту або іншої діяльності виключно для задоволення і розваги". Ось чому той, хто мав перевагу в силі або майстерності, обумовленої професією, не допускався до любительських змагань. На погляд істориків спорту, вперше поняття "любитель" і "професіонал" практично були застосовані на змаганнях з веслування в Оксфорді у 1823 році. В складі однієї з команд був Стефан Девіс – за професією лодочник, якому заборонили брати участь у змаганнях.

При визначенні статусу спортсмена-любителя в той час грошові винагородження, які отримували спортсмени, в рахунок не сприймалися. У 1831 році наприклад, веслувальні команди Оксфорду і Леандера виступали на Хенлеській регаті на парі у 200 фунтів стерлінгів і при цьому нікому з веслувальників не погрожувала втрата статусу аматора.

В Англії статус спортсмена-аматора визначався не за фактом отримання спортсменом грошей, а за його соціальним положенням.

У середині XIX століття поняття "любитель" змінюється. Ось який запис з'явився у Хартії Любительського спортивного союзу Англії у 1886 році: "любитель – це будь-який джентльмен, який ніколи не брав участі у відкритому змаганні ні за грошові винагородження, ні за призи разом з професіоналами і який за своє життя не працював вчителем або інструктором фізичного виховання з метою отримання засобів для існування, а також не був механіком, ремісником або горно робочим. (Clader E., 1978) це поняття носило очевидний елітарно-класовий і дискримінаційний характер.

Вже на першому Олімпійському конгресі, який відбувся у 1894 році в Парижі, на якому було прийнято рішення про утворення МОК і проведення ОІ, обговорювалося питання про любительській і професійний спорт.

Текст правил любительства з'явився у бюлетені МОК №1 за 1894 р. він складався з семи пунктів, головний з яких був таким: "любителем в спорті вважається будь-яка людина, яка ніколи не брала участі в змаганнях, відкритих для всіх бажаючих або змагалась за грошовий приз або за гроші з будь якого іншого джерела, або в змаганнях з професіоналами, і яка ніколи в своєму житті не була платним викладачем або інструктором фізичного виховання". Також обумовлювалося, що учасник Ігор не може бути любителем в одному виді спорту і професіоналом в іншому.

У 1911 році англієць Р. де Корсі Лаффен вніс на розгляд сесії МОК у Будапешті нове визначення любителя: будь-яка людина може змагатися на ОІ як любитель, коли вона ніколи:

- не брала участі у змаганнях на грошовий приз, за гроші або будь-яке інше парі;

- не нагороджувався грошима або будь-якою грошовою допомогою за участь у змаганнях (обговорювалось, що за відшкодування витрат у зв'язку з участю у змаганнях спортсмен не втрачає статусу любителя);
- не діставав ніякої премії за втрачений у змаганнях час;
- не продавав або закладав свій приз, який виграв у змаганнях".

Заборонялось також брати участь у змаганнях професіональним тренерам і інструкторам. Даний текст правил був прийнятий і діяв до сесії МОК 1920 р. у Антверпені.

На конгресі МОК 1925 р. в Празі обговорювалося питання: чи слід любителям дозволити діставати компенсації заробітної плати за час їх участі у змаганнях. Вперше з'явився термін оплати спортсменам "за втрачений час". Цей час був обмежений двома тижнями, які надавалися спортсмену для участі у змаганнях за кордоном на протязі року. Було вирішено, що учасник ОІ підписує декларацію честі наступного змісту: "я, нижчепідписавшийся, клянусь своєю честю, що є любителем, відповідно олімпійським правилам любительства".

Статус спортсмена – любителя енергійно захищав президент Олімпійського комітету США і віце-президент МОК Е.Брендедж. Під його керівництвом була утворена комісія, яка на сесії МОК 1947 р. у Стокгольмі дала наступне визначення спортсмена-любителя: любитель – це той, чий зв'язок зі спортом є і ніколи не був пов'язаний з отриманням матеріальних вигод різного роду". Сесії МОК 1955 р. в Празі і 1958 р. в Токіо підтвердили цю формулюровку.

За принцип "абсолютного" любительства постійно боровся президент МОК Е.Брендедж, який керував олімпійським рухом на протязі 20 років (1952-1972 р.р.) і був відомим як найбільш безкомпромісний захисник кодексу любителя. Брендедж поставив справу так, що у роботі МОК були виключені всі розмови про професіоналізацію любительського спорту. не кажучи вже про допуск "профі" до ОІ. Але у цьому питанні серед багатьох діячів МОК не існувало одної думки.

Разом з цим тривалий час основним принципом любительства була відсутність матеріальних вигод від занять спортом.

Саме в такому плані статут спортсмена-любителя був визначений на 58-й сесії МОК у Москві: "Любителем є той, хто бере участь і завжди брав участь в спорті як побічному занятті без вилучення матеріальних вигод будь-якого роду". Цей параграф Олімпійської хартії отримав назву правила "26".

У 1971 році Е.Брендедж доручив трьом віце-президентам МОК – Ж.де Бомону (Франція), Г.ван Карнебеку (Голандія) і М.Кілланіну (Ірландія) обміркувати ряд проблем олімпійського руху з деякими керівниками міжнародних федерацій.

Три віце-президенти запропонували свій проєкт правила допущення до ОІ, вилучив з нього обмеження кількості днів знаходження на навчально-тренувальних зборах і змаганнях.

У квітні 1971 р. МОК прийняв нову трактовку правила 26: "щоб бути допущеним до ОІ учасник повинен дотримувати традиційний олімпійський дух і етику, постійно брати участь в спорті у часи дозвілля без отримання будь-якого винагородження за свою участь. Його засоби для існування не повинні бути отримані або залежні від занять спортом і він повинен мати основну професію, щоб забезпечити своє сучасне і майбутнє існування. Він не повинен бути як в нинішньому, так і в минулому професіоналом, напівпрофесіоналом, або так званим "нелюбителем" у будь-якому виді спорту. Він не повинен бути тренером...Викладачі фізичного виховання, які займаються з починаючими, допускаються до участі в ОІ".

Спортсмену дозволялось брати допомогу НОК або Національної спортивної федерації за визначений період (від 30 до 60 днів на рік), знаходитися на зборах і

змаганнях. Ця допомога включала: оплату розміщення, харчування, проїзду, спортивного обладнання та інвентаря, тренера, медичну допомогу, а також гроші на покриття непередбачених розходів.

Це рішення знаменувало кінець кубертеново-брендеджевої ери в олімпійському русі. Що стосується Е.Брендеджа, то тут заперечувати немає хисту. У той же час трактовка П. Де Кубертеном проблеми любительства була достатньо чіткою – він визнавав і розумів нікчемність подвійного розуміння статусу спортсмена-любителя.

Ще у 1936 р. за рік до своєї смерті, Кубертен писав: "Прочитайте як слід текст олімпійської клятви. Ви не знайдете там ні слова про те, що від спортсменів, які вступили на олімпійський стадіон, вимагається абсолютне любительство, на неможливість якого я вказав першим. У клятві є тільки одне зобов'язання: чесно змагатися... Мене цікавить спортивний дух, а не смішна англійська концепція, яка дозволяє займатися спортом, не відступаючи від догми, тільки мільонерам".

2. Проблема аматорства в сучасному олімпійському спорті

Початок 70-х років характеризується могутньою критикою статусу спортсмена-любителя. Розумів необхідність змін і новий президент МОК Майкл Кілланін, обраний на цю посаду у 1972 році.

Виступаючи на 100-й сесії МОК у 1971 році член МОК М.Ерцог (Франція) відзначав: "Про те, що таке любитель і професіонал у спорті, можна казати багато. Факти свідчать, що різниця між ними куди тонша, ніж прийнято вважати. Багато професіоналів не менш віддані спорту, ніж справжні любителі, з другої сторони – є любителі, які стають жертвами власної жадоби до грошей і популярності. Перші служать спорту чесно і лояльно, другі – використовують його для власної вигоди."

Президент Міжнародної федерації боротьби М.Ерцеган (Югославія) на сторінках журналу МОК "Олімпік ревью" запропонував виділяти спортсменів-любителів вищого класу в особу категорію. За його думкою, спортсменам необхідно надавати статус виробників суспільно значущих цінностей і в рамках цього статусу їм повинна бути забезпечена можливість повної самореалізації.

Висловлювалась також пропозиція про утворення спеціальних стипендій для спортсменів високого класу, які гарантували б їм стабільне фінансове положення під час занять великим спортом.

У ці роки найбільш активні прихильники "чистого" любительства почали розуміти, що олімпійський спорт перетворився у сферу діяльності, яка вимагає від спортсменів великих фізичних і моральних витрат, тяжкої багаторічної праці. Особливо добре це розуміли в країнах бувшого соцтабору, спортсмени яких мали видатні результати, дякуючи сбалансованій системі спортивної підготовки олімпійців.

Таким чином на перший план при визначенні любительства у спорті почали висуватися показники морально-етичного, гуманістичного і виховного характеру.

Мали свій погляд на проблему любительства в спорті і державні діячі того часу. Підтримував ідею зміни статусу спортсмена-любителя президент Фінляндії У.Кекконен. За зміну відношення з боку держави до спортсменів високого класу висловлювався і президент Франції Валері Жіскар д'Естен: я виступаю за те, щоб був заснований статус спортсмена високого класу. Все населення країни повинно допомагати йому в його підготовці у набутті професії і соціальному пересуванні."

Х Олімпійський конгрес у Варні (1973 р.) обговорив концепцію любительства. Конгрес рекомендував МОК наблизити правило 26 до вимог сьогодення. На сесії МОК 1974 року у Відні у це правило були внесені зміни. Воно дістало назву не "Положення про любительство", а "Положення про допуск".

МОК дозволив спортсменам діставати компенсацію заробітної плати за період підготовки до змагань і участі в них, а також допомогу для оплати харчування і розміщення, транспортні витрати. Спортивний інвентар і форму, страхування, оплати лікування . фізіотерапії, оплати тренерів. Дозволялось також отримання спортсменами-студентами спортивних і академічних стипендій.

Нова концепція любительства утворювала рівні умови для підготовки і участі у змаганнях представників різних класів і систем, ліквідувала обман, пов'язаний з нелегальним отриманням грошей спортсменами.

Практично сесія МОК 1974 р. ліквідувала претензії, які західні засоби масової інформації висували спортсменам за те, що вони знаходились на утриманні держави, отримували спортивні стипендії у коледжах і університетах або зарплату у фірмах і корпораціях.

На XI Олімпійському конгресі, який проходив у 1981 році в Баден-Бадені, в головній доповіді з проблеми допуску голова комісії і член МОК В.Дауме зробив заяву: "Спортсмени, які тренуються по 1600 годин на рік, не можуть одночасно працювати одночасно за професією або інтенсивно готуватися до майбутньої професійної роботи. Тому ми не повинні допустити, щоб вони несли соціальні збитки. Із цього слід виходити при повному розумінні правила 26".

На конгресі в обговорюванні проблеми любительства вперше взяли участь самі спортсмени. Олімпійський чемпіон 1980 р. легкоатлет С.Коу (Великобританія) підтримав курс на подальшу лібералізацію правила 26.

В цілому Конгрес підтвердив вірність олімпізму концепції любительства, але головне те, що Міжнародним спортивним федераціям було надано право самим визначати допуск спортсменів на змагання ОІ.

Отже, після конгресу у Баден-Бадені були здійснені перші кроки, які були спрямовані на допуск професіоналів на Ігри.

МОК дав зрозуміти, що нова концепція любительства – не догма. Х.А.Самаранч пояснив, що в деяких видах спорту ці правила можна буде розглядати більш широко.

Першою по цьому шляху пішла МСФ легкої атлетики (ІААФ). У вересні 1982 р. вона прийняла положення про утворення фондів для спортсменів при національних федераціях легкої атлетики. Легкоатлети мали можливість діставати будь-які винагороди (за рекламу, за участь у змаганнях).

З'явилися такі фонди у спортивній і художній гімнастиці, у водних видах, у лижному спорті.

Було прийнято рішення МОК і ФІФА про допуск професіональних футболістів на олімпійський турнір, але з обмеженнями.

Аналогічно діяла МСФ хокею (ЛІХГ). В її правилах з'явився запис про те, що професіоналом вважається тільки хокеїст, який має контракт з НХЛ.

Найбільш активно підтримав ідею допуску професіоналів на Ігри президент МОК Самаранч. У листопаді 1980 р. він заявив: "Ми повинні знайти рішення, яке максимально обмежить існуючу зараз дискримінацію у цій галузі. Перш за все слід відзначити, що слово "любитель" вже не згадується в Олімпійській хартії, а це значить, що ми повинні сформулювати і уточнити поняття "професіонал". Де хто вважає, що ми ризикуємо опинитися на прямому шляху до "відкритих" Ігор. Однак це не відповідає реальному положенню справ. Ми бажаємо, щоб Ігри були відкритими. Але слід провести кордон між учасниками Ігор і справжніми професіоналами, тими, хто заключає контракти з комерційними організаціями.

3. "Відкриті" ОІ та вирішення проблеми аматорства і професіоналізму в олімпійському спорті

у лютому 1985 р. на сесії у Калгарі виконком МОК раптово для багатьох зробив об'яву про допуск професіональних спортсменів у віці до 23 років до ОІ 1988 р. у змаганнях з футболу, тенісу і хокею.

У жовтні 1985 року на засіданні МОК з представниками федерацій і НОК у Ліссабоні обговорювався так званий "кодекс атлета", який був запропонований замість правила 26.

"Щоб бути допущеним до діяльності олімпійського руху і, зокрема до участі в ОІ, спортсмен повинен додержувати і поважати Олімпійську хартію, а також правила МСФ, до якої він належить, ухвалені МОК" – основна теза "Кодексу".

Отже, будь-який спортсмен, який підтримує і додержується Хартії і Кодексу, може бути допущений до ОІ. Практично зникла межа між спортсменом-любителем і професіоналом і без усяких обмежень Ігри відкривались для останніх.

Були зняті всі обмеження у відношенні фінансування підготовки.

Зберігалась тільки вимога до учасників, яка забороняла їм "... використовувати під час ОІ свою особистість, прізвище, зображення або спортивний результат з метою реклами", а також було визнано, що "...участь спортсмена в ОІ не повинно обумовлюватись будь-якими фінансовими міркуваннями".

В.Дауме на засіданні Генеральної асамблеї МСФ у Монако. Формулюючи нову позицію, відмічав, що правила допуску не життєздатні, що на підставі ретельного вивчення фактів комісія прийшла до висновку про те, що допуск на ОІ, як і на чемпіонати світу повинен санкціонуватись федераціями.

Представники багатьох МСФ, МСО і НОК різних країн виступили проти "Кодексу" і "відкритих" ОІ. 15 квітня 1986 р. у Сеулі відбулося засідання Генеральної Ассамблеї національних олімпійських комітетів, у роботі якої взяли участь 152 представника НОК з 161. З 24 виступаючих 22 представники НОК різних країн були проти запропонованої МОК ревізії Олімпійської хартії. Ось якими були аргументи проти "Кодексу" і допуску професіоналів на Ігри:

- руйнування ідеалів і цінностей олімпізму;
- ОІ перетворюються у комерційне шоу;
- Більшість країн – учасниць будуть не в змозі зробити такі ж умови для підготовки, які мають професіональні спортсменам;
- Збільшуються фізичні навантаження, що негативно вплине на здоров'я спортсменів;
- Збільшиться залежність спортсменів від менеджерів і спонсорів;
- Виникне дискримінація багатьох олімпійських видів спорту, які не користуються підтримкою бізнесу (плавання, веслування, стрільба кульова і з лука, важка атлетика, всі види боротьби, хокей на траві, бадмінтон, настільний теніс, фехтування, ковзанярський спорт, бобслей і санний спорт);
- Необхідна перебудова всієї системи міжнародного спорту.

У жовтні 1986 р. відбулася 91 сесія МОК у Лозанні. В.Дауме, звітуючись про роботу своєї комісії нагадав. Що у 23 з 28 олімпійських видів спорту проблем з допуску немає. З п'яти залишившихся видів спорту комісія за згодою федерацій внесла наступні пропозиції:

Хокей – у зв'язку з тим, що МФ хокею допускає до своїх чемпіонатів світу професіоналів, дати згоду на їх участь в Іграх.

Кінний спорт – Дискваліфіковані ФЕІ за професіоналізм кіннотники знову можуть виступати на ОІ.

Футбол – у відбіркових змаганнях і у фінальному олімпійському турнірі можуть брати участь всі іграти, за виключенням футболістів Європи і Південної Америки, які взяли

участь у чемпіонаті світу 1986 року і у попередніх змаганнях до нього. До участі у турнірі Олімпіади 1992 р. ФІФА планує допустити усіх гравців, однак їх вік не повинен перевищувати 23 роки.

Легка атлетика – у олімпійських змаганнях мають право брати участь всі легкоатлети, які допущені до чемпіонату світу.

Теніс – найкращі тенісисти професіонали повинні мати право на участь в Іграх при умові, що заяви на їх участь будуть надсилатись НОК.

Як визнав В.Дауме. з допуском професіоналів на Ігри від концепції любительства на ОІ залишаються тільки два моменти: під час Ігор спортсмени не будуть заробляти гроші, і на одязі, а також на спорспорудах не буде вестися реклама.

Отже, після 92-ї та 92-ї сесій МОК встав на шлях відкритої професіоналізації ОІ.

Як сказав відомий американський журналіст У.Джонсон: "Великий "стрибок" у реальність почався і ОІ вже ніколи не будуть як попередні".

Наступні роки показали, що олімпійський спорт дуже швидко адаптувався до допуску професіоналів на ОІ.

Сьогодні необхідно зконцентрувати увагу на підвищенні видовищності змагань – в інтересах глядачів, вдосконаленні правил змагань і умов їх проведення, в інтересах спортсменів – підвищення об'єктивності суддівства – в інтересах і тих і інших.

Необхідно розглядати питання соціальних гарантій спортсменів у відношенні освіти, охорони здоров'я, працевлаштування, пенсійного забезпечення.

Тема 10

Організація і проведення Олімпійських ігор

1. Місце проведення ОІ
2. Підготовка і проведення ОІ
3. Барселона – столиця Ігор XXУ Олімпіади (1992)
4. Програма ОІ

1. Місце проведення ОІ

У відповідності з Олімпійською хартією Ігри Олімпіади проводяться на протязі першого року кожного олімпійського чотирьохліття. Починаючи з ХУІІ зимових ОІ, які відбулися у норвезькому місті Лілліхаммері у 1994 р., такі ігри будуть проводитись на протязі другого календарного року після чергових Ігор Олімпіади.

Честь проведення ОІ МОК надає місту, яке призначається як місто-організатор Ігор Олімпіади або зимових ОІ.

Тривалість Ігор Олімпіади і зимових ОІ не повинна перевищувати 16 днів, включаючи день церемонії відкриття. Конкретний час проведення ОІ пропонується на затвердження Виконкому МОК містами-кандидатами під час подання заявки.

Вибір міста – організатора ОІ є виключно прерогативою МОК. Висунути свою кандидатуру на проведення ОІ може тільки місто, а не країна.

Заявка офіційної влади міста-кандидата повинна бути ухвалена НОК даної країни, яка несе відповідальність за усі зобов'язання, які взяло місто і підтримано урядом. Крім того, місто-кандидат зобов'язано надати МОК підтвержені урядом письмові гарантії дотримання “умов для міст-кандидатів”, розроблених Виконкомом МОК, гарантувати проведення Ігор відповідно Олімпійської хартії і вимогам МСФ по кожному з видів спорту, включених у програму ОІ. Необхідні також фінансові гарантії, які можуть бути надані містом, регіональними або національними суспільними органами або іншими сторонами.

На різних етапах розвитку олімпійського руху сучасності бажання дістати право міста – організатора ОІ було різним. На початку століття кількість претендентів була невеликою. Однак по мірі збільшення популярності олімпійського спорту кількість міст – кандидатів зростала.

Наприклад, на проведення Ігор 1936 р. претендувало відразу 11 міст, у тому числі три міста від Германії. 10 міст боролися за право проведення Ігор 1940 р. ще більша активність була зареєстрована, коли вирішувалося питання про проведення Ігор 1956 і 1960 р.р.. В обох випадках на право організації ОІ претендували по 16 міст – кандидатів.

У 80-х роках МОК став відчувати серйозні труднощі з вибором міст, які б взяли на себе роботу з організації, проведенню і фінансуванню олімпійських змагань. При виборі столиці Ігор XXІІІ Олімпіади 1984 р. МОК зустрівся з гострою проблемою, коли Тегеран зняв свою кандидатуру і залишився один Лос-Анджелес, влада якого не гарантувала організацію і проведення Ігор.

Однак інтенсивна комерціалізація і політизація олімпійського спорту і пов'язані з проведенням ОІ вклади для міст – організаторів і країн різко збільшили конкуренцію серед міст – кандидатів.

На проведення ОІ 1996 р. реально претендувало 6 міст (Атланта, Афіни, Торонто, Мельбурн, Манчестер і Белград). Право на проведення Ігор дісталось Атланти. Влада Греції і Афін були впевнені, що МОК обере Афіни (100-річний ювілей Ігор Олімпіад, а Афіни – перша столиця ОІ сучасності), але цього не сталося.

Складна ситуація виникла при виборі столиці Ігор 2000 року. Претендувало 6 міст. Основні кандидати – Берлін, Пекін, Сідней. Весь час лідером був Пекін. В останньому турі за кандидатуру Сіднея проголосувало 45 чоловік, Пекіна – 43.

На проведення зимових ОІ 1998 р. реально претендували 5 міст: Нагано (Японія), Хака (Іспанія), Остерсуна (Іспанія), Аоста (Італія), Солт Лейк-Сіті (США). Перемогло місто Нагано.

Слід відзначити, що з кожним роком все більший вплив на рішення МОК з питання вибору олімпійських міст відіграють комерційні міркування.

Вартість проведення ОІ для міст – організаторів з врахуванням збільшення кількості учасників і підвищення вимог постійно зростає. Наприклад, вартість проведення зимових ОІ 1988 р. по відношенню до 1980 р. зростає більше ніж у 5 разів. (У 1980 р. Лейк Плесід – біля 100 млн доларів, у 1988 р. – Калгарі – 525 млн доларів).

З метою вибору міста – організатора МОК призначає дві інспекційні комісії. У комісію з питань літніх ОІ включаються 3 члени від МСФ, 3 – від НОК, 4 – від МОК і 1 зі спортивної комісії. З питань зимових ОІ у комісію входять: по 2 члени від МСФ і НОК, 3 члени МОК і 1 – зі спортивної комісії.

Щоб дістати право на організацію ОІ місто – кандидат повинно зібрати більшість голосів членів МОК, які присутні на сесії (половина голів + один голос).

Щоб запобігти порушенням і зловживанням, які можуть підірвати авторитет олімпійського спорту, МОК розробляє основні принципи, які враховуються при відборі міст – кандидатів на проведення Ігор.

У відношенні Ігор 2000 р. були надані наступні інструкції:

- авіабілет для членів МОК при відвідуванні міст – кандидатів повинні бути надані МОК з наступним відшкодуванням витрат за рахунок міста – кандидата;
- ліміт у 200 доларів США на будь-який подарунок, при чому це повинні бути невеличкі сувеніри;
- ніяких прийомів, коктейлів, сніданків, ланчей, обідів за виключенням нормального харчування на протязі візиту з максимальною тривалістю до 3-х днів;
- ніяких теплоходів, ресторанів, клубів для проведення засідань, які обмежені однією кімнатою або номером;
- напередодні дня голосування ніяких виставок, демонстрацій чи інших заходів;
- документи, які містять технічні пропозиції, повинні бути надруковані на папері форматом А4, окрім карт;
- делегації міст, які беруть участь у конференціях МОК, МСФ і НОК повинні складатися не більше ніж з 6 чоловік;
- серйозне або повторне порушення цих інструкцій може викликати дискваліфікацію;
- ніяких візитів з міст – кандидатів на батьківщину членів МОК, які вже побували зі спеціальним візитом в цих містах.

1. Підготовка і проведення ОІ

МОК доручає організацію і проведення ОІ НОК країни, де знаходиться місто – організатор, а також самому місту – організатору. З цією метою НОК утворює Організаційний комітет ігор (ОКОІ), який з моменту свого заснування спілкується безпосередньо з МОК, від якого дістає інструкції. ОКОІ повинен мати статут юридичної особи.

До складу ОКОІ, крім представників влади та інших керівних діячів, обов'язково повинні входити член або члени МОК для країни, президент і генеральний секретар НОК. Не менше одного представника міста – організатора ОІ.

З моменту утворення і до закінчення ліквідаційного періоду в обов'язки Організаційного комітету Ігор входить проведення усієї його діяльності у відповідності з Олімпійською хартією, а також погодженнями, укладеними між МОК, НОК і містом – організатором і відповідними інструкціями Виконкому МОК.

У випадку порушення правил або прийнятих зобов'язань МОК має право лишити місто – організатор, оргкомітет і НОК права організації ОІ.

ОКОІ несе всі витрати за харчування і розміщення учасників, офіційних осіб та іншого персоналу команд НОК у олімпійському селищі, а також витрати на місцевий транспорт і доставку спортсменів до місць змагань.

У період проведення ОІ багато МСФ проводять свої конгреси. У цих випадках за їх проханням ОКОІ повинен забезпечити МСФ приміщенням і необхідними технічними засобами.

Відповідно до п.44 Олімпійської хартії ОКОІ розробляє програму культурних заходів. Культурна програма повинна охоплювати весь період функціонування олімпійського селища.

Як правило, ОКОІ включали у програму Ігор показові змагання з двох видів спорту. Але МОК прийняв рішення починаючи з 1996 року не проводити показові змагання.

ОКОІ може організувати передолімпійські змагання у відповідності із затвердженою Виконкомом МОК формулою – з метою перевірки спортивних споруд, які використовуються для Ігор. Що стосується графіка і щоденного розкладу змагань, то остаточне рішення приймає Виконком МОК з врахуванням побажань МСФ.

Правом на продаж телетрансляції ОІ володіє МОК.

Будь-який талісман, створений для ОІ, повинен розглядатися як олімпійська емблема, дизайн якої Оргкомітет повинен надати у Виконком МОК для затвердження.

Програми церемоній відкриття і закриття ОІ розробляє Оргкомітет Ігор і надає їх для затвердження Виконкому МОК.

Таким чином, більшість повноважень Оргкомітету Ігор знаходиться під контролем МОК.

Кожна МСФ відповідає за технічний контроль і керівництво своїм видом спорту, усе обладнання і інвентар повинні відповідати її правилам.

МСФ відповідає за порядок проведення всіх змагань у своєму виді спорту, призначає арбітрів, суддів, хронометристів, апеляційне журі.

Тільки МСФ має права і обов'язки установлювати технічні правила зі своїх видів спорту, дисциплін і видів змагань.

МСФ разом з ОКОІ готують і подають виконкому МОК на затвердження розклад змагань з конкретного виду спорту.

МСФ вносить виконкому МОК для ухвалення пропозиції по програмі ОІ з свого виду спорту по числу учасників змагань, з системи відбіркових змагань, відбору спортсменів, з проходження допінг контролю та інше.

В процесі проведення олімпійських змагань МОК,НОК, МСФ, ОКОІ доводиться вирішувати багато часткових питань, пов'язаних з проведенням ОІ: допуск учасників, громадянство учасників, дотримання медичного кодексу, подачі заяв, освітлення Ігор засобами масової інформації та ін.

Всі ці питання вирішуються у відповідності з порядком, розробленим МОК і викладеним у Олімпійській хартії.

Щоб конкретніше уявити коло проблем, які необхідно вирішити Організаційному комітету Ігор, розглянемо основні напрямки діяльності Оргкомітету Ігор XXУ Олімпіади 1992 р., яка була проведена у Барселоні (Іспанія).

2. Барселона – столиця Ігор XXУ Олімпіади (1992)

Барселона розташована на південно-сході Іберійського півострова. Головне місто автономної області Каталонії, має населення 1,7 млн чоловік, одне з найкрупніших міст південної Європи.

Барселона – значний культурний центр Європи (Пікассо, Дали). Рішенням ЮНЕСКО вона об'явлена “культурною спадщиною людства”.

Головною пристрастю барселонців є спорт. Ще у 1926 році П.де Кубертен, який вперше побував у столиці Каталонії писав: “Мешканці Барселони зі своєю любов'ю до спорту повністю спростували моє старе уявлення про те, яким повинно бути спортивне місто”. У 1967 році президент МОК Е. Брендедж також був приємно здивований тим, що спортивні споруди Барселони ніколи не пустують. З часів Е.Брендеджа число спортивних споруд Барселони зросло і досягло 1300, серед яких і стадіон “Ноу Камп”- найкрупніший футбольний стадіон Європи, який вміщує 120 тис. глядачів. В місті нараховується біля 1200 клубів і асоціацій.

Столиця Каталонії була місцем проведення багатьох найкрупніших міжнародних змагань:

- 1982 р. – матчі чемпіонату світу з футболу;
- 1984 р. – чемпіонат світу з велоспорту;
- 1985 р. – чемпіонат світу з фехтування;
- 1986 р. – чемпіонат світу з баскетболу;
- 1987 р. – чемпіонат світу з таеквондо;
- 1989 р. – Кубок світу з легкої атлетики.

Великою популярністю в спортивному світі користується знаменитий каталонський марафон і скачки Корте Інглес, яким належить європейський рекорд за числом учасників.

Оргкомітет Ігор та його структура. 12 березня 1987 р. у відповідності з Олімпійською хартією був утворений Оргкомітет XXУ ОІ, який змінив Комітет по висуванню Барселони на проведення Олімпіади. Але офіційним початком діяльності Оргкомітету Ігор –92 слід вважати 2 жовтня 1988 р., коли мер Барселони і президент Оргкомітету Паскаль Марагалль отримав на стадіоні в Сеулі олімпійський прапор – своєрідну естафету від організаторів Ігор-88.

В Генеральну асамблею Оргкомітету увійшло 134 чоловіка. Вони представляли муніципалітет Барселони (33 чоловіка), уряд Іспанії і автономної області Каталонії, спортивні федерації країни, промислові й фінансові кола, культурні організації. Був створений Постійний комітет (в нього входило 15 чоловік), який вирішував всі поточні питання. Президентом Оргкомітету став мер Барселони Паскаль Марагалль.

Економічна програма Ігор.

Оргкомітетом було виділено 35 основних напрямків діяльності. Які, у свою чергу, були розбиті на 300 більш мілких проектів, спрямованих на організацію урочистих церемоній відкриття й закриття Ігор, будівництво олімпійських об'єктів, забезпечення безпеки учасників і гостей Олімпіади, кредитування різних програм, вдосконалення інфраструктури та ін.

Оргкомітет встановив витратну частину бюджету в сумі 106,721 млн песет.

За даними Оргкомітету основні витрати були пов'язані з будівництвом і реконструкцією спортивних споруд, де проходили змагання за олімпійською програмою,

адміністративні потреби і будівництво олімпійського селища. Що стосується доходної частини бюджету, то основними статтями прибутків Ігор були продаж телевізійних прав, спонсорські погодження і проведення різних лотерей.

Олімпіада у Барселоні викликала чималий інтерес у представників великого бізнесу. Серед 12 найкрупніших міжнародних компаній, які взяли участь в програмі олімпійського маркетингу ТОП-2 були:

- “Бауш енд Лом” (США) – світовий лідер у виготовленні оптики;
- “Бразер” (Японія) – забезпечила прес-центр Ігор 2000 друкарських машинок, які були адаптовані для роботи на 20 мовах;
- “Кока – кола” – найстаріший олімпійський спонсор;
- “Експрес Мейл Сервіс” – компанія прискореної доставки пошти;
- “Істман Кодак” – забезпечила Оргкомітет і прес-центр проявочним обладнанням для фотокореспондентів, акредитованих у Барселоні;
- “Марс” (США) – офіційний постачальник Оргкомітету продуктами харчування;
- “Панасонік” (Японія) – надала у розпорядження Оргкомітету відеотехніку?
- “Філіпс” (Голандія) – надала Оргкомітету аудіовізуальне і світлове обладнання, пересувні телекомунікаційні системи, включаючи сотні телемоніторів. Філіпс установив на олімпійських аренах Барселони широкоформатні світлові табло, які були одночасно екраном, що висвітлював хід змагань;
- “Ріко” (Японія) – офіційний постачальник на Ігри-92 факсимільних апаратів;
- “ЗМ” (США) – покриття бігових доріжок і тенісних кортів, комп’ютери і звукозаписуюче обладнання;
- “Віза Інтернейшел” – світовий лідер в системі міжнародних розрахунків за допомогою кредитних карток – контролювала усі фінансові операції.

Таблиця 1. Основні статті доходу Ігор–92 в Барселоні

Найменування статті	Доход, долари	Процент
Телевізійні права	355 069 167	33,7
Спонсорські послуги	291 512 500	27,2
Лотерея	147 333 333	13,7
Державні субсидії	95 000 000	8,9
Продаж білетів	58 433 333	5,4
Продаж пам’ятних монет	41 666 667	3,9
Ліцензійні послуги	22 599 167	2,1
Оплату сервісу	20 833 333	1,9
Розміщення у готелях	15 891 667	1,5
Марки з олімпійською символікою	7 916 677	0,7
Пам’ятні медалі	1 541 677	0,4
Інші послуги	15 000 000	1,4
Разом	1 072 797 501	100

Серед іспанських спонсорів слід відзначити національну залізничну компанію РЕНФЕ, яка забезпечила безкоштовний проїзд для учасників Ігор між всіма олімпійськими об’єктами.

Ігри в Барселоні і засоби масової інформації

За організацію інформаційного забезпечення Олімпіади відповідала телерадіомовна організація (РТО-92). Вперше в історії Олімпіад Барселонські ігри спромоглися побачити на своїх телеекранах біля 3,5 млрд. чоловік. Для прикладу за ОІ в Римі, коли вперше було використано телебачення, спостерігали 400 млн. телеглядачів з 21 європейської країни.

Передача олімпійських трансляцій здійснювалася по 45 супутниковим каналам зв'язку, що на 80% перевищувало можливості Сеулу (1988). Більшість каналів було закуплено телекомпаніями США і Японії.

В Барселоні було акредитовано біля 4500 журналістів. Від Європи квота складала 1850 журналістів. Американський континент представляли 1195 чоловік, Азію – 496, Африку – 119, Австралію і Океанію – 90.

Загальна площа головного прес-центру – 51 150 кв.м. тут одночасно могли працювати 11 тисяч журналістів.

4. Програма Олімпійських Ігор

Програми Ігор Олімпіад, під якими розуміється комплекс видів спорту і видів змагань, затверджується МОК для кожних Ігор Олімпіад і зимових ОІ одночасно з обранням олімпійського міста, тобто за 6 років до початку Ігор.

Робота над олімпійською програмою почалася на I Олімпійському конгресі у Парижі у 1894 р. (12 видів спорту).

На початку віку не було суворих принципів формування програми ОІ. Однак поступово МОК відпрацював критерії для включення видів спорту і окремих дисциплін у програму ОІ.

Тривалий період діяло правило Олімпійської хартії, відповідно якому у програму Ігор Олімпіад мали можливість бути включеними види спорту, визнані МОК в якості олімпійських і розповсюджені не менше ніж у 40 країнах трьох континентів серед чоловіків і у 25 країнах двох континентів – серед жінок. Для зимових ОІ розповсюдження видів повинно бути наступним: для чоловіків – не менше 25 країн двох континентів, для жінок – не менше 20 країн двох континентів.

Відповідно останньої редакції Олімпійської хартії (1991) у програму ОІ мають можливість бути включеними тільки види спорту, які широко розповсюджені не менше ніж у 75 країнах на чотирьох континентах – для чоловіків, і не менше ніж у 40 країнах на трьох континентах – для жінок. У програму зимових ОІ можуть бути включені види спорту, широко розповсюджені не менше ніж у 25 країнах на трьох континентах.

Наступною обов'язковою вимогою для включення виду спорту у програму ОІ є офіційне визнання цього виду спорту в якості олімпійського.

Обов'язковою умовою для визнання виду спорту у якості олімпійського є наявність МСФ, яка керує розвитком цього виду спорту і визнання федерації МОКом. У теперішній час в програмах ОІ репрезентовані такі відомі і популярні види спорту як бадмінтон, баскетбол, бейсбол, бокс, боротьба (вільна і греко-римська), велоспорт, водне поло, волейбол, гандбол, гімнастика (спортивна і художня), веслування академічне, веслування на байдарках і каное, дзюдо, кінний спорт, легка атлетика, теніс, настільний теніс, парусний спорт, плавання, стрибки у воду, сучасне п'ятиборство, стрільба кульова і стендова, стрільба з луку, важка атлетика, фехтування, футбол, хокей на траві.

У програми зимових ОІ включені: біатлон, бобслей, гірськолижний спорт (перегони, стрибки з трампліну, двоеборство), санний спорт, швидкісний біг на ковзанах, фігурне катання на ковзанах, хокей з шайбою, фрістайл, шорт-трек. Повернулись у програми ОІ бейсбол і теніс, були також включені настільний теніс і бадмінтон.

В програму Ігор Олімпіад можуть включатися види змагань (окремих видів спорту) для чоловіків, які розповсюджені не менше ніж у 50 країнах на трьох континентах, і для жінок – не менше ніж у 35 країнах на трьох континентах. Види змагань включаються в програму не пізніше ніж за 4 роки до початку ОІ, після чого в ці Ігри ніяких доповнень та змін не вносять.

В Хартії не встановлюється верхня границя для кількості видів спорту і нема обов'язкових видів спорту. Обумовлюється тільки, що програма ОІ повинна включати не менше 15 видів спорту. Програма Ігор переглядається МОК після кожних ОІ. Ці повноваження надані сесії МОК для включення або виключення виду спорту і Виконкому МОК у відношенні дисципліни або виду змагань.

Перспективи подальшого розвитку і вдосконалення програми ОІ – надання їй динамічності, пропорційності, розширення участі жінок, видовищності більшість спеціалістів бачать у введенні квоти на кількість учасників у багатьох видах спорту. Наприклад, вже у Барселоні, у зрівнянні з Сеулом, було скорочено кількість учасників у змаганнях з важкої атлетики (з 260 до 230), боротьбі (з 440 до 360) і в ряді інших видів спорту.

Правило 56 Олімпійської хартії “Участь в ОІ” відмічає, що кількість заявлених спортсменів в індивідуальних змаганнях не повинно переважати число, встановленого для чемпіонатів світу і в будь-якому разі не повинно переважати трьох від країни. Уточнюється, що виконком МОК може зробити виключення для окремих зимових видів спорту. В командних видах спорту як для чоловіків, так і для жінок число команд повинно бути не менше 8 і не переважати 12.

Існує багато проблем у складанні Олімпійської програми:

- дискримінація видів спорту (наявність обов'язкових і необов'язкових видів спорту);
- популярність видів спорту (яка постійно змінюється з розвитком суспільства), відношення до виду спорту телебачення, засобів масової інформації;
- видовищність виду спорту;
- розширення участі жінок;
- введення квоти на кількість учасників у багатьох видах спорту;
- обмеження або навпаки введення дисциплін в окремих видах спорту.

Виникають питання по відношенню до:

- сучасного п'ятиборства (дуже дорогий вид спорту);
- фехтування (модернізація, маска з сіткою не дозволяє бачити спортсмена);
- стрільба кульова – військова дисципліна, а ОІ – боротьба за мир;
- стрільба з лука (відсутність популярності і поширеності);
- плавання, гімнастика (зменшити кількість медалей).

Тема № 11

Соціально-політичні і правові аспекти олімпійського спорту

План викладання:

1. Єдність олімпійського руху – головне завдання МОК
2. Діяльність МОК в останні роки
3. Боротьба з апартеїдом в спорті
4. Боротьба із застосуванням допінгу в спорті
5. Проблеми організації й проведення Олімпійських ігор

Сучасний ОС давно вже вийшов за рамки інтересів певної групи людей і організацій, зацікавлених тільки у розвитку спорту. Учасниками олімпійського руху є сьогодні дуже різні категорії осіб – державні й політичні діячі, представники різноманітних комерційних структур, спортивних федерацій, національних і регіональних об'єднань олімпійського спорту та інші. Їх діяльність призвела до того, що в останні роки система ОС притерпіла значних змін, які торкнулися його соціально-економічних, організаційних, правових, політичних аспектів.

1. Єдність олімпійського руху – головне завдання МОК

За минулі 10-15 років у міжнародному олімпійському русі відбулися серйозні процеси і зміни, які вплинули на його спрямованість і на характер ОІ. Це, насамперед, бойкот Національними олімпійськими комітетами ряду країн ОІ 1976, 1980, 1984 років, активізація процесу комерціалізації і професіоналізації спорту, допуску до ОІ професіональних спортсменів у ряді видів спорту, різке загострення проблеми допінгу, процес ранньої спеціалізації в окремих видах спорту, розведення по роках проведення ОІ і зимових ОІ, розширення їх програм і збільшення кількості медалей.

Отже, цими проблемами й визначаються напрямки діяльності МОК на сучасному етапі розвитку ОР.

У 80-90 роки сформувалась принципово нова – активна позиція МОК. Якщо раніше ця організація прагнула забезпечити самостійність і авторитет міжнародного спортивного руху шляхом ізоляції його від зовнішнього світу і боротьби за збереження олімпійських традицій, то роки перебування на посаді президента МОК Х.А.Самаранча відрізняються прагненням поєднати ОС з політичними, економічними та іншими процесами, які відбуваються в світі.

Це виявилось в активізації і раціоналізації співпраці МОК не тільки з різними міжнародними і регіональними спортивними об'єднаннями, але і з державними і політичними діячами різних країн у підвищенні інтенсивності взаємодії НОКів з урядами своїх країн, що сприяло суттєвому зростанню авторитету спорту і підвищенню його ролі у суспільстві, сприяло розвитку матеріальної бази спорту.

У той же час слід відзначити і активну позицію МОК по відношенню до збереження О. Руху, підвищення його авторитету і незалежності від держав.

Заслугою є визнання цілеспрямована, послідовна діяльність МОК, обумовлена складними політичними проблемами, які виникали у 80-х роках у зв'язку з підготовкою і проведенням ОІ у Москві (1980), Лос-Анджелесі (1984) і Сеулі (1988). При цьому вдалося не тільки запобігти кризису Олімпійського руху, але суттєво підняти його авторитет на міжнародній арені.

По відношенню до НОКів, які бойкотували Ігри в Сеулі, МОК прийняв санкції, позбавивши їх фінансової підтримки на протязі поточного чотирьохріччя (Куба, КНДР, Ефіопія).

За останні роки міжнародному олімпійському руху вдалося створити навколо спроб бойкоту Ігор атмосферу крайньої непопулярності і одночасно забезпечити навколо Олімпіад такі обставини, які б не давали приводи до бойкоту.

2. Діяльність МОК в останні роки

1985-1986 р.р. стали поворотними у відношенні МОКу до комерційного використання олімпійської символіки і ОІ.

З метою пошуку нових джерел фінансування і недопущення однобічної фінансової залежності від телебачення МОК склав у 1985 році комерційну угоду з рекламною фірмою “Інтернешнл спорт, енд лежер” (ІСЛ), розгорнувши міжнародну олімпійську комерційно-спонсорську програму під назвою ТОП.

У лютому 1985 р. виконком МОК несподівано для багатьох прийняв рішення про допуск професійних спортсменів до ОІ 1988 р. у змаганнях з футболу, тенісу і хокею, яке викликало у світі бурну реакцію.

В жовтні 1986 року в Лозані відбулася 91 сесія МОК. Вона увійшла в історію олімпійського руху рішеннями про допуск професіоналів до Ігор, а також рішенням про зміну термінів проведення зимових і літніх ОІ після 1992 р.

Безумовно, рішення МОК про розведення часу проведення Ігор Олімпіади та зимових ОІ має свої позитивні моменти. Воно дозволяє НОКам зняти напруженість в їх роботі, повязану з підготовкою і відправкою команд на ОІ двічі на рік, а зимові ігри вийшли з “тіні” літніх і до них привернулося більше уваги.

93-тю сесію МОК, яка відбулася у канадському місті Калгарі напередодні зимових Ігор 1988 р., можна назвати антидопінговою. Х.А.Самаранч зажадав, щоб всі МСФ і НОК посилили заходи боротьби з допінгом. Керівники МОК вирішили не тільки застосовувати санкції до порушників, але й вести роз'яснювальну та виховну роботу серед спортсменів.

Учасники 96-ї сесії МОК у 1990 р. одностайно схвалили текст нової Олімпійської Хартії, робота над якою велася біля вісьми років.

98-а сесія МОК в Альбервіллі підтвердила намір МОКу брати у учасників ОІ при допінг-контролі аналіз крові.

До основних напрямів діяльності МОК в останні роки слід віднести наступні:

- використання спорту і ОІ в політичних цілях;
- виявлення націоналістичних настроїв під час проведення найкрупніших міжнародних змагань, і, насамперед, ОІ;
- наявність расової дискримінації у спорті;
- використання окремими спортсменами заборонених препаратів і стимуляторів з метою підвищення рівня спортивних результатів;
- складання програми Ігор;
- залучення бізнесу у спорт і ОІ, надання їм рекламно-комерційних і розважальних функцій;
- допуск професіональних спортсменів на ОІ і втілення атрибутів професійного спорту в олімпійський рух – професіоналізація спорту і Ігор;
- демократизація МОК і міжнародного олімпійського руху
- необ’єктивність суддівства олімпійських та інших міжнародних змагань та інше.

3. Боротьба з апартеїдом в спорті

На протязі багатьох років державною політикою у Південно-Африканській Республіці був апартеїд — “оздільний розвиток” расових і національних груп, які населяли цю країну.

Проблема апартеїду в спорті ПАР має давню історію. Вже на початку ХХ століття вся система спорту в цій країні знаходилась під контролем білої меншості. Її спортивні федерації, створені тільки для “білих”, були визнані більшістю міжнародних федерацій.

У 50-ті роках на державному рівні у ПАР були визначені основні принципи розвитку спортивного руху в країні:

- спортивний рух білого і кольорового населення ПАР організується роздільно, а міжрасові змагання в межах країни заборонені;
- спортивні організації кольорового населення ПАР повинні бути позбавлені можливості отримати міжнародне визнання, кольорові спортсмени не можуть нарівні з білими брати участь у найкрупніших міжнародних змаганнях.

З отриманням африканськими країнами незалежності політика апартеїду почала викликати шалений протест не тільки в країнах Африки, але й в усьому світі. Першим реальним кроком у боротьбі з апартеїдом у спорті стало виключення у 1956 році Південно-африканської федерації настільного тенісу з Міжнародної федерації настільного тенісу. У 1961 р. ФІФА вилучила із своїх рядів Південно-африканську футбольну федерацію.

У зв'язку з тим, що представники корінного населення цієї країни були позбавлені можливості брати участь в ОІ, МОК позбавив ПАР права брати участь в ОІ 1964 і 1968 р.р., а в 1970 р. зовсім виключив НОК ПАР з олімпійського руху.

Ситуація, що склалася в спорті у ПАР в 70-х роках, примусила Генеральну Ассамблею ООН 14 грудня 1977 р. прийняти Міжнародну декларацію проти апартеїда в спорті.

Виконання резолюцій ООН міжнародними спортивними організаціями і країнами поступово привели до ізоляції ПАР на міжнародній арені.

Спроби ПАР вийти з ізоляції у сфері спорту не залишалися поза увагою і викликали бурну реакцію світової громадськості.

Дії режиму ПАР, деяких МСФ, окремих спортсменів і тренерів, які підтримували спортивні контакти з ПАР, вимусили Генеральну Асамблею ООН 10 грудня 1985 р. прийняти і відкрити для підписання й ратифікації Міжнародну конвенцію проти апартеїду в спорті, в якій відмічалось:

- апартеїд є злочином, порушенням принципу міжнародного права, цілей і принципів Статуту ООН;
- апартеїд й надалі існує в спорті й суспільстві в цілому в ПАР, а так звані реформи не призвели до будь-яких суттєвих змін;
- необхідно забезпечити безумовну підтримку олімпійського принципу недопущення будь-якої дискримінації на базі расової, релігійної або політичної належності, єдиним критерієм повинні бути спортивні показники;
- необхідно забезпечити міжнародну узгодженість в області ізоляції расистського режиму ПАР у сфері міжнародного спорту.

Комісія ООН проти апартеїду в спорті протягом 1988-1991 р.р. провела велику роботу, скеровану на недопущення спортивних контактів з ПАР.

Демократичні процеси, які почалися в ПАР наприкінці 80-х років і були розвинені у 90-ті роки, дозволили президенту МОК Х.А.Самаранчу висловити припущення про можливість участі спортсменів ПАР в Іграх ХХУ Олімпіади в Барселоні. МОК висунув цілий ряд умов, виконання яких могло дозволити відновити ПАР в олімпійському русі.

Діяльність ООН з боротьби проти апартеїду і підтримані світовою громадкістю постійні зусилля МОК, МСФ і НОК більшості країн сприяли суттєвим змінам ситуації в ПАР.

97-а сесія МОК у літку 1991 р. у Бірмінгемі, після доповіді комісії “Апартеїд і олімпізм” довірила прийняття рішення про відновлення НОК ПАР виконкому і президенту МОК, які допустили спортсменів ПАР до ОІ 1992 р. в Барселоні.

4. Боротьба із застосуванням допінгу в спорті

Розповсюдження допінгу в сучасному спорті вищих досягнень перетворилося у гостру проблему, відсунувши на другий план всі інші протиріччя і складності спорту.

Постійно зростаюче політичне й економічне значення спортивних перемог, нескінченний ріст спортивних рекордів, гостре суперництво у міжнародних змаганнях, надмірні тренувальні й змагальні навантаження сучасного спорту – все це стало причиною того, що в останні роки помітно інтенсифікувався пошук шляхів підвищення спортивної майстерності та їх змагальної діяльності. Це спонукало спеціалістів не тільки до вдосконалення системи відбору й підготовки талантів, техніки й тактики видів спорту, зміцненню матеріальної бази і організаційних основ спортивної підготовки, але і до пошуків усякого роду незаконних можливостей для досягнення переваги у змаганнях. Серед цих шляхів найбільш ефективним виявилось застосування стимулюючих препаратів.

Слово “допінг” уперше було застосовано по відношенню до спортсменів, які користувалися стимуляторами, у 1865 році під час змагань з плавання в Амстердамі. З того часу воно закріпилося у сфері спорту.

Перша смерть від допінгу була зафіксована у 1886 р. на змаганнях з велоспорту.

Вже на початку ХХ століття застосування різних стимулюючих препаратів на ОІ отримало досить широке розповсюдження. Спеціалісти вважають. Що багато з олімпійських чемпіонів початку двадцятого сторіччя не змогли б зараз пройти допінг-контроль.

Трагічний випадок з датським велосипедистом К.Енсенем, який загинув в результаті застосування амфетаміну на змаганнях Римської Олімпіади (1960) спонукав МОК створити медичну комісію і розпочати боротьбу з допінгом. Перші проби на застосування стимуляторів були взяті у 1964 р. в Токіо, і в 1968 р. на зимових та літніх ОІ медична комісія МОК вперше провела широкий антидопінговий контроль, який пройшли 753 спортсмени.

У 70-80-х роках особливе розповсюдження отримали анаболічні стероїди, коли було доказано, що вони є ефективним засобом відновлення. Це співпало з тенденцією різкої інтенсифікації тренувального процесу у більшості видів спорту. Методи виявлення прийому анаболічних стероїдів були розроблені до середини 70-х років у Великобританії.

На початку 80-х років медична комісія МОК стикнулася з проблемою застосування спортсменами бета-блокаторів і діуретичних засобів, які сприяли зниженню маси тіла й виведенню слідів допінгових препаратів. Після Олімпіади 1984 р. речовини, що відносилися до цих груп були включені у склад заборонених препаратів.

Особливу складність уявляє собою проблема контролю на кров'яний допінг (переливання донорської або власної крові), який поширився у 70-80-х роках у видах спорту, пов'язаних з проявом витривалості до тривалої роботи. Експериментально доведено, застосування кров'яного допінгу дозволяє набагато підвищити зміст гемоглобіну, який у свою чергу сприяє суттєвому підвищенню максимального використання кисню й витривалості до тривалої роботи.

Гостро стоїть питання про розповсюдження в спорті так званих пептигормонів. До них відносяться перш за все гормони росту людини (соматотропін), гормони, що виділяються під час вагітності (гонадотропін хоріонічний), адренкортикотропний гормон (кортикотропін) і еритропоетин, що регулює число еритроцитів. Але їх виявлення дуже

складне і заборона носить скоріше педагогічну мету – застережити про можливі негативні наслідки.

Зараз медична комісія МОК у склад допінгових речовин включає більше 100 препаратів, поділених на 5 груп:

- 1) стимулятори (амфетамін, кофеїн, кокаїн, ефедрин, метил-ефедрин, фентермін та ін.);
- 2) наркотичні засоби (кодеїн, героїн, морфін та ін);
- 3) анаболічні стероїди (тостостерон, ретаболіл (нандролон), метинологон та ін);
- 4) бета-блокатори (пропранолол, атенолол, метпролол та ін.);
- 5) діуретичні засоби (дихлотіазид, гідрохлотіазид, фуросемід та ін).

В останні роки у спеціальних лабораторіях різних країн світу проводиться дуже велика робота з виявлення випадків застосування допінгу в спорті. Найбільш широко використовуються стимулятори й анаболічні стероїди. Наприклад, у 1992 р. акредитовані МОК 23 лабораторії виявили 1251 випадок застосування заборонених препаратів, у тому числі: стимулятори – 277 (21,1%), наркотичні засоби – 102 (8,2%), анаболічні стероїди – 717 (57,3%), бета-блокатори – 12 (0,1%), діуретичні засоби – 70 (5,6%), інші речовини – 79 (6,3%).

Серед стимуляторів в останні роки найбільш широко використовуються ефедрин, псевдоефедрин, амфетамін, кокаїн. У групі анаболічних стероїдів переважає застосування тестостерона й нандролону. У групі наркотичних засобів найбільш частіше встановлювалось застосування кодеїну, декстропроксифену й морфіну.

Речовини різних груп мають виражену специфіку як у відношенні стимулювання ефективності тренувального процесу і змагальної діяльності, так і у відношенні негативного впливу на організм і можливостей контролю.

Психостимулятори насамперед активізують серцево-судинну й дихальну діяльність, що проявляється у збільшенні серцевого викиду, розширенні бронхів, підвищенні артеріального тиску. Препарати знімають відчуття втоми, невпевненості у своїх силах, покращають усі види психічної і моторної діяльності. Відсуваючи відчуття втоми, суттєво підвищуючи працездатність спортсмена, одночасно ці препарати мають досить високу токсичність, приводять до виникнення психологічної залежності. А підвищення дози нерідко ставало причиною смерті спортсменів від інфаркту міокарду або крововиливу у мозок.

Близьке до стимуляторів за характером дії вплив на організм спортсмена здійснюють і речовини другої групи – наркотичні засоби. Кодеїн, морфін, героїн, марихуана знаходять застосування в спорті як сильнодіючі обезболювальні препарати, здібні відсунути відчуття втоми. Вони також можуть привести до перевантаження органів і функціональних систем, тяжким захворюванням, смертельним випадкам.

Бета-блокатори є речовини, що активно діють на периферичну нервову систему. Ці речовини роблять заспокійливий вплив, часто призводять до деякого покращання спортивних результатів у таких видах спорту як кульова стрільба, стрільба з луку, бобслей. Одночасно вони приводять до зниження працездатності при тривалій роботі. Інтенсивне застосування препаратів цієї групи здатне привести до серйозного порушення збалансованої діяльності вегетативної нервової системи.

У більшості спортсменів (чоловіків і жінок), які застосовують анаболічні засоби, відмічаються порушення статевої сфери, що носять незворотний характер. Серед інших наслідків – передчасне припинення росту у молодих спортсменів, підвищена агресивність та інші психічні розлади.

Ефективна боротьба із застосуванням допінгу неможлива без створення потужної постійно діючої системи антидопінгового контролю. Проблема сьогодні зводиться до

застосування високоефективних санкцій проти порушників і організації постійного антидопінгового контролю за спортсменами. При цьому цей контроль повинен відбуватися не тільки під час змагань, але і в тренувальний період.

Важливим етапом у боротьбі з допінгом відбулось прийняття сумісного протоколу МОК і МСФ з літніх видів спорту. У відповідності з цим протоколом введена комплексна програма боротьби з допінгом, в основі якої прийняття єдиного для всіх видів спорту переліку заборонених речовин (складається і щорічно поновлюється МОК), прийняття єдиних правил і процедур антидопінгового контролю, зведення в єдину санкцій за застосування допінгу й забезпечення їх реалізації на національному рівні, розвиток співробітництва МОК, НОК і МСФ з урядовими організаціями для боротьби з торгівлею забороненими препаратами.

В цілому в діяльності МОК передбачаються наступні напрямлення боротьби з допінгом:

- проведення наукових досліджень, скерованих на підвищення ефективності методів допінг контролю;
- організація виховної і роз'яснювальної роботи серед спортсменів, тренерів, лікарів та інших спеціалістів;
- постійне вдосконалення методів й організації допінг контролю;
- посилення санкцій у відношенні порушників;
- співробітництво з НОКами, МСФями, спортсменами, представниками ділових кругів у боротьбі з застосуванням допінгу.

4. Проблеми організації і проведення Олімпійських Ігор

Головною проблемою організації ОІ є безперечно складання їх програм. Важливість її визначається тим, що від включення виду спорту у програму Ігор залежить його розвиток у світі.

Програма літніх ОІ набула набагато більших змін, ніж програма зимових.

Добитися такої збалансованої програми ОІ, яка б задовольняла всіх – завдання, що не вирішується. Завжди знайдуться незадовільні. Але можна добитися того, щоб програма Ігор відбивала відношення у всьому світі до того чи іншого виду спорту на конкретний період – цілком можливо. Для цього необхідні об'єктивні критерії і жорсткий контроль з боку МОК і МСФ.

У програму Ігор ХУ Олімпіади в Хельсінкі входило 19 видів спорту і 149 дисциплін, а Ігор ХХУ Олімпіади в Барселоні – 25 видів спорту і 257 дисциплін. Програма Ігор особливо розширилася за рахунок жіночих дисциплін.

Деякі “реформатори” – наприклад, американський історик П.Кларк - пропонували скоротити програму ОІ за рахунок так званих “квазі”-видів, ніби то не “справжні” види – такі як фігурне катання, гімнастика, стрибки у воду та деякі інші, де перемога присуджується не за об'єктивними показниками (рахунку, вазі, метрам, секундам і т.ін.), а суб'єктивним рішенням арбітрів. Але для чого він це пропонував? Виявляється для того, щоб на звільнені місця можна було б вирішити питання включення в програму ОІ американського футболу, жіночого софтболу та інших видів спорту.

Прибічники іншої точки зору пропонують виключити з програми ОІ командні види спорту.

З 1972 по 1988 рік в програму ОІ були включені всього 4 нових види спорту – бадмінтон, бейсбол, теніс та настільний теніс. У той же час число нових дисциплін за цей період збільшилося на 66.

Серйозної уваги заслуговує спроби деяких членів МОК ввести квоти на кількісний склад учасників ОІ в окремих видах спорту, що може сильно відбитися на розвиткові спорту слаборозвинених країн.

Серед інших проблем, пов'язаних з проведенням ОІ, слід нагадати про проблеми суддівства: вдосконалення правил змагань, об'єктивність визначення переможців у видах спорту, втілення технічних засобів у практику суддівства, кваліфікація суддів, їх працездатність, моральні якості, система контролю за діями суддів і т. ін.

На шляху втілення у практику технічних засобів об'єктивізації суддівства (наприклад відеозапису) існує певна протидія декотрих МСФ. Однак поступово косність керівників окремих МСФ поступово долається.

У ряді видів спорту із-за суб'єктивного характеру суддівства виникають серйозні проблеми. Наприклад, у змаганнях зі стрибків у воду, боксу, гімнастиці, фігурному катанню часто–густо виникають різні інциденти, в яких проявляється відношення суддів.

Тема 12

Економічні основи олімпійського спорту

1. Економічна діяльність міжнародного олімпійського комітету
2. Фінансування олімпійського спорту у різних країнах
3. Екологічні програми організації і проведення олімпійських ігор

Розширення масовості олімпійського руху, постійне зростання витрат на будівництво й утримання сучасних спортивних споруд, зростаюча кількість змагань, необхідність будівництва сучасних навчально-тренувальних центрів, ускладнення спортивного обладнання й інвентарю і таке інше – все це вимагало і вимагає пошуку значних фінансових вкладень.

У середині 70-х років багато керівників спортивних організацій західних країн побачили, що їх уряди недостатньо підтримують спорт вищих досягнень. Вони почали пошуки альтернативних джерел його фінансування, що й стало причиною інтенсивної комерціалізації спорту.

Крім традиційних джерел фінансування спорту – власних доходів спортивних організацій (членських внесків, коштів від продажу білетів на змагання тощо) і державних субсидій, пов'язаних головним чином з будівництвом спортивних споруд, проведенням крупних змагань і наданням допомоги у підготовці спортсменів до Олімпійських ігор – у 70-ті роки з'являються нові джерела фінансування спорту вищих досягнень.

Спонсорство, ліцензування, реклама, маркетинг. Ці терміни, які зовсім недавно були характерні тільки для мови комерції, в останній час увійшли в словник спортивних менеджерів, тренерів, керівників міжнародного і національного спортивного руху.

Показовою у цьому відношенні є трансформація економічної політики МОК за останні десятиріччя.

1. Економічна діяльність міжнародного олімпійського комітету

На протязі більш ніж п'ятдесяти років (1896-1948 р.р.) питання про фінансування МОК не порушувалось.

До першої світової війни усі члени МОК не тільки самостійно оплачували свої витрати але й вносили щорічний внесок у розмірі 25 швейцарських франків. Значну частину витрат МОКу складали особисті кошти президента МОК П'єра де Кубертена.

В цілому до другої світової війни система фінансування МОК будувалась на одному головному принципі – ніякі організації не повинні діставати прибуток від проведення Ігор.

Після другої світової війни спортивні організації опинилися у складному фінансовому положенні. Організація Олімпійських ігор 1948 р. у Лондоні не вимагала великих фінансових витрат і продаж білетів на змагання ще й надав організаторам Ігор прибуток.

У 1949 році в Олімпійську хартію був введений новий пункт: "усі прибутки, які отримуються в результаті проведення Олімпійських ігор (після відшкодування витрат, пов'язаних з їх організацією і відрахуванням визначеної суми у МОК), передаються у розпорядження НОК країни, де відбувалися Ігри. Ці гроші повинні бути використані для розвитку олімпійського руху і аматорського спорту" Це була пропозиція Е.Брендеджа.

Так була зроблена перша спроба фінансування МОК за рахунок Олімпійських ігор.

До 60-х років МОК в основному задовольнявся відрахуваннями від продажу білетів на олімпійські ігри. Потім бюджет МОК став поповнюватись за рахунок того, що міста,

які дістали право на проведення ОІ, почали перераховувати йому по 100 000 швейцарських франків.

А з 60-х років почався продаж прав на трансляцію ОІ. Право на трансляцію УІІ зимових ОІ, які проводились у Скво-Веллі (США) було продано американській телекомпанії Сі-Бі-Ес за 50 000 доларів, а Ігор ХУІІ Олімпіади у Римі (1960) – за 60 000 доларів.

По мірі збільшення вартості прав на телетрансляцію ОІ зростали й прибутки МОК. Від оргкомітету ігор ХУІІІ Олімпіади в Токіо (1964) МОК отримав 130 000 доларів, а від організаторів ІХ зимових ОІ у Інсбруку (1964) вже 200 000 доларів.

На початку 80-х років, коли президентом МОК став Х.А.Самаранч, МОК починає активний пошук нових джерел фінансування. Рекламно-спонсорська діяльність і комерційна діяльність (реалізація монет, друкованої продукції) набувають значного поширення.

До 1972 р. МОК поділяв прибутки від продажу прав на трансляцію ОІ тільки з оргкомітетами міст, які проводять ці ОІ. Свою суму МОК поділяв з МСФ. З 1972 року МОК включив у схему розподілу телеприбутків і НОКи.

Для Олімпійських ігор 1988 і 1992 року МОК установив наступні принципи розподілу телеприбутків:

- 20% отримали оргкомітети – на забезпечення оптимальних технічних умов для усіх видів інформації;
- сума, яка залишилася, була поділена на між оргкомітетом – 2/3 і МОК – 1/3;
- МОК поділив свою частину (після відрахування витрат) між МСФ, НОК і МОК (через програму "Олімпійська солідарність").

Аналізуючи комерційну політику МОК і МСФ, окремі фахівці вважають, що тільки після ігор ХХІІІ Олімпіади у Лос-Анжелесі (1984) деякі керівники міжнародного спорту зрозуміли, як потрібно її організувати і проводити.

У 1986 році з'явилася міжнародна олімпійська рекламно-спонсорська програма "ТОП". До програми "ТОП" приєдналися МОК, МСФ, ОКОІ, НОКи.

Програма "ТОП"-1 (1986-1988р.р.) дала МОКу 103 млн доларів. З яких 40 млн дістав оргкомітет ігор у Сеулі, 25 млн – оргкомітет ігор у Калгарі, 20млн – 154 НОКи всіх країн і 5 млн – МОК.

Сумарний прибуток від 12 спонсорів, які взяли участь у програмі ТОП-2 склав 170 млн доларів. Оргкомітети ОІ у Альбервілі і Барселоні отримали біля 50% прибутків, МОК –7%, НОКи – біля 40%.

Від реалізації програми ТОП-3 (ХУІІІ зимові ОІ 1994 р. у Ліліхаммері та ігри ХХУІ Олімпіади в Атланті) МОК розраховував отримати рекордну суму прибутків – 350 млн доларів, з яких 1/3 піде у бюджет Атланти, як міста – організатора ігор, а 2/3 розподіляються між оргкомітетом ОІ у Ліліхаммері, НОКами та МОКом.

Після ОІ 1988 р. достаток МОК складав 800 млн французьких франків (біля 72 млн доларів) при поточному бюджеті у 80 млн франків.

Після ігор 1992 р. казна МОК збільшилась приблизно на 100 млн доларів за рахунок продажу прав на телетрансляцію і програми ТОП.

Зараз реалізується програма випуску ювілейних олімпійських монет, в якій візьмуть участь країни, які проводили ОІ (Канада, Австралія, Франція, Греція та інші). Кожна з цих країн випустить по одній золотій і по дві срібні монети (до 100-річчя сучасного олімпійського руху). Крім МОК частину прибутків отримали і НОКи.

Збільшення прибутків МОК викликає деякі претензії до їх розподілу з боку МСФ.

Безумовно, зв'язок між олімпійським спортом, засобами масової інформації і економікою і надалі буде зміцнюватись.

Приклад. Основні статті прибутків Ігор –92 у Барселоні

Найменування статті доходів	прибуток	% від
загальної суми		
Телевізійні права	355,1 млн	33,7
Спонсорські послуги	291,5 млн	27,2
Лотерея		147,3 млн
13,7		
Державні субсидії	95,0 млн	8,9
Продаж білетів		58,4 млн
5,4		
Продаж пам'ятних монет	41,7 млн	3,9
Ліцензійні послуги	22,6 млн	2,1
Оплата сервісу		20,9 млн
1,9		
Розміщення в готелях		15,9 млн
1,5		
Марки з олімпійською символікою	7,9 млн	0,7
Пам'ятні медалі		1,5 млн
0,4		
Інші послуги		15,0 млн
1.4		
	Разом	1 072 797 501 долар
	Витрати	1 063 000 000 доларів

2. Фінансування олімпійського спорту у різних країнах

Зараз непросто показати систему фінансування олімпійського спорту, розглядаючи положення справ у цій сфері в різних країнах. Сьогодні абсолютно ясно. Що фінансування системи олімпійського спорту повністю з державного бюджету є практично нереальним у зв'язку з економічною ситуацією у світі і зміною підходу до олімпійського спорту взагалі.

У 1992-1993 р.р. Національний олімпійський комітет України, Міністерство України у справах молоді і спорту, створені самостійні національні федерації з видів спорту, зустрілися з необхідністю кардинальної перебудови системи олімпійського спорту в країні і пошуку позабюджетних джерел його фінансування. Істотно, що основна увага була звернена на досвід західних країн, які мають чудові результати у справі пошуку різних джерел фінансування спорту.

Основними напрямками фінансування олімпійського спорту в Україні є: спонсорство; організація спортивних лотерей, виставок, презентацій. І перш за все, треба набувати досвід у цій роботі, тому дуже важливо проаналізувати програми фінансового забезпечення олімпійського спорту у різних країнах.

Практично для кожної країни характерним є свій підхід до рішення фінансових проблем у сфері олімпійського спорту. Наприклад, участь у Олімпійських іграх спортсменів Німеччини і Франції фінансуються в основному урядами цих країн, а от НОКи США, Великобританії відправляють своїх спортсменів на ігри за рахунок коштів, що надаються фірмами і приватними особами.

Італійський спорт використовує для свого фінансування прибутки від футбольного тоталізатору і лотерей. Лотереї, як одне з джерел фінансування спорту, використовують спортивні організації й інших країн, у тому числі Австрія, Греція, Данія, Ірландія, Канада, Португалія, Фінляндія. За цим шляхом пішов і НОК України.

80-ті роки ознаменувались у багатьох країнах Заходу більш широким використанням спорту у рекламних цілях за допомогою телебачення. З'явилися спортивні телеканали (Євроспорт).

Традиційні методи фінансування спорту поступово звільнюють місце системи, при якій гроші на розвиток надходять від бізнесу. Цей шлях обрали спортивні організації Великобританії, Німеччини, Швеції, Бельгії та інші країни. Наприклад, НОК Бельгії створив клуб спонсорів, який нараховує 40 фірм. Щорічний внесок кожної фірми 25 000 доларів, а 16 фірм з 40, ще надають додатково по 200 000 доларів на рік. Спонсори отримали право на рекламу своєї продукції на змаганнях, які проводяться під егідою НОКу Бельгії.

Великобританія

За останні роки у спортивному житті цієї країни зросла роль Міністерства у справах спорту і Спортивної ради. Це пошук нових джерел фінансування англійського спорту, отримання фінансової підтримки з боку приватного сектору економіки.

Фінансування спортивних федерацій. Федерації здійснюють енергійні міри по самофінансуванню, зборів коштів через членські внески, проведення лотерей, погоджень зі спонсорами тощо. Певні субсидії надає Спортивна рада.

У кожному конкретному випадку розмір субсидії залежить від експертної оцінки потенціальної ефективності програм діяльності федерації, а також від того, в якій мірі ці програми відповідають стратегії Спортивної ради.

Найбільш популярний метод підтримки спорту вищих досягнень місцевою владою – дотації командам і окремим спортсменам, дотації спортивним організаціям. Більшість федерацій залежать від державного фінансування (воно забезпечує 40% відповідних витрат).

Олімпійський маркетинг і спонсорство. Англійський спорт вищих досягнень, включаючи й олімпійський спорт, фінансується також "фондом допомоги спорту" (САФ), який займається збиранням коштів для допомоги перспективним спортсменам, які беруть участь у ОІ, чемпіонатах Світу, Європи, інших міжнародних змаганнях. Надає дотації, розмір яких визначається індивідуально для кожного спортсмена. САФ організує й проводить спортивні лотереї. Прибуткова частина бюджету САФ формується також за рахунок спонсорів. найпотужнішим олімпійським спонсором САФ є міжнародна страхова компанія "Міне". Її вклад у ОІ 1988 року склав 1,5 млн фунтів стерлінгів.

Система соціального захисту спортсменів. Страхові компанії Великобританії охоче укладають договори з відомими спортсменами (як правило діючими), враховуючи, перш за все, рекламні міркування. Існують наступні види спортивного страхування:

- страхування на випадок можливого отримання спортсменом тяжких тілесних пошкоджень, які можуть мати смертельний кінець;
- страхування на випадок втрати кінцівки(ок);
- страхування на випадок втрати очей (ока);
- страхування на випадок повної втрати працездатності;
- страхування на випадок тимчасової втрати працездатності.

Німеччина

У цій країні держава надає підтримку суспільним спортивним організаціям: Німецькому спортивному союзу (ДСТ), а також НОКу у тих випадках, коли програми і заходи, які вони здійснюють, мають загальнодержавне значення.

До таких заходів мають відноситися: будівництво центрів для підготовки спортсменів вищої кваліфікації, їх матеріальна підтримка, яка пов'язана з участю у тренувальних зборах і змаганнях, забезпечення федеральних тренерів тощо.

Державні дотації складають біля 80% річного бюджету ДСБ і біля 60% фінансових коштів, які щорічно надходять у розпорядження НОК цієї країни.

З недержавних джерел фінансування спорту вищих досягнень слід зупинитися на діяльності фонду "Допомога німецькому спорту", який відіграє виключно важливу роль у наданні різних видів допомоги елітним спортсменам Німеччини вже на протязі чверті віку (виник у травні 1967 р.). основна мета цього фонду - фінансування спортсменів для підготовки й участі у ОІ, а також здійснення різних програм допомоги спортсменам.

Заяви на допомогу спортсменам подаються федераціями з видів спорту. Розміри й види допомоги залежать від того, який вид спорту представляє спортсмен, а також від його перспективності. Переважне право в отриманні допомоги мають кандидати в олімпійську збірну, члени національних команд і особливо обдаровані спортсмени в неолімпійських видах спорту.

Статут фонду "Допомога німецькому спорту" передбачає наступні види грошової допомоги спортсменам:

- додаткові кошти на харчування;
- оплата транспортних витрат, пов'язаних з участю у тренуваннях і змаганнях;
- оплата за використання інвентарю та різних видів обслуговування (у тому числі й медичного);
- страхування життя від нещасних випадків у спорті, і в житті.

Усі спортсмени, які претендують на отримання такої допомоги від фонду, поділені на три категорії: "С" (юніори), "В" (перспективні спортсмени) і "А" (еліта). Розмір допомоги надається у відповідності з цією класифікацією.

Основним джерелом поповнення фонду є реалізація спеціальних поштових марок олімпійської серії.

В теперішній час фонд надає допомогу приблизно трьом тисячам спортсменів вищої кваліфікації. З 1967 по 1990 р.р. фонд надав допомогу 14.5 тис. Спортсменів, витратив на це біля 200 млн марок.

Рекламно-комерційна і ліцензійно-спонсорська діяльність спортивних організацій у Німеччині. Спортивні федерації у Німеччині знаходяться у дуже вигідному положенні у зв'язку з тим, що на протязі останніх десятиріч економіка цієї країни розвивається високими темпами і компанії охоче вкладають гроші у спорт (як правило у спорт вищих досягнень). Перш за все з метою реклами як під час змагань, так і реклама через окремих спортсменів, через національні збірні команди.

У 90-ті роки найбільш перспективною формою реклами є, як вважають фахівці маркетингу, включення назви фірми – спонсора у найменування змагань.

Італія

Управління спортивним бюджетом в країні здійснює НОК Італії (КОНІ). 80% бюджету складають прибутки від футбольного тоталізатору "Тотокальчо".

У 1989 р. прибутки КОНІ від "Тотокальчо" і від спортивної лотереї "Еналотто" склали більше 931,5 млрд лір (приблизно 745 млн доларів). Із даної суми федерація футболу Італії отримала 152 млрд лір, а всі інші спортивні федерації країни – 221 млрд лір.

Бюджет більшості національних спортивних федерацій Італії (за виключенням футбольної) на 90% складається з коштів, які надає їм КОНІ. При розподіленні коштів між

федераціями головним критерієм є численність кожної з них, а також результати, які показують спортсмени даного виду спорту, особливо на міжнародних змаганнях.

Самим солідним бюджетом володіє федерація футболу, тим більше, що футбол дає КОНІ основну частину прибутку. Слід визначити, що "футбольний бізнес" є найкрупнішою галуззю національної економіки Італії. Доля уряду Італії у прибутках від футбольного тоталізатору "Тотокальчо" складає 26,8%.

Важливими джерелами фінансування КОНІ є прибутки від реклами, телебачення і спонсорів. Говорячи про спонсорство, слід підкреслити, що італійські компанії вважають спорт дуже вигідною сферою вкладання рекламного капіталу. Вони витрачають на рекламу і спонсорство у спорті 740 млн доларів на рік.

Спонсори в Італії особливо "симпатизують" таким видам спорту, як автототоспорт, футбол, велоспорт, баскетбол, волейбол. Більше всього спонсори допомагають автототоспорту.

З усіх НОКів західноєвропейських країн КОНІ має найбільш стійке, фінансове положення, тому що має власне джерело фінансування – футбольний тоталізатор "Тотокальчо".

Канада

При розгляді фінансування спорту вищих досягнень у Канаді, слід підкреслити, що державні субсидії на підготовку елітних спортсменів за останні 10-15 років постійно зростають. У 1975-1976 р.р. уряд виділив спорту вищих досягнень 17 млн доларів. У 1979-1980 р.р. – 35 млн, у 1980-1986 р.р. – 50 млн, у 1990 р. ця цифра наблизилась до 100 млн доларів.

Така фінансова допомога була спрямована на проведення крупних змагань, утримання тренувальних центрів, будівництво спортивних споруд, підготовку спортсменів високої кваліфікації, включаючи їх матеріальне стимулювання, а також на утримання спортивних організацій.

Фінансування національних спортивних федерацій. В період олімпійського циклу 1989-1992 р.р. дотації спортивним федераціям з боку НОК Канади (КОА) склали 12 млн доларів. При визначенні суми субсидій федераціям враховувались результати, показані представниками даного виду спорту на ОІ 1988 р. у Сеулі і Калгарі.

Програми допомоги спортсменам. Усі спортсмени розподілені на три категорії – "А", "В", "С". В категорію "А" включені спортсмени, які входять у вісімку найсильніших у світі – вони дістають щомісячно 650 доларів; в категорію "В" – з 9 по 16 місце. Вони отримують щомісячно по 550 доларів; "С" – члени національних збірних команд Канади – в світовому списку нижче 16-го місця – щомісячно отримують по 450 доларів.

В кінці 1987 р. в Канаді було прийнято рішення про виплату стипендій канадським спортсменам і тренерам. Студент коледжу – член збірної команди Канади – 1000 доларів, університету – 2000 доларів. Стипендія тренеру – 8000 доларів. Число стипендій тренерам обмежена – 10 на рік.

Маркетинг і спонсорство. Перевагу мають спортивні федерації, які у свій час склали спонсорські угоди. Фірми – спонсори у 1991 році додатково надали допомогу гірськолижникам – 4 млн доларів. Серед спонсорів – найкрупніші пивоварні компанії Канади "Карлінг О'Кіф" та "Лабант". Щорічні внески компанії "Лабант" Канадському студентському спортивному союзу складають 100 тис. Доларів. Ця кампанія – головний спонсор олімпійської збірної Канади з хокею, а також окремих її гравців, допомагає ця кампанія і вищій канадській баскетбольній лізі.

З 1988 р. "Лабант" реалізує "батьківську програму", мета якої – різнобічна допомога батькам спортсменів – олімпійців. Така програма – перша в світі.

Економічні програми організації і проведення олімпійських ігор
Проведення сучасних ОІ обумовлює вирішення великої кількості питань, які вимагають не тільки складної багаторічної організаційної роботи, але і значних матеріальних витрат.

Витрати на підготовку і проведення ігор Олімпіад і зимових ОІ залежать від ряду факторів. Основні з них – наявність відповідаючих сучасним вимогам спортивних споруд, умов для розміщення учасників ігор і забезпечення їх усім необхідним (харчуванням, транспортом, різними видами обслуговування). Ось чому, коли столицями ОІ стають ті міста, в яких необхідні умови є, то можна обійтися відносно невеликими витратами. Наприклад, витрати на підготовку і проведення ігор XXIII Олімпіади у Лос-Анжелесі (1984) були відносно невеликими – 469 млн доларів (реконструкція старих спортивних споруд, олімпійське селище – студентські гуртожитки тощо).

У той же час підготовка і проведення інших ОІ вимагала значних матеріальних витрат. Наприклад. При підготовці і проведенні ігор XVIII Олімпіади у Токіо (1964 р.) було витрачено біля 3 млрд доларів, ігри XX Олімпіади у Мюнхені (1972 р.) коштували 2 млрд марок, ігри XXI Олімпіади у Монреалі (1976 р.) – 1,4 млрд доларів, ігри XXIV Олімпіади у Сеулі (1988 р.) – 2,5 млрд доларів.

Такі великі коливання у вартості підготовки і проведення ОІ обумовлені тим, що у витратах враховуються не тільки безпосередні витрати, які пов'язані з організацією самих ігор, але і витрати на покращання інфраструктури міст, будівництво і реконструкцію спортивних споруд.

Наприклад, у Мюнхені 527 млн марок були спрямовані на організаційні витрати, 25 млн – на підготовку і проведення парусної регати у Кілі, а 1,35 млрд марок – створення матеріально-технічної бази Ігор і міста Мюнхена.

У Сеулі біля 1,7 млрд доларів було витрачено на будівництво олімпійського селища, розширення сеульського метрополітену, телецентру, будівництво доріг тощо.

Сьогодні всі розуміють, що Ігри – це не тільки організація змагань, але і розвиток інфраструктури міста на десятки років вперед. Тому весь час збільшується число міст – кандидатів на проведення ОІ.

Великий вплив на суму витрат чинить і політична ситуація, яка склалася в країні, місту, якому надається право стати столицею ОІ. Значні витрати Токію і Сеулу у значній мірі були обумовлені тим, що і в першому і в другому випадках держави вирішили не жалкувати коштів на ОІ і максимально використали їх для підвищення авторитету своєї країни на міжнародній арені, виводу її з часткової політичної і економічної ізоляції.

Треба визначити, що за всю історію ОІ тільки троє Ігор надали прибуток – у Лондоні (1948), Лос-Анжелесі (1984) і Сеулі (1988 р.). починаючи з 1984 р. прибуток почали приносити й зимові ОІ.

Ігри XIX Олімпіади у Лондоні – перші після закінчення другої світової війни – були проведені на скромному організаційному і матеріально-технічному рівні і в силу цього принесли невеликі прибутки.

Ігри наступних олімпіад, як і зимові ОІ зазнали збитків для міст-організаторів. Ситуація змінилась у зв'язку з проведенням ОІ у Лос-Анжелесі, коли виникла ідея приватного оргкомітету цих ОІ. У березні 1979 р. – за 1951 день до відкриття ігор – приватний оргкомітет Лос-Анжелесу не мав жодного centa на своєму рахунку і ніяких уявлень про ОІ і вимоги МОК.

Голова оргкомітету цих Ігор П. Юбберрот згадує, що з перших днів підготовки до ОІ в основі своєї діяльності ЛАООК була єдина мета: провести найдешевші за останні 25 років Ігри і здобути максимально можливий прибуток.

Економічна програма Ігор XXIII Олімпіади стала чудовою школою олімпійського маркетингу і спонсорства для фахівців різних країн. Кількість фірм-спонсорів було обмежено 30. У число спонсорів були включені тільки ті фірми, які гарантували субсидії не менше 4 млн доларів. А фірм-офіційних постачальників цих Ігор було 50.

Цілеспрямована робота ЛАООК зі спонсорами дозволила отримати 140 млн доларів.

За даними журналу "Спорт иллюстредет" прибутки ЛАООК склали 619 млн доларів, в тому числі від продажу прав на телетрансляцію Ігор – 239 млн, білетів на змагання – 151 млн, товарів з олімпійською символікою – 121 млн, олімпійських монет – 28 млн, а від нарахування банківських процентів на капітал – 80 млн доларів. Витрати на проведення XXIII ОІ склали 469 млн доларів. Оргкомітет отримав прибуток 150 млн доларів, у 10 разів більше запланованих.

Аналіз економічних програм ОІ у Лос-Анжелесі і ігор наступних олімпіад, а також зимових ОІ останнього десятиріччя свідчить про те, що основними джерелами прибутків оргкомітетів є:

- проведення лотерей;
- продаж прав на телетрансляцію ОІ;
- виготовлення і реалізація олімпійських монет, пам'ятних медалей і поштових марок;
- прибутки від ліцензійної і видавничької діяльності;
- продаж білетів;
- спонсорські послуги;
- розміщення у готелях;
- оплата сервісу тощо.

Досвід XXIII ОІ у Лос-Анжелесі (1984 р.) дістав розвиток у Сеулі (1988) при підготовці і проведенні Ігор ХХІУ. Загальний прибуток оргкомітету в Сеулі склав 1 млрд 342,9 млн доларів. Витрати оргкомітету – 847,7 млн доларів. Чистий прибуток – 495,2 млн доларів.

Бюджет Ігор ХХУ Олімпіади у Барселоні передбачав прибуткову частину у розмірі 1,073 млрд доларів, витрати – 1.069 млрд, тобто витрати були компенсовані.

Не має сумнівів в успішності економічної програми Ігор Олімпіади 1996 року в Атланті – витрати бюджету у 1,58 млрд доларів були компенсовані.

І ще одна суттєва деталь : аналіз економічних програм сучасних ОІ робить зрозумілим, чому вони ніколи не проводились на африканському континенті і чому перспективи отримання прав на проведення Ігор мають міста розвинених в економічному відношенні країн.

Окупаємість ОІ

Місто	Рік	Дефіцит
Лондон	1948	+ 345 540 доларів
Хельсінкі	1952	- 1 357 520
Мельбурн	1956	- 1 003 660
Рим	1960	- 56 802 790
Токіо	1964	- 458 009 850
Мехіко	1968	- 127 064 640
Мюнхен	1972	- 289 794 200
Монреаль	1976	- 991 000 000
Москва	1980	-
Лос-Анджелес	1984	+ 150 000 000
Сеул	1988	+ 495 200 000
Барселона	1992	+ 10 000 000
Атланта	1996	+
Сідней	2000	

Тема 13

Спортсмени України в Олімпійських Іграх

План викладання:

1. Олімпійський спорт В Україні до 1992 р.
2. Сучасний стан олімпійського спорту в Україні.
3. Спортсмени України в літніх олімпійських іграх.
4. Спортсмени України в зимових олімпійських іграх
5. Олімпійці Львівщини

1. Олімпійський спорт В Україні до 1992 р.

До 1992 року, коли МОК був визнаний НОК України як самостійної незалежної держави, олімпійський спорт України був складовою частиною олімпійського руху Росії (до 1917 р.), а в подальшому – колишнього СРСР. Це й визначало розвиток українського олімпійського спорту на протязі майже цілого століття.

Важливим етапом розвитку спорту на Україні став 1913 рік, коли був утворений Київський олімпійський комітет під керівництвом А.К.Анохіна і в Києві був побудований стадіон. На той час в Україні не було жодної капітальної спортивної споруди. У ці роки в Україні нараховувалось біля 200 різних спортивних колективів, в яких займалося спортом близько 8 тисяч чоловік.

Після Жовтневої революції 1917 року спортивне життя в Україні активізувалося. Почали будуватись спортивні споруди, створюватись нові спортивні організації, зроста кількість людей, що займалися спортом.

У 1923 році в Харкові пройшла I Всеукраїнська спартакиада, в якій взяло участь близько 300 спортсменів з 8 губерній.

На IV Всеукраїнській спартакиаді, яка проводилася у 1927 році, на старті різних змагань вже вийшло більше 20 тисяч чоловік. Вперше в змаганнях взяли участь сільські колективи, а також спортсмени Німеччини і Чехословаччини.

Майстерність спортсменів України була показана на I Всесоюзній спартакиаді у 1928 році, де українські спортсмени стали переможцями у багатьох видах спорту – гімнастиці, волейболі, гандболі, баскетболі, водному поло та ін.

Тридцять років стали періодом бурного розвитку українського спорту. у 1930 році був відкритий у Харкові Державний інститут фізичної культури України (ДФКУ). П'ять технікумів фізичної культури працювали в Києві, Дніпропетровську, Одесі, Луганську й Артемівську. У 1931 році в Харкові був відкритий науково-дослідний інститут фізичної культури, а в 1935 р. при ДФКУ була утворена вища школа тренерів.

В Україні виросла велика група спортсменів вищої кваліфікації. Наприклад, у 1935 році В.Титов встановив два світових рекорди з кульової стрільби. Важкоатлет Г.Попов, застосовуючи науково обгрунтовану систему підготовки, на протязі трьох років (1938-1940 р.р.) установив 126 рекордів СРСР, 79 з яких перевищували світові.

На жаль спортсмени України майже не мали можливості приймати участь у змаганнях за кордоном. Але ті можливості, що мали місце, використовувалися досить пристойно. Так на III Олімпіаді робочих-спортсменів в Антверпені у 1937 році гімнасти М.Дмитрієв, О.Бокова, Т.Деміденко, А.Зайцева, легкоатлетка З.Синицька, важкоатлети Г.Попов, М.Касьяник, Я.Куценко та інші спортсмени виступили дуже успішно.

Інтенсивно розвивалась база для занять спортом. У 1940 році в Україні було вже 610 стадіонів і комплексних спортивних майданчиків, більше 2,5 тисяч футбольних полів, біля 1,5 тисячі спортивних залів, біля 15 тисяч ігрових майданчиків.

Принципово новий етап розвитку спорту вищих досягнень почався в Україні після визнання МОК Олімпійського комітету СРСР і прийняття рішення про участь у ХУ ОІ в Хельсінки.

Спортивні організації, тренери і спортсмени України включилися в олімпійську підготовку. Не дивлячись на відсутність досвіду участі в міжнародних змаганнях, спортсмени України чудово виступили на ХУ ОІ (10 золотих, 9 срібних і 1 бронзова медаль).

Належно виглядали спортсмени України і на ОІ у 50-60 роки. Кожна четверта золота медаль була українською. В цей період в Україні була вихована плеяда видатних спортсменів сучасного олімпійського руху: гімнасти В.Чукарін, Л.Латиніна, Б.Шахлін; легкоатлети В.Голубничий, В.Крепкіна, важкоатлет Л.Жаботинський, плавчиха Г.Прозументікова, веслувальник А.Шапаренко.

Такі результати були відображенням добре відпрацьованої системи підготовки в Україні спортсменів вищої кваліфікації. Основними елементами цієї системи були:

- піклування держави про розвиток фізичного виховання, дитячо-юнацького спорту і спорту вищих досягнень;
- наявність організаційно-методичної системи масового спорту і спорту вищих досягнень;
- широка мережа спортивних споруд, колективів фізкультури, дитячих спортивних шкіл та інших організацій, зайнятих підготовкою спортсменів;
- популярність спорту серед населення України, особливо у дітей і молоді, здорова соціальна атмосфера навколо спорту вищих досягнень;
- ефективна система підготовки тренерів і організаторів спорту в інститутах і технікумах фізичної культури;
- високий рівень розвитку спортивної науки, перш за все теорії і методики спортивного тренування і спортивної фізіології.

Після поразки на Іграх ХІХ Олімпіади в Мехіко (1968) в Україні була значно модифікована система організації підготовки спортсменів, інтенсифікувались будівництво сучасних спортивних споруд, збільшилось фінансування олімпійського спорту, почали створюватися сучасні центри олімпійської підготовки. Велика увага зверталась на підготовку спортивного резерву, централізацію підготовки збірних команд, суттєво була вдосконалена методика підготовки, значно зросли тренувальні й змагальні навантаження.

З'явилося нове покоління видатних спортсменів в Україні, про що свідчать виступи українських спортсменів на Іграх в Сеулі (ХХІІ ОІ, 1988) і в Барселоні (1992).

Досягнення спортсменів України в ці роки були обумовлені в першу чергу інтенсивним розвитком сучасної бази для занять спортом. Комплексні центри олімпійської підготовки включали не тільки стадіони, басейни, зали та інші споруди, але і місця для проживання, харчування, навчання, відпочинку, відновлення та інше.

Аналізуючи рівень розвитку олімпійського спорту в Україні в останні десятиріччя слід відзначити, що основні досягнення були в літніх видах спорту – в першу чергу, в легкій атлетиці, гімнастиці, фехтуванні, різних видах боротьби, гандболі, футболі та інших.

Що стосується зимових видів спорту то тут вклад спортсменів України у складах збірних команд СРСР не був суттєвим. На різних ЗОІ від України приймало участь по декілька спортсменів.

2. Сучасний стан олімпійського спорту в Україні.

Після визнання Моком НОК України у 1992 році олімпійський рух в Україні став самостійним і відразу зустрівся з великою кількістю складних проблем:

- докорінна перебудова суспільства;
- тяжка економічна криза;
- політична нестабільність,
- відсутність структур керування олімпійським спортом;
- відсутність представництва в міжнародних структурах;
- відсутність кваліфікованих суддів з олімпійських видів спорту;
- відсутність досвідчених тренерів збірних олімпійських команд;
- відсутність достатньої фінансової бази спорту вищих досягнень;
- відсутність серйозної підтримки з боку держави.

Слід відзначити, що до 1992 року вся робота з підготовки збірних олімпійських команд здійснювалася на 90% московськими фахівцями. Виключення склали окремі видатні тренери України, які мали великий досвід роботи в якості головних і старших тренерів збірних олімпійських команд.

Саме силами цих фахівців вже до кінця 1992 року була розроблена концепція підготовки спортсменів України до ХУІ ЗОІ1994 р. в Лілліхаммері і до Ігор ХХУІ ОЛімпіади 1996 р. в Атланті.

Основна увага була концентрована на наступних принципах:

- органічний взаємозв'язок усіх компонентів підготовки спортсменів до ОІ – організаційних, матеріально-технічних, науково-методичних та ін.;
- спрямованість всієї системи олімпійського спорту на демонстрацію найвищого, максимально можливого для кожного спортсмена результату на ОІ;
- визначення елітної групи спортсменів вищої кваліфікації, здатних досягти результатів, необхідних для успішного виступу на ОІ і створення цій групі усіх необхідних умов, подібних закордонним конкурентам.

В концепції також були виділені пріоритетні завдання у сфері загальної стратегічної підготовки, в її організації і матеріально-технічному забезпеченні, плануванні підготовки, системі відбору кандидатів в збірні команди і в стартові склади, в науково-методичному, медико-біологічному та інформаційному забезпеченні підготовки спортсменів і команд, у підготовці кадрів спеціалістів і підвищенні їх кваліфікації.

Велику організаційну роботу в стислі строки здійснив НОК, який очолював дворазовий олімпійський чемпіон Валерій Борзов федерації з олімпійських видів спорту.

2. Спортсмени України в літніх Олімпіадах 1952-1996 рр.

Ігри ХУ Олімпіади, Хельсінкі, 1952 р.

25 представників України здобули 10 золотих, 9 срібних та 1 бронзову нагороду.

Гімнаст зі Львова Віктор Чукарін став володарем золотої медалі абсолютного чемпіона та золотих медалей у вправах на коні, стрибках і у командному заліку. У вправах на брусах і кільцях він завоював срібні медалі. Львів'янин Дмитро Леонкін отримав золоту медаль за командну першість і бронзову за вправи на кільцях.

Харків'янка Марія Гороховська виграла золоту медаль абсолютної чемпіонки і чотири срібні медалі у всіх видах гімнастичного багатоборства. Киянка Ніна Бочарова посіла друге місце у багатоборстві і перше у вправах на колоді. На золоту сходинку олімпійського п'єдесталу піднявся борець класичного стилю – спортсмен із Запоріжжя – Яків Пункін. Таким чином майже весь здобуток олімпійських медалей Україні принесли гімнасти.

Ігри ХУІ Олімпіади, Мельбурн, 1956.

34 спортсмени України (14 золотих, 4 срібних і 11 бронзових нагород). Ці Ігри відкрили світу одну з найталановитіших спортсменок сучасності – Ларису Латиніну. Латиніна виступала на ХУІ, ХУІІ і ХУІІІ ОІ. на перших двох вона стала олімпійською чемпіонкою у багатоборстві, на всіх трьох – чемпіонкою у вільних вправах, один раз – в опорному стрибку. Ця видатна спортсменка є володарем 18 олімпійських медалей – рекорд для спортсменів сучасності.

У Мельбурні першу золоту медаль у вправах на коні отримав київський гімнаст Борис Шахлін. Латиніна, Шахлін, Чукарин, а також киянин Юрій Титов та донечанка Поліна Астахова були нагороджені золотими медалями за командну першість. А Віктор Чукарин повторив свій успіх ХУ Олімпіади і став знову абсолютним чемпіоном.

Чемпіоном став харківський важкоатлет Ігор Рибак, киянин Віталій Романенко переміг у стрільбі по мішені "бігучий кабан". Володарем золотої медалі у командній першості змагань сучасного п'ятиборства став киянин Іван Дерюгін.

Таким чином знову левову частку всіх медалей для України здобули гімнасти.

Ігри ХУІІ Олімпіади, Рим, 1960 р.

36 спортсменів України (16 золотих, 11 срібних та 6 бронзових медалей).

Найбільше нагород здобули олімпійці України у змаганнях зі спортивної гімнастики. Борис Шахлін: абсолютний чемпіон в особистій першості, золоті медалі за вправи на брусах, коні, опорному стрибку, срібні за командну першість і за вправи на кільцях, бронзова – за вправи на перекладині.

Юрій Титов: срібна медаль в команді, срібна – за вільні вправи і бронзова в особистій першості.

Лариса Латиніна: золоті медалі – в команді, абсолютна особиста першість, вільні вправи, срібні – за вправи на брусах і колоді, бронзова – за опорний стрибок.

Поліна Астахова: золото – командна першість, вправи на брусах, срібло – за вільні вправи і бронза за особисту першість у багатоборстві.

Маргарита Ніколаєва: золоті медалі за командну першість і за опорний стрибок.

ХУІІ ОІ ознаменувались появою чемпіонів серед легкоатлетів України. Чемпіоном став Володимир Голубничий – ходьба на 20 км.

Золоті медалі в легкій атлетиці також завоювали Людмила Лисенко (біг на 800 м), Вера Крепкіна (стрибки у довжину), Віктор Цибуленко (метання спису).

Золоту медаль серед богатирів важкої ваги здобув киянин Іван Богдан (класична боротьба).

Ігри ХУІІІ Олімпіади, Токіо, 1964 р.

34 спортсмени України – 13 золотих, 12 срібних, 7 бронзових медалей.

Золоті медалі завоювали ветерани спортивної гімнастики – Лариса Латиніна (вільні вправи), Поліна Астахова (бруси), Борис Шахлін (перекладина).

З'явилася перша володарка золотої медалі з плавання – 16-річна школярка з Севастополя Галина Прозуменщикова (200 м брасом).

Вперше з українських фехтувальників здобув золоту медаль шпажист Григорій Крис.

Серед штангістів важкої ваги золоту медаль у напруженій боротьби виграв Леонід Жаботинський.

Золотими медалями відзначені виступи веслувальників: черкасець Андрія Хімича (каное-двійка), Миколи Чужикова з Лисичанська (байдарка-четвірка).

Переможцями Ігор у волейбольному турнірі стали харків'янин Юрій Поярков, Юрій Венгеровський та одесит Едуард Сибіряков.

Ігри XIX Олімпіади, Мехіко, 1968 р.

51 спортсмен з України – 14 золотих, 10 срібних та 8 бронзових медалей.

Серед тих українських спортсменів, які домоглися особистих перемог на XIX Олімпіаді, першим слід назвати видатного майстра парусного спорту киянина Валентина Манкіна (клас одиночок "Фінн")

Серед олімпійських чемпіонів з вільної боротьби вперше з'явилося ім'я представника України – Борис Гуревич став переможцем у середній ваговій категорії.

Золоті медалі завоювали вже добре відомі спортсмени Володимир Голубничий та Леонід Жаботинський.

Семеро представників України стали олімпійськими чемпіонами з волейболу: кияни Володимир Іванов та Борис Терещук, одесити Євгеній Лапинський та Віктор Михальчук, харків'яни Юрій Поярков та Васіліус Матушевич, луганчанин Володимир Беляєв.

Золоті медалі за перемогу в командному заліку був нагороджений львів'янин шабліст Віктор Сидяк.

Володарем золотих медалей на байдарці-двійці стали Олександр Шапаренко із Сум та киянин Володимир Морозов. А до цього В.Шапаренко виборов срібну медаль на байдарці – одиночці.

Ігри XX Олімпіади, Мюнхен, 1972 р.

71 спортсмен України вибороли 20 золотих, 7 срібних та 9 бронзових медалей.

Героєм XX ОІ одностайно визнано видатного спринтера Валерія Борзова. Першим з європейців В.Борзов завоював на одній Олімпіаді золоті медалі за перемогу в бігу на 100 і 200 м. А також срібну нагороду в естафеті 4x100 м.

Спортивним бійцем найвищого класу показав себе десятиборець з Одеси Микола Авілов. Він виграв золоту медаль з світовим рекордом (8454 очка).

З першої ж спроби став олімпійським чемпіоном киянин Анатолій Бондарчук (метання молоту).

На яхті класу "Темпест" золото здобули Валентин Манкін і Віталій Дирдира з Києва

Великого успіху добились веслярі на байдарках і каное. Юлія Рибчинська з Одеси та Олександр Шапаренко були першими на байдарках одиночках. Харків'янка Катерина Куришко (Нагірна) перемогла на байдарці-двійки. Кияни Юрій Філатов, Юрій Стеценко і Володимир Морозов випередили усіх на байдарці-четвірки.

Одесит Яків Железняк у стрільбі по мішені "бігучій кабан" став чемпіоном із світовим рекордом – 569 очок.

Киянин Володимир Семенець і харків'янин Ігор Целовальников перемогли у велоперегонах на треку (тандем).

Вперше олімпійськими чемпіонами стали баскетболісти Анатолій Паливода і Сергій Коваленко.

Серед майстрів водного поло олімпійським чемпіоном став Олексій Баркалов.

Ігри XXI Олімпіади, Монреаль, 1976 р.

96 спортсменів України отримали 27 золотих, 21 срібну та 21 бронзову медаль.

У перший день Олімпіади чемпіоном в командній гонці на 100 км став Анатолій Чуканов з Луганська.

По дві золоті нагороди завоювали: Сергій Петренко (Одеса) – веслування на каное 500 і 1000 м; Сергій Нагорний (Хмельницький) – байдарка-двійка, 500 м – срібло, 1000 м – золото.

Перше місце на байдарці-четвірки зайняли Юрій Філатов (Київ, Сергій Чухрай (Нова Каховка).

Метальник молота Юрій Седих піднявся на найвищу сходинку п'єдесталу, а його тренер, олімпійський чемпіон попередніх Ігор А.Бондарчук став третім.

Олександр Колчинський впевнено переміг у важкій категорії – боротьба класична.

Золоті медалі також здобули: Павло Пінігін (боротьба вільна), Сергій Новиков – перший з дзюдоїстів важкої ваги.

Олімпійськими чемпіонами стали гандболісти: Михайло Іщенко, Сергій ККушнирюк, Юрій Лагутин, Олександр Резанов. У жінок – Людмила Бобрусь, Тетяна Глущенко, Галина Захарова, Лариса Карлова, Марія Літошенко, Ніна Лобова, Тетяна Макарець, Людмила Панчук, Зінаїда Турчин, Наталія Шерстюк.

Золотими стали баскетболістки Наталія Клімова та Раїса Курвякова.

Ігри XXII Олімпіади, Моква, 1980 р.

92 спортсмени України отримали 40 золотих, 19 срібних та 18 бронзових медалей.

Золоті медалі:

Сергій Фесенко (Київ) – плавання, 200 м батерфляй

Олександр Сидоренко (Маріуполь) – плавання, 400 м комплексне

Надія Ткаченко (Донецьк) – легка атлетика, п'ятиборство – світовий рекорд

Надія Олізаренко - легка атлетика, біг на 800 м, світовий рекорд

Юрій Седих – легка атлетика, метання молоту, світовий рекорд, (Ю.Тамм – бронза)

Володимир Киселев (Кременчук) – легка атлетика, штовхання ядра

Тетяна Пророченко (Запоріжжя) і Ніна Зюзькова(Донецьк) – легка атлетика, естафета 4x400 м

Олександр Колчинський – боротьба класична, вага понад 100 кг.

Анатолій Белоглазов (Київ) – боротьба вільна, найлегша вага

Сергій Белоглазов (Київ) – боротьба вільна, напівлегка вага

Ілля Мате (Донецьк) – боротьба вільна, вага до 100 кг

Султан Рахманов (Дніпропетровськ) – важка атлетика, суперважковаговик

Сергій Пострехін (Херсон) – веслування на каное, 500 м, на 1000 м – срібло

Василь Юрченко (Цюрупінск) – веслування на каное (двійка) 1000 м

Сергій Чухрай (Нова Каховка) – веслування на байдарці-двійці, 2 золоті медалі на 500 і 1000 м

Валентин Манкін (Київ) – парусний спорт, клас яхт "Зірковий", разом з ним шкотовий Олександр Музиченко

Володимир Смірнов (Київ) – фехтування на рапірах, особисто і срібло в команді

Гандбол, жінки – Людмила Порадник, Ольга Зубарева, Лариса Карлова, Тетяна Кочергіна, Наталя Лук'яненко, Любов Одинокова, Ірина Пальчикова, Зінаїда Турчина, Наталя Тимошкіна, Валентина Лутаєва

Волейбол, чоловіки – Федір Лацонов, Валерій Кривов (Луганськ), Юрій Панченко (Київ)

Спортивна гімнастика Стела Захарова (Київ), Богдан Макуц (Львів), командні змагання

Кінний спорт – Віра Місевич (Київ) командна першість, Віктор Погановський (Миколаїв), командна першість

Водне поло – Олексій Баркалов (Київ)

Велосипед – гонка переслідування на 4000 м – Валерій Мовчан (Херсон)

Срібні медалі:

Віктор Савченко (Дніпропетровськ) – бокс

Віктор Мірошниченко (Донецьк) – бокс

Василь Архіпенко (Донецьк) – легка атлетика, 400 м з бар'єрами
 Академічне веслування (вісімка) – жінки (Київ) – Ніна Преображенська, Ніна Уманець, Ольга Пивоварова, Марія Пазюк, Олена Терьошина, Надія Прищепя, Тетяна Стеценко

Академічне веслування, четвірка парна – Антоніна Пустоцьвіт, Юрій Шапочка і Микола Довгань

Бронзові медалі:

Віктор Кокошин, Олександр Манцевич, Андрій Тищенко, Григорій Дмитренко, Олександр Ткаченко – академічне веслування, вісімка

Валерій Підлужний – легка атлетика, стрибки у довжину

Тетяна Скачко – легка атлетика, стрибки у довжину

Владимир Ткаченко, Олександр Білостінний, Олександр Сальніков – баскетбол,

Володимир Безсонов, Сергій Балтача – футбол,

Олена Круглова, Володимир Долгов – плавання.

Ігри XXIV Олімпіади, Сеул, 1988 р.

103 спортсмени України вибороли 21 золоту, 17 срібних та 25 бронзових медалей.

Ігри XXV Олімпіади, Барселона, 1992 р.

82 спортсмени України отримали 17 золотих, 14 срібних, 9 бронзових медалей.

Золоті медалі:

Тетяна Гуцу (Одеса) – спортивна гімнастика, багатоборство і командна першість

Тетяна Лисенко (Херсон) – спортивна гімнастика, командна першість і вправи на колоді

Григорій Місютін, Ігор Коробчинський (Луганськ), Рустам Шаріпов (Харків) – спортивна гімнастика, командна першість

Олег Кучеренко – боротьба греко-римська, 48 кг

Григорій Погосов, Вадим Гутцайт (Київ) – фехтування, командна першість, шабля

Олена Жирко, Марина Ткаченко (Київ) – баскетбол

Юрій Гаврилов (Київ) – гандбол

Людмила Джигалова(Харків), Ольга Бризгіна (Луганськ) – легка атлетика, естафета 4х400

Олександра Тимошенко (Київ) – художня гімнастика, особиста першість.

Срібні медалі:

Павло Хникін Вінниця) – плавання, естафета 4х100м вільним стилем і комбінована (2 мед)

Григорій Мисютін (Луганськ) – спортивна гімнастика, багатоборство, вільні вправи, стрибок, перекладина (4 медалі)

Сергій Голубицький (Київ) – фехтування, особиста першість на рапірах

Тимур Таймазов (Хмельницький) – важка атлетика, категорія 100 кг

Тетяна Гуцу (Одеса) – спортивна гімнастика. Вправи на брусах

Тетяна Доровських (Запоріжжя) – легка атлетика, біг на 3000 м

Ольга Бризгіна (Луганськ) – легка атлетика, біг на 400 м

Михайло Сливінський (Львів) – веслування на каное, 500 м

Іннеса Кравець (Київ) – легка атлетика, стрибки у довжину

Ростслав Зауличний (Львів) – бокс, вага 81 кг

Бронзові медалі:

Ольга Кириченко (Кривий Ріг) – плавання . естафета 4x100 м, комбінована

Тетяна Гуцу (Одеса) – спортивна гімнастика, вільні вправи

Ігор Коробчинський (Луганськ) – спортивна гімнастика, вільні вправи, Тетяна Лисенко - вільні вправи

Тетяна Устюжаніна (Херсон) – академічне веслування, четвірка парна

Сергій Кравчук (Київ) – фехтування, командна першість, шпага

Марія Базанова (Київ), Тетяна Горб – гандбол

Оксана Скалдінна (Київ) – художня гімнастика, багатоборство

1. Спортсмени України на зимових олімпійських іграх.

Рівень розвитку різних зимових видів спорту і результати виступів спортсменів України на зимових ОІ в силу кліматичних умов і історичних традицій не були суттєвими.

На УІІ ЗОІ в Кортіна д'Ампеццо (1956 р.) українських спортсменів не було зовсім. Тоді команда СРСР вперше брала участь у ЗОІ. Таке положення зберігалося і на наступних ЗОІ аж до 1976 року.

На початку 70-х років в Україні були здійснені комплексні заходи для розвитку зимових видів спорту – реконструкція і будівництво спортивних баз, залучення відомих фахівців, створення відділень у спортивних школах центрів підготовки із зимових видів спорту.

На ХІІ ЗОІ в Інсбруку (1976) вперше виступили два українських спортсмени – Іван Бяков (біатлон) і І.Тарасова (ковзани, біг). І.Бяков завоював золоту медаль у складі команди біатлоністів в естафеті 4x10 км.

На наступних ЗОІ брали участь декілька спортсменів України.

На ХІУ ЗОІ у Сараєві (1984) А.Батюк отримав срібну медаль у складі команди з лижної естафети 4x10 км.

На ХУІ ЗОІ в Альбервіллі (1992) В.Петренко став олімпійським чемпіоном у фігурному катанні, а А.Житник отримав золоту медаль у складі команди хокеїстів.

У лютому 1994 р. вперше в історії спорту в ХУІІ ЗОІ взяла участь делегація незалежної України. Дебют видався досить вдалим – золота і бронзова медалі.

Олімпійською чемпіонкою вперше стала українська спортсменка Оксана Баюл.

У Лілліхаммері збірна команда України нараховувала 37 спортсменів – представників 10 видів спорту з 12, які входили у програму цих Ігор. Українські спортсмени взяли участь у 32 номерах олімпійської програми (всього – 61).

Окрім золотої медалі О.Баюл. в активі команди України ще бронзова медаль В.Цербе за змагання біатлоністок на дистанції 7,5 км.

Декілька спортсменів України увійшли в шістку найкращих в окремих номерах програми олімпійських змагань. Це фігурист В.Петренко (4 місце), Н.Шерстньова, яка у змаганнях з фрістайлу була п'ятою, п'яте місце посіла й команда біатлоністок (Є.Петрова, М.Склота, Є.Огурцова, В.Цербе) в естафеті 4x7,5 км.

2. Олімпійці Львівщини.

Львів'яни, виступаючи в ОІ, здобули 39 олімпійських нагород:

Золоті: В.Чукарін - 7, Д.Леонкін - 1, В.Сидяк - 1, П.Ледньов - 1, П.Король - 1, Б.Макуц - 1

Срібні: В.Чукарін – 3, В.Брумелль – 1, Г.Прокопенко – 1, В.Станкович – 2, П.Ледньов – 2, Б.Мельник – 1, В.Ковпан – 1, М.Сливінський – 2, Р.Зауличний – 1.

Бронзові: В.Чукарін – 1, Д.Леонкін – 1, Є.Череповський – 1, І.Тер-Ованесян – 1, П.Ледньов – 2, В.Попкова – 1, Ю.Громак – 1, В.Нємшилов – 1, М.Смірнов – 1, В.Бєрєндюга – 1

Всього золотих – 12, срібних – 14, бронзових – 11. Разом – 37.

Львів'яни на Олімпійських іграх сучасності

№ з/п Ігор	Рік проведення і місто	Кількість львів'ян – учасників ОІ	Здобуті нагороди			
			золоті	срібні	бронзові	всього
I	1896 Афіни					
II	1897 Париж					
III	1898 Сент-Луїс					
IV	1899 Лондон					
V	1900 Стокгольм	1				
VI	1901 Антверпен					
VII	1902 Париж	8			1	1
VIII	1903 Амстердам	3			2	2
IX	1904 Лос-Анджелес	2			2	2
XI	1905 Берлін	9			1	1
XIV	1906 Лондон					
XV	1907 Хельсінкі	5	5	2	2	9
XVI	1908 Мельбурн	7	3	1	2	6
XVII	1909 Рим	6		1	1	2
XVIII	1910 Токіо	4		1		1
XIX	1911 Мехіко	9	1	2	3	6
XX	1912 Мюнхен	8	1	2	1	4
XXI	1913 Монреаль	6	1	2		3
XXII	1914 Москва	2	1			1
XXIII	1915 Лос-Анджелес					
XXIV	1916 Сеул	6		1	2	3
XXV	1917 Барселона	4		2		2
XXVI	1918 Атланта	16				
XXVIII	2000 Сідней					

Львів'яни на Олімпійських іграх до II світової війни

№ з/п	Прізвище, ім'я	№ Ігор, вид спорту
1.	Понурський Владислав	Учасник V ОІ з легкої атлетики
2.	Крулікевич Адам	Призер VIII ОІ з кінного спорту
3.	Коморовський Тадеуш	Учасник VIII ОІ з кінного спорту
4.	Костшембський Фелікс	Учасник VIII ОІ з велоспорту
5.	Кшемінський Казімеж	Учасник VIII ОІ з велоспорту
6.	Сосницький Станіслав	Учасник VIII ОІ з легкої атлетики
7.	Паньє Адам	Учасник VI, призер IX, X ОІ з фехтування
8.	Фрідріх Тадеуш	Призер IX, X ОІ з фехтування
9.	Батиш Мечіслав	Учасник VIII ОІ з футболу

10.	Кухар Вацлав	Учасник VIII ОІ з футболу
11.	Кухарський Казімеж	Учасник XI ОІ з легкої атлетики
12.	Гандаж Броніслав	Учасник XI ОІ з легкої атлетики
13.	Гутовський Міхал	Учасник XI ОІ з кінного спорту
14.	Коморовський Ян	Учасник XI ОІ з кінного спорту
15.	Франц Антоні	Учасник XI ОІ з фехтування
16.	Альбанський Спирідон	Учасник XI ОІ з футболу
17.	Матіяс Міхал	Учасник XI ОІ з футболу
18.	Васевич Ян	Учасник XI ОІ з футболу

Нагороди олімпійців Львівщини з видів спорту

Гімнастика	9	3	2	14
Фехтування	1	2	1	4
Сучасне п'ятиборство	1	2	2	5
Плавання		1	2	3
Легка атлетика		1	2	3
Важка атлетика	1			1
Кульова стрільба		1		1
Стрільба з лука		1		1
Водне поло			2	2
Веслування на каное		2		2
Бокс		1		1
Всього				37

Ігри ХУ Олімпіади, 1952, Хельсінки, 69 країн, 4925 учасників

У складі делегації було четверо львів'ян – гімнасти Віктор Чукарін і Дмитро Леонкін, фехтувальники Апполінарія Плеханова та Іван Комаров.

Спочатку команда, в складі якої був В.Чукарін та Д.Леонкін здобула перемогу в командному заліку, а потім В.Чукарін став абсолютним чемпіоном у багатоборстві і здобув ще дві золоті медалі у вправах на коні й опорному стрибку та дві срібні медалі за вправи на брусах і кільцях.

Д.Леонкін здобув бронзову медаль за вправи на кільцях.

А.Плеханова та І.Комаров виступали у змаганнях на рапірах.

Ігри ХУІ Олімпіади, 1956, Мельбурн, 68 країн, 3184 учасників

До далекої Австралії поїхали 7 львів'ян. Вони виступали у змаганнях з гімнастики, фехтування, плавання та легкої атлетики.

Знову чудово виступив В.Чукарін, який вдруге завоював титул абсолютного чемпіона і ще чотири медалі: золоті – за командну першість і вправи на брусах, срібну – за вільні вправи, бронзову – за вправи на коні, всього 5 медалей.

У турнірі шаблістів дебютував Євген Череповський, де отримав бронзову нагороду за командну першість.

У Мельбурні виступали також наші кращі легкоатлети Юрій Кутенко (десятиборство), Ігор Тер-Ованесян (стрибки у довжину), Віталій Чорнобай (стрибки з жердиною) та плавці Геннадій Андросов (1500 м вільним стилем) та Фарід Досаєв (200 м брасом). Вони залишилися без нагород.

Ігри ХУІІ Олімпіади, 1960 р., Рим, 84 країни, 5348 учасників

До Риму поїхали 6 львівських спортсменів. Вони виступали у змаганнях з плавання, фехтування та легкої атлетики.

На цей раз непогано показали себе легкоатлети. Срібну медаль у стрибках у висоту з результатом 216 см здобув першокурсник Львівського інституту фізичної культури Валерій Брумель. Бронзова нагорода дісталася випускнику цього ж інституту Ігорю Тер-Ованесяну (804 см). Четверте місце в найскладнішому виді легкої атлетики – десятиборстві – посів Юрій Кутенко (7567 очок).

Не потрапили до числа призерів у змаганнях з плавання Г.Андросов (1500 м) та Г.Прокопенко (200 м брасом). Євген Череповський також виступив невдало (шабля).

Ігри ХУІІІ Олімпіади, 1964 р., Токіо, 94 країни, 5140 учасників

Четверо львів'ян виступали у змаганнях з плавання, легкої атлетики та кінного спорту.

Однак лише плавець Георгій Прокопенко зумів пробитися до фіналу на 200 м брасом і здобув срібну медаль. У комбінованій естафеті 4x100 м він був четвертим. Валентина Яковлева (100 м батерфляй) не пройшла у фінал змагань.

Леонід Барковський виступав у стрибках у довжину, а Олександр Соколов – у команді кіннотників з триборства.

Ігри ХІХ Олімпіади, 1968 р., Мехіко, 5531 учасників

До Мехіко поїхали дев'ять львів'ян. Які здобули шість олімпійських медалей.

Золотим став дебют шабліста Віктора Сидяка, який здобув золоту медаль в команді.

Срібною медаллю нагороджено й команду рапіристів, членом якої був Василь Станкович.

Дві медалі – бронзову в особистому заліку і срібну в командному – здобув п'ятиборець Павло Ледньов.

Бронзові медалі отримали плавці Юрій Громак (спина) і Володимир Немшилов (Батерфляй), які виступали у комбінованій естафеті 4x100 м. В.Немшилов також потрапив до фіналу на 100 м стилем батерфляй і лише на мить відстав від бронзового призера, посівши четверте місце.

Вперше на ОІ поїхали велосипедист Юрій Дмитрієв та стрілець з пістолета Анатолій Оніщук. Легку атлетику представляли жінки – Віра Попкова (100 м) та Лідія Ясинська-Цимош (метання спису – 10 місце).

Ігри ХХ Олімпіади, 1972 р., Мюнхен, 121 країна, 7147 учасників

Вісім львів'ян виступали на цих Іграх і представляли фехтування, сучасне п'ятиборство, кульову стрільбу, плавання, веслування на байдарках і легку атлетику.

Знову дві медалі здобув п'ятиборець Павло Ледньов – золоту за командну першість і бронзову за особистий залік). Повторив свій успіх рапірист Василь Станкович, який здобув друге місце у команді. У стрільбі з довільної гвинтівки (3x40 пострілів) срібну медаль завоював Борис Мельник.

Легкоатлети Павло Андреев (біг на 10000 м) та Йосиф Гамський (метання молота) потрапили до фінальних змагань. У змаганнях з плавання Тетяна Пруднікова посіла друге місце (брас). У змаганнях стрибунів у воду виступала Тетяна Штирьова, а у веслуванні на байдарках – Роман Нагірний.

Ігри ХХІ Олімпіади, 1976 р., Монреаль, 88 країн, 6815 учасників

До монреаля поїхало шестеро львів'ян, які виступали у змаганнях з сучасного п'ятиборства, кульової стрільби, стрибків у воду, фехтування, важкої атлетики та стрільби з лука.

Лауреатом Олімпіади втретє поспіль став п'ятиборець Павло Ледньов, який здобув срібну медаль в особистому заліку.

Також на третій Олімпіаді поспіль виступав фехтувальник Василь Станкович, однак і в особистому і в командному заліку він посів лише четверте місце.

Нелегким був шлях до перемоги важкоатлета Петра Короля, який з результатом 305 кг здобув золоту медаль серед атлетів легкої ваги.

Срібним став олімпійський дебют Валентини Ковпан, яка посіла друге місце у стрільбі з луку.

Тетяна Штирєва (Волинкіна) – стрибки у воду та Борис Мельник –кульова стрільба_ до олімпійських фіналів не потрапили.

Ігри XXII Олімпіади, 1980 р., Москва, 81 країна, 5503 учасників

У Москві взяли участь у змаганнях лише два львів'янина, які представляли спортивну гімнастику та легку атлетику.

Золоту медаль у командному заліку отримав Богдан Макуц.

Олексій Дем'янюк (стрибки у висоту) залишився без нагород.

Переїхавши у Москву, львів'янин Павло Ледньов виступив на своїй четвертій олімпіаді і здобув золоту медаль у командній першості і бронзову в особистих змаганнях сучасних п'ятиборців.

Ігри XXIV Олімпіади, 1988 р., Сеул, 160 країн, 9421 учасник

До Сеулу поїхало шість львів'ян, які представляли веслування на каное, стрільбу з лука, теніс, водне поло, легку атлетику.

Михайло Сливінський завоював срібну медаль у веслуванні на каное. Микола Смірнов та Віктор Берендюга у турнірі з водного поло зайняли третє місце і отримали бронзові нагороди.

У змаганнях з стрільби з лука виступав Костянтин Шкільний, з тенісу – Лариса Савченко (увійшла у вісімку), з легкоатлетичного десятиборства – Павло Тарнавський.

Ігри XXV Олімпіади, 1992 р., Барселона, 172 країни, 10563 учасника

Четверо львів'ян виступали в Барселоні і представляли веслування, бокс, легку атлетику, велоспорт.

Другу срібну медаль отримав Михайло Сливінський, програвши лише мить першому місцю у веслуванні на каное.

Срібним став дебют боксера Ростислава Зауличного.

Віктор Радченко (легка атлетика, десятиборство) та Олександр Гопченко (велоспорт) залишилися без нагород.

XVII зимові Олімпійські Ігри, 1994 р., Лілліхаммер, 67 країн, 1737 учасників

До Лілліхаммера поїхали дві львів'янки, які взяли участь у змаганнях гірськолижників – Ольга Логінова та Христина Підгрушна.

На XXVI ОІ в Атланті були присутніми 16 львів'ян, але жодної нагороди вони не отримали.

Тема 15

Види спорту в програмах олімпійських ігор

- 1. Загальна характеристика видів спорту**
- 2. Характеристика видів спорту, що входять до програм Ігор Олімпіад**
- 3. Характеристика видів спорту, що входять до програм зимових Олімпійських ігор**

1. Загальна характеристика видів спорту

Види спорту і дисципліни, що складають зміст програм Ігор Олімпіад і зимових ОІ, прийнято поділяти на наступні групи:

- *циклічні* – бігові дисципліни легкої атлетики, плавання, веслування академічного, веслування на байдарках і каное, велоспорт, швидкісний біг на ковзанах, шорттрек, лижні гонки;
- *швидкісно-силові* – важка атлетика, легкоатлетичні стрибки і метання, стрибки на лижах з трампліну;
- *складнокоординаційні* – спортивна гімнастика, художня гімнастика, стрибки у воду, стрільба стендова, стрільба кульова, стрільба з лука, синхронне плавання, фігурне катання, вітрильний спорт, веслувальний слалом, кінний спорт, фрістайл;
- *єдиноборства* – бокс, фехтування, боротьба вільна, боротьба греко-римська, дзюдо, тиквондо;
- *спортивні ігри* – баскетбол, бадмінтон, бейсбол, волейбол, гандбол, футбол, водне поло, хокей з шайбою, хокей на траві, настільний теніс, теніс, пляжний волейбол, керлінг,
- *багатоборства і комбіновані види* – сучасне п'ятиборство, легкоатлетичні десятиборство, семиборство, тріатлон, лижне двоборство, біатлон.

Кожний вид спорту, крім легкої атлетики, має відношення до одної з наведених груп (легка атлетика включає дисципліни, що відносяться до різних груп – циклічні, швидкісно-силові, багатоборства).

У відповідності з міжнародним статутом, що відображує географічне розповсюдження видів спорту, а також кількість країн, що їх культивують, олімпійські види спорту можуть бути поділені на :

- міжнародні (легка атлетика, плавання, гімнастика, спортивні ігри та інше), що розповсюджені в переважній більшості країн;
- регіональні (наприклад, бейсбол, тиквондо, хокей на траві), що культивуються лише в деяких країнах;
- народно-національні, котрі достатньо розвинуті серед окремих націй і народів.

З зростанням популярності виду спорту і розвитку міжнародного спортивного руху регіональні і навіть народно-національні види часто набувають характер міжнародних. Зростанню популярності різних видів спорту в значній мірі сприяє діяльність міжнародних спортивних організацій, загальні тенденції розвитку олімпійського спорту, включаючи комерційні і політичні аспекти.

1. Характеристика видів спорту, що входять до програм Ігор Олімпіад

При аналізі програм ігор Олімпіад першого періоду (1896-1912 р.р.) виявлено декілька специфічних особливостей. Перш за все це суттєва диспропорція у видах змагань, що відносяться до різних груп видів спорту.

Програми Ігор першого періоду не відзначалися стабільністю і залежали від багатьох причин: спортивних традицій в місцях організації змагань, позицій МОК, МСФ і окремих членів цих організацій, матеріальної бази міст – організаторів Ігор та інше. Наприклад, на Іграх I Олімпіади (1896) спортивні єдиноборства були представлені одним видом змагань у класичній боротьбі і трьома - з фехтування. На Іграх II Олімпіади (1900) змагання з боротьби і боксу не проводились взагалі, однак на Іграх 1904 і 1908 р.р. були представлені відразу 14 видами змагань.

Ще більш нестабільною була ситуація, що склалася у спортивних іграх. У 1896 році в програмах Ігор I Олімпіади були тільки змагання з тенісу. Через 16 років в Іграх V Олімпіади крім теніса в програмі змагань з'явилися водне поло і футбол. Однак в Ігри II, III, IV Олімпіад (1900-1908) в програми включалися різноманітні в тому числі і малорозповсюджені спортивні ігри: лякосс (канадська командна гра з ракетками – кросами і м'ячем); поло (командна гра з м'ячем – в команді 4 вершника з дерев'яним м'ячем); же-де –пом (старовинна гра з м'ячем, типу тенісу); рекетс (різновид тенісу); роккі (різновид крокету, а також гольф, регбі, хокей на траві та ін. При цьому в змаганнях з окремих цих видів брали участь представники 1-3 країн.

Суттєво коливалась і кількість видів змагань в окремих видах спорту. Наприклад, на Іграх III Олімпіади (1904) в гімнастиці першість розігрувалась в 11 видах змагань, на наступних Іграх (1908) – всього у двох. У 1908 році велоспорт був представлений шістьма видами різних змагань, а у 1912 році – тільки шосейною гонкою на 320 км.

Ці особливості програм змагань I періоду Ігор Олімпіад віддзеркалювали реальну ситуацію в міжнародному олімпійському русі того часу, що знаходився на початковому етапі свого розвитку, коли програми ігор визначалися містами-організаторами, а не МОК і МСФ.

У II періоді Ігор Олімпіад (1920-1948) змінилося співвідношення видів змагань, що відносились до різних груп видів спорту: суттєво зросла кількість номерів програм у видах спорту циклічного характеру, значно розширилось представництво спортивних єдиноборств, при одночасному зменшенні ігрових і складнокоординованих видів спорту. В Ігри XIV Олімпіади 1948 року в програмі були тільки розповсюджені в різних країнах світу ігрові види спорту: баскетбол – 23 команди; водне поло – 18 команд; футбол – 18 команд; хокей на траві – 13 команд.

Програми Ігор Олімпіад і місце в них видів змагань, що відносились до груп різних видів спорту, змінювались поступово. Стабільність відмічалась тільки в єдиноборствах і багатоборствах.

В програму були включені види спорту і змагання, що отримали широке розповсюдження в більшості країн і НОКи яких були визнані МОК.

Початок третього періоду Ігор Олімпіад сучасності характеризується стабільністю олімпійських програм. В Іграх 1952-1964 р.р. спортсмени розігрували 149-163 комплекти медалей. Достатньо постійним було співвідношення видів змагань (Табл.).

Змагання, що відносяться до різних груп видів спорту в програмах ОІ 1952-1996 р.р

Група видів спорту	Кількість і процент видів змагань по роках Олімпіад											
	1952	1956	1960	1964	1968	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1996
	2	6	0	4	8	2	6	0	4	8	2	6

Циклічні	52 34,9	58 35,6	57 37,5	61 37,3	72 41,9	75 38,5	81 40,9	80 39,4	86 38,9	93 39,3	94 36,6	100 36,9
Швидкісно-силові	21 14,1	23 14,1	21 13,8	21 12,9	21 12,2	23 11,8	23 11,6	23 11,3	23 10,5	23 9,7	23 8,9	24 8,9
Складнокоординаційні	38 25,5	41 25,7	36 23,7	36 22,1	37 21,5	44 22,5	40 20,2	39 19,2	60 22,6	52 21,9	58 22,6	60 22,1
Спортивні єдиноборства	31 20,8	34 20,9	31 20,4	35 21,5	32 18,6	42 21,5	41 20,8	47 23,2	48 21,7	47 19,8	55 21,4	56 20,7
Спортивні ігри	4 2,7	4 2,5	4 2,6	6 3,7	6 3,5	7 3,7	9 4,5	10 4,9	10 4,5	18 7,6	23 8,9	28 10,3
Багатоборства і комбіновані	3 2,0	3 1,8	3 2,0	4 2,5	4 2,3	4 2,0	4 2,0	4 2,0	4 1,8	4 1,7	4 1,6	3 1,1
Разом	149	163	152	163	172	195	198	203	221	237	257	271

Для наступних 16 років характерно значне збільшення кількості видів змагань.

В наступні роки програма розширювалася ще інтенсивніше – на 15-20 дисциплін. В Атланті медалі розігрувались вже у 271 виді змагань. Таким чином, у порівнянні з 1980 роком програма розширилась на 33,5%, а з 1952 р. – на 81,9%.

Рекордну кількість особистих і командних медалей – на 25 більше, ніж на іграх в Атланті – буде вручено на Олімпіаді –2000 у Сідней (Австралія). У програмі 296 видів змагань, з яких 28 нових олімпійських дисциплін. Кожного з 16 днів Ігор змагань проводитимуться мінімум з 11 видів спорту, а другого і четвертого – навіть з 25-ти. Церемонія відкриття відбудеться 15 вересня, а вже наступного дня турніри проходять у 21 виді спорту, причому попередні матчі з футболу почнуться за два дні до відкриття Ігор.

Цікаво, що останні роки відзначаються суттєвим збільшенням кількості нових видів спорту, включених у програму Ігор: - бадмінтон; - бейсбол; - пляжний волейбол; - гімнастика художня; - наст. Теніс; синхронне плавання; - теніс; -веслувальний слалом.

В програмі Ігор збільшується і кількість видів змагань для жінок. На Іграх 1996 р. в Атланті додатково проведені змагання жінок з : велоспорту (групова гонка, трек, індивідуальна гонка на час, велокрос на маунтбайках), гімнастика художня (групові вправи), фехтування (особисті й командні змагання на шпагах), л/а (потрійний стрибок), футболу, пляжному волейболу.

Поява в програмі Ігор Олімпіад в останні роки таких видів спорту, як теніс, наст. Теніс, бадмінтон, пляжний волейбол, художня гімнастика, веслувальний слалом – чітко відображає бажання МОК і МСФ зробити змагання більш привабливими для глядачів і засобів масової інформації.

Найбільша кількість комплектів медалей розігрується в циклічних видах спорту – 100 (36,9%) і спортивних єдиноборствах – 56 (20,7%), спортивних іграх – 28 (10,9%), швидкісно-силових видах – 24 (8,7%), багатоборства – 3 (1,1%). 97 комплектів медалей розігрується в жіночих видах.

В програму Ігор XXVII Олімпіади (2000) в Сідней з'являться нові види спорту: триатлон, таеквондо. Розширюється програма змагань для жінок.

3. Характеристика видів спорту, що входять до програм зимових Олімпійських ігор

Перші зимові ОІ були проведені після того, як МОК і МСФ вже відпрацювали основні принципи формування програм Ігор Олімпіад. Тому на зимових ОІ вдалося запобігти хаосу, що був притаманний програмам Ігор перших Олімпіад, що формувалися містами-організаторами ОІ практично без участі МОК і МСФ.

Вже на перших ЗОІ були представлені тільки популярні і достатньо розповсюджені в світі види спорту: бобслей (5 країн), лижний спорт (12 країн), швидкісний біг на ковзанах (6-10 країн), фігурне катання на ковзанах (6-9 країн), хокей (8 країн).

В програмах змагань ЗОІ в різні роки фігурувало 19 видів спорту. крім 14 основних видів, 5 видів спорту включалися як показові:

- лижні гонки військових патрулів – на I, II, IV, V (1924, 1928, 1936, 1948 р.р.);
- гонки на собачих упряжках – 1932 р.
- зимове п'ятиборство – V (1948)
- хокей-бенді VI, XI (1952, 1992);
- спідскінг – XVI (1992).

Найбільша кількість видів змагань з 12 влючених у програму видів спорту було проведено на XVII ЗОІ в Лілліхаммері (1994). Програма змагань ЗОІ 1998 р. в Нагано (Японія) включала вже 64 види змагань у 13 видах спорту.

Розвиток ЗОІ викликав суттєве розширення їх програми: з часів перших ЗОІ майже у два рази збільшилась кількість видів спорту і більше ніж у 4,5 разів – видів змагань.

На VIII ЗОІ 1960 р. у Скво-Веллі вперше були проведені олімпійські змагання з біатлону (серед жінок) і з'явилися одразу чотири дисципліни в ковзанярському спорті для жінок. На IX ЗОІ 1964 р. в Інсбруці були введені змагання з санного спорту – 2 для чоловіків і 1 для жінок.

Загальна тенденція до інтенсивної комерціалізації олімпійського спорту у 80-90 роки і перш за все його зв'язок з телебаченням призвела не тільки до значного збільшення кількості видів спорту, але і до появи в програмах ЗОІ різних нових видів спорту. Вже у XV ЗОІ у Калгарі (1988) у порівнянні з попередніми з'явилися відразу 8 нових видів змагань, чотири з яких – у гірськолижному спорті.

Програма олімпійських змагань в Альбервілі (1992) зазнала найбільших змін за всю історію ЗОІ; 11 нових змагань і три нових види спорту – керлінг, шорт-трек і фрістайл. В програму XVI ЗОІ 1998 р. в Нагано по відношенню до ЗОІ 1994 р. включені змагання з керлінгу (для чоловіків і жінок) і турнір з хокею з шайбою серед жіночих команд. Цікаво, що на три види спорту – лижні гонки, гірськолижний і ковзанярський спорт – припадає біля 50% медалей, що розігруються. Стільки ж припадає на всі інші види спорту – 10 видів.

Співвідношення груп видів спорту і видів змагань в програмах XVI, XVII, XVIII зимових Олімпійських ігор (1992, 1994, 1998)

Група видів спорту	Кількість і процент видів змагань по роках		
	1992	1994	1998

Циклічні: Ковзанярський спорт Лижні гонки Шорт-трек Разом	10 (17,6%) 10 (17,6%) 4 (7,0%) 24 (42,2%)	10 (16,4%) 10 (16,4%) 6 (9,8%) 26 (42,6%)	10 (15,6%) 10 (15,6%) 6 (8,4%) 26 (39,6%)
Швидкісно-силові: Стрибки на лижах з трампліна	3 (5,3%)	3 (4,9%)	3 (4,7%)
Складнокоординаційні Бобслей Гірськолижний спорт Санний спорт Фігурне катання Фрістайл Разом	2 (3,5%) 10 (17,5%) 3 (5,3%) 4 (7,0%) 2 (3,5%) 21 (36,8%)	2 (3,3%) 10 (16,4%) 3 (4,9%) 4 (6,6%) 4 (6,6%) 23 (37,8%)	2 (3,1%) 10 (15,6%) 3 (4,7%) 4 (6,2%) 4 (6,2%) 23 (35,8%)
Ігрові Керлінг Хокей Разом	- 1 (1,7%) 1 (1,7%)	- 1 (1,6%) 1 (1,6%)	2 (3,1%) 2 (3,1%) 4 (6,2%)
Комбіновані Біатлон Лижне двоборство Разом	6 (10,5%) 2 (3,5%) 8 (14,0%)	6 (9,8%) 2 (3,3%) 8 (13,1%)	6 (9,4%) 2 (3,1%) 8 (12,5%)

Легка атлетика

Легка атлетика – один з найбільш популярних видів спорту, що включає в себе змагання з бігу, спортивної ходьби, стрибків, метань і багатоборств. Відомі нам ОІ 776 р. до н.е. включали біг на 1 стадію (192,27 м).

Легкоатлетичні змагання входили в програми всіх сучасних ОІ, починаючи з ігор I Олімпіади в Афінах (1896).

I Олімпіада - 12 видів змагань: біг на 100, 400, 800, 1500, марафон, 110 з бар'єрами; стрибки у висоту, довжину, потрійний, з жердиною; метання диску, штовхання ядра.

II Олімпіада, Паріж, 1900 – 24 види змагань;

III Олімпіада, Сент – Луїс, 1904 – 25 видів змагань;

IV Олімпіада, Лондон, 1908 – 24 видів змагань ;

V Олімпіада, Стокгольм, 1912 – 31 видів змагань.

У 1912 р. була утворена Міжнародна любительська легкоатлетична федерація (IAAF).

VI Олімпіада, Антверпен, 1920 – 30 видів змагань;

VII Олімпіада, Париж, 1924 – 27 видів змагань;

VIII Олімпіада, Амстердам, 1928 – 27 видів змагань;

IX Олімпіада, Лос-Анжелес, 1932 – 29 видів змагань (23 чоловіки і 6 – жінки);

X Олімпіада, Берлін, 1936 – 29 видів змагань; (Джесі Оуенс – 4 золоті медалі);

XI Олімпіада, Лондон, 1948 – 33 видів змагань (24 – чоловіки, 9 – жінки);

XII Олімпіада, Хельсінки, 1952 – 33 видів змагань;

Еміль Затопек – 3 золоті медалі, 5000 м, 10000 м і марафон;

ХУІ Олімпіада, Мельбурн, 1956 – 33 видів змагань;
 ХУІІ Олімпіада, Рим, 1960 – 34 видів змагань (24 – чоловіки, 10 – жінки);
 ХУІІІ Олімпіада, Токіо, 1964 – 36 видів змагань (24 ч. і 12 ж);
 ХІХ Олімпіада, Мехіко, 1968 – 36 видів змагань
 Боб Бімон – 8 м 90 см – стрибок у "ХХІ сторіччя";
 ХХ Олімпіада, Мюнхен, 1972 – 38 видів змагань (24 ч і 14 ж);
 ХХІ Олімпіада, Монреаль, 1976 – 37 видів змагань (23-14);
 ХХІІ Олімпіада, Москва, 1980 – 38 видів змагань;
 ХХІІІ Олімпіада, Лос-Аджелес, 1984 – 41 видів змагань (24 – 17);
 ХХІУ Олімпіада, Сеул, 1988 – 42 видів змагань (24 – 18);
 ХХУ Олімпіада, Барселона, 1992 – 43 видів змагань (24 – 19)
 ХХУІ олімпіада, Атланта, 1996 – 44 видів змагань (24 – 20).

З'явився новий вид жіночих змагань – потрійний стрибок.

100 м – Донован Бейлі (Канада) – 9,84 с

200 м – Майкл Джонсон (США) – 19,32 с, він же чемпіон на 400 м.

Найкращі легкоатлети:

Пааво Нурмі (Фінляндія) – 12 медалей (9 золотих, 3 срібних) на іграх УІ, УІІ, ІХ Олімпіад – довгі і середні дистанції.

Карл Льюїс (США) – 10 (9 золотих і 1 срібна) на іграх ХХІІІ, ХХІУ, ХХУ і ХХУІ Олімпіад, біг на 100 і 200 м, довжина. Остання нагорода у 36 років.

Рей Юрі – 8 золотих медалей на іграх 1900, 1904 та 1908 років – стрибки у висоту, з місця, у довжину, потрійний з місця.

Віллі Рітола (Фінляндія) 8 (5 з і 3 с) – ігри 1924, 1928 р.р. – довгі і середні дистанції.

Шурлі Стрикленд де ла Ханті (Австралія) – 7 (3-1-3) – 1948, 1952, 1956 – спринт, естафети;

Ірена Кіршенштейн – Шевінська 7 (3-2-2) ігри 1964, 1968, 1972, 1976. Спринт, стрибки у довжину, естафети.

Рената Штекер – 6 (3-2-1), ігри 1972, 1976 р.р., спринт, естафети.

Джекі Джойнер Керсі – 6 (3-2-1) ігри 1984, 1988, 1992, 1996. Спринт, естафети.

Алфред Олбер – 4 золоті (1956, 1960, 1964, 1968) – диск.

Є пропозиції про внесення у програму ОІ біг на 200 м з бар'єрами, метань молоту у жінок, виключити із жіночої програми біг на 10 000 м, ходьбу на 10 000 м та інші.

Плавання

З перших ОІ сучасності плавання постійно входить у програму ОІ.

І ОІ – 4 види змагань – 100м, 1200м, 500 м, - вільний стиль, 100 м заплив для матросів

ІІ ОІ – 8 видів змагань

ІІІ ОІ – 10 видів змагань

У 1908 році була утворена Міжнародна аматорська федерація плавання ФІНА

ІУ ОІ – 6 видів змагань;

У ОІ – 1912 Стокгольм – 9 (7 ч і 2 ж)

УІІ ОІ – 1920, Антверпен 10 (7 ч, 3 ж)

УІІІ ОІ, 1924, Париж – 11 (6 ч, 5 ж)

ІХ ОІ, 1928, Амстердам – 11

Х ОІ, 1932, Лос-Аджелес, - 11

ХІ ОІ, 1936, Берлін – 11

ХІУ ОІ, 1948, Лондон – 11

ХУ ОІ, 1952, Хельсінки – 11

XVI ОІ, 1956, Мельбурн – 13 (7 ч, 6 ж)

XVII ОІ, 1960, Рим – 15 (8 ч, 7 ж)

XVIII ОІ, 1964, Токіо – 18 (10 ч, 8 ж)

XIX ОІ, 1968, Мехіко – 29 (15 ч, 14 ж)

XX ОІ, 1972, Мюнхен – 29

XXI ОІ, 1976, Монреаль – 26 (13-13)

XXII ОІ, 1980, Москва – 26

XXIII ОІ, 1984, Лос-Анджелес, - 29 (15-14)

XXIV ОІ, 1988, Сеул – 31 (16-15)

XXV ОІ, 1992, Барселона – 31

XXVI ОІ, 1996, Атланта 32 (16-16)

Найсильніші олімпійці в плаванні:

Марк Спіц – 11 (9-1-1) на Олімпіадах 1968 і 1972 р.р. У Мюнхені – 7 золотих медалей.

Метью Беонді – 11 (8-2-1)- 1984, 1988. 1992р.р.

Крістін Отто – 6 золотих медалей на Олімпіаді у Сеулі

5 золотих медалей завоювали : Джон Вейсмюллер – 1924. 1928 р.р.; Дон Шоллендер – 1964, 1968; Томас Джеггер - 1984, 1988, 1992;

Кристина Егершегі – 1988, 1992, 1996.

Доун Фрезер – 8 медалей (4-4-0) ; Корнелія Ендер – 8 (4-4-0); Роланд Маттес – 8 (4-2-2); Ширлі Баташофф – 8 (2-6-0).

Спортивна гімнастика

Першою у 1881 році була утворена Міжнародна федерація гімнастики (ФІЖ). В програму змагань ОІ гімнастика входила з ігр I Олімпіади в Афінах (1896) і з тих пір постійно присутні в програмах ОІ. На I Олімпіаді гімнасти-чоловіки змагалися у вправах на брусах, перекладині (особистий і командний залік, на коні, кільцях, в опорному стрибку, лазінні по канату.

У програмах змагань з гімнастичного багатоборства в іграх перших чотирьох Олімпіад входили і такі дисципліни, як стрибки з жердиною, стрибки у довжину. Піднімання 50-ти кілограмової ваги та інше.

У ОІ, 1912, Стокгольм – 4 види змагань

УІ ОІ, 1920, Антверпен – 4 видів змагань

УІІ ОІ, 1924, Париж – 9 видів змагань

ІХ ОІ, 1928, Амстердам – 8 видів змагань (7 чоловіки і 1 жінки)

Х ОІ, 1932, Лос-Анджелес – 11 видів змагань

ХІ ОІ, 1936, Берлін – 9 видів змагань (8 ч і 1 ж)

ХІУ ОІ, 1948, Лондон – 9 видів змагань (8 ч і 1 ж)

ХУ ОІ, 1952, Хельсінкі – 15 (8 ч і 7 ж) – В.І.Чукарін завоював 4 золоті медалі

ХУІ ОІ, 1956, Мельбурн – 15

ХУІІ – ХХУІ ОІ, 1960-1996 р.р.- 14 видів змагань (8 чоловіки, 6 жінки).

Найкращі спортсмени:

Лариса Латиніна – 18 медалей (9-5-4) на Олімпіадах 1956, 1960, 1964. Жоден спортсмен світу не має стільки олімпійських медалей.

Микола Андріанов – 15 (7-5-3), 1972, 1976, 1980;

Борис Шахлін - 13 (7-4-2) – 1956, 1960, 1964.

Такасі Оно – 13 (5-4-4); 1956, 1960, 1964.

Савао Като – 12 (8-3-1); 1968. 1972. 1976;

Віктор Чукарін – 11 (7-3-1), 1952, 1956;

Вера Чаславська –11 (7-4-0); 1964, 1968;
 Агнесі Келеті – 10 (5-3-2)- 1952, 1956;
 Поліна Астахова - 10 (5-3-2), 1956, 1960, 1964;
 Акінорі Накаяма – 10 (6-2-2), 1968, 1972;
 Олександр Дитятин – 10 (3-6-1) 1976, 1980.
 Віталій Щербо - 10 (6-0-4), 1992, 1996. По 9 олімпійських медалей завоювали: Кейні Саволайнен, Юрій Титов, Людмила Турищева, Надя Команечі.

Лижні гонки

У 1924 році була заснована Міжнародна федерація лижного спорту (ФІС). Лижні гонки були включені у програму "Міжнародного спортивного тижня з нагоди УІІ Олімпіади", який відбувся у 1924 році в Шамоні, а потім рішенням МОК отримав найменування "І зимові ОІ". Два види змагань – 18 км і 50 км. Виграв норвежець Турлейф Хауг.

На I, II, і III ЗОІ (1924, 1928, 1932) були ті ж самі два види змагань.

На IV ЗОІ (1936) – 3 види змагань, (+ естафета 4x10 км)

У ЗОІ (1948. Сент-Моріц) – 3 види змагань.

VI ЗОІ – Осло. 1952 – 4 види змагань, (+ жінки – естафета 4x10 км)

VII ЗОІ, Кортіна д'Ампеццо, 1956 – 6 видів змагань, (4 чол. 15, 30, 50 км, 4x10 км+ 2 жін.- 10 км, 3x5 км)

VIII ЗОІ, Скво-Веллі, 1960 – 6 (4+2)

IX ЗОІ Інсбрук, 1964 – 7 видів змагань, (4+3 - 5 км для жінок); X ЗОІ Гренобль, 1968 – 7 видів змагань; XI ЗОІ, Саппоро, 1972 – 7 видів змагань; XII ЗОІ, Інсбрук, 1976 – 7 видів змагань, у жінок 3x5 км замінені на 4x5 км.; XIII ЗОІ, Лейк-Плесід, 1980 – 7 видів змагань.

XIV ЗОІ, Сараєво, 1984 – 8 видів змагань + жінки на 20 км;

XV ЗОІ, Калгарі, 1988 – 8 видів змагань.

XVI ЗОІ, Альбервіль, 1992 – 10 видів змагань. (5+5) . У чоловіків + 10 км, у жінок + 15 км

XVII ЗОІ, Лілліхаммер, 1994 – 10 видів змагань.

XVIII ЗОІ, Нагано, 1998 – 10 видів змагань.

Найвидатніші спортсмени:

Раїса Сметаніна – 10 медалей (4-5-1), XII – XV ЗОІ, 1976-1992 р.р. – 16 років

Сикстен Ернберг – 9 медалей (4-3-2) VII-IX ЗОІ.

Любов Єгорова – 9 медалей (6-3-0), має більше всіх золотих медалей.

Галіна Кулакова – 8 медалей (4-3-1) X-XIII ЗОІ.

Б'єрн Делі – 8 медалей (5-3-0), XVI-XVII ЗОІ; Вейко Хаккулінен – 7 (3-3-1), VI-VIII ЗОІ.

Еєро Мятюранта – 7 медалей (3-3-1), VIII-X ЗОІ; Марія Лііса Хямелайнен-Кірвісініємі – 7 медалей (3-4-0), XIV-XVI ЗОІ; Гунес Сван - :6 (4-1-1), XIV-XV ЗОІ; Вегард Ульванг – 6 (3-2-1), XV-XVII ЗОІ; Олена Вяльбе – 6 (2-4-0), XVI-XVII ЗОІ; Владимир Смірнов – 6 (1-4-1), XV, XVII ЗОІ; Микола Зам'ятов – 4 зол., 1 ср.

Програма Нагано: чоловіки – 10 км + 15 км – вільний стиль, 30 км в/с, 50 км клас.ст., естафета 4x10 км 92 етапи в/ст + 2 етапи кл/ст. Жінки – 5 км кл/ст, 5 км і 10 км в/ст, 15 км в/ст, 30 км кл/ст, естафета 4x5 км (2 етапи в/ст + 2 етапи кл/ст).

Гірськолижний спорт

У 1936 році змагання з гірськолижного спорту вперше були включені в програму IV ЗОІ в Гарміш-Партенкірхені (Німеччина) – два види змагань: альпійське двоборство – чоловіки й жінки.

У ЗОІ, Санкт-Моріц, 1948 – 6 видів змагань (3 чоловіки- альпійське двоборство, слалом, швидкісний спуск + 3 жінки, тіж самі номери)

УІ ЗОІ, Осло. 1952 – 6 (3 ч + 3 Ж). Слалом гігант, слалом, швидкісний спуск

УІІ ЗОІ, Кортіна д'Ампеццо, 1956 – 6 видів змагань.

УІІІ ЗОІ, Скво-Веллі, 1960 – 6 видів змагань.

ІХ - ХІУ ЗОІ, 1964-1984 – 6 видів змагань.

ХУ ЗОІ, Калгарі, 1988 – 10 видів змагань.(5 чол + 5 жін) слалом-гігант , слалом, швидкісний спуск + супергігант слалом і гірське (альпійське) двоборство.

ХУІ ЗОІ, Альбервіль, 1992 – 10 видів змагань.

ХУІІ ЗОІ, Лілліхаммер, 1994 – 10 видів змагань.

По три золотих нагороди завоювали четверо гірськолижників: Антон Зайлер (Кортіна д'Ампеццо, 1956); Жан Клод Кіллер (Гренобль, 1968); Альберто Томба (Калгарі, 1988, Альбервіль, 1992); Френі Шнайдер (Калгарі, 1988. Лілліхаммер, 1994) 3+1+1.

Тема 16

Спортивні споруди і охорона навколишнього середовища в олімпійському спорті

1. Вимоги, що ставляться до спортивних споруд
2. Особливості побудови і підготовки спортивних споруд
3. Спортивні споруди після закінчення Олімпійських ігор
4. Олімпійський спорт і охорона навколишнього середовища

1. Вимоги, що ставляться до спортивних споруд

Історія сучасного олімпійського спорту тісно пов'язана з розвитком спортивних споруд як основних елементів його матеріальної бази – стадіонів, залів, басейнів, іподромів, тирів, веслувальних каналів тощо. На зміну найпростіших спортивних споруд кінця минулого – початку теперішнього століття прийшли ультрасучасних споруд наших днів, при будівництві й обладнанні яких використовуються найостанніші досягнення в галузі будівництва й архітектури, електроніки й інформатики, охорони навколишнього середовища і безпеки.

Одна з основних проблем, що постійно виникає перед організаторами ОІ – створення таких спортивних споруд, котрі дозволили б спортсменам демонструвати найвищі показники спортивної майстерності і в той же час задовольняли б постійно зростаючі запити глядачів і представників засобів масової інформації.

Міста, в яких проводяться ОІ, з проблемою спортивних споруд зустрічаються тричі.

В перший раз, коли місто висувається кандидатом на проведення ОІ. Місту необхідно відповісти на запитання МОК, в котрих є розділ про спортивні споруди. Ці відповіді стосуються характеристик спортивних споруд. Крім того, у кожній МСФ з видів спорту є ряд технічних вимог, що пред'являються до спортивних споруд.

Олімпійські об'єкти повинні не тільки відповідати високим вимогам, що пов'язані з проведенням змагань, але і демонструвати досягнення країни-організатора в галузі архітектури, науки і техніки.

Звертає на себе увагу протиріччя у вимогах, що пов'язані з необхідністю створення оптимальних умов для проведення найкрупніших змагань в присутності великої кількості глядачів і наступної експлуатації споруд. Тому, як правило, олімпійські спортивні об'єкти носять універсальний характер.

Серед основних умов, котрим повинні відповідати спортивні споруди ОІ, особливе місце займає кількість місць для глядачів. В першу чергу враховується популярність виду спорту, його видовищність і привабливість засобів масової інформації.

Вимоги до спортивних споруд по кількості місць для глядачів:

- стадіони, на котрих проводяться змагання з футболу й легкої атлетики – не менше 30 тисяч місць;
- басейни – не менше 12 тисяч місць;
- зали (баскетбол, волейбол) – не менше 15 тисяч;
- трек, не менше 5 тисяч;
- зал для важкої атлетики – не менше 5 тисяч;
- зал для гімнастики спортивної – не менше 15 тисяч;
- зал для гімнастики художньої – не менше 6 тисяч;
- басейн для стрибків у воду – не менше 1,7 тисяч.

При вирішенні питань розташування олімпійських об'єктів виникають протиріччя: з однієї сторони спортивні споруди бажано розташовувати поблизу місць проживання спортсменів, з другої – доцільно розташувати по всій території міста, наблизивши їх до

жилих масивів і місць розміщення гостей ОІ. Всі питання будівництва спортивних споруд ОІ вирішує під постійним контролем МОК і МСФ.

Офіційне пояснення до правила 37 олімпійської хартії: "комісії вивчають кандидатури всіх міст-кандидатів, представляють письмовий звіт про всі кандидатури в МОК не пізніше ніж за 2 місяця до дати відкриття Сесії, на котрій буде обране місто – організатор ОІ.

Другий етап починається після обрання МОК міста столицею чергових ОІ. Це відбувається не сесії МОК не менш ніж за 6 років до початку даних Ігор. За підготовку необхідних для ОІ змагальних і тренувальних об'єктів відповідає ОК ОІ. Його постійно контролюють МСФ, МОК, НОК країни, де проводяться Ігри і засоби масової інформації.

Основну відповідальність за будівництво і підготовку олімпійських об'єктів, відповідно Олімпійській хартії, несуть МСФ з видів спорту. відповідно Олімпійської хартії, місто – організатор "може проводити передолімпійської змагання у відповідності із затвердженою виконкомом МОК формулою для перевірки споруд, що будуть використані для ОІ". Наприклад, за два роки до проведення Ігор Олімпіади-88 (Сеул) відбулися на олімпійських спорудах Х Азіатські ігри, що допомогло організаторам у підготовці до ОІ.

Третій етап починається після закінчення ОІ. Особливо гострою стає проблема подальшого використання найбільш крупних спортивних споруд, що вимагають великих витрат на їх утримання. І тут можуть виникнути різні рішення: використання споруд для підготовки спортсменів і проведення змагань; переорієнтування їх (масовий спорт, проведення виставок, театральних вистав, виступів зірок естради та інше); нове переобладнання споруд або їх демонтаж (олімпійський стадіон в Атланті).

1. Особливості побудови і підготовки спортивних споруд

Оргкомітет ігор, місто – організатор чергових ОІ повинні вирішити ряд питань, найважливішими серед котрих є:

- вибір міста проведення змагань і тренувальних занять олімпійців у відповідності з вимогами МСФ і МОК;
- проектування і будівництво нових, модернізація діючих спортивних споруд з врахуванням збереження навколишнього середовища і екологічних вимог місцевих органів;
- фінансування будівництва нових і модернізація діючих спортивних споруд, придбання необхідного обладнання;
- контроль за ходом виконання плану будівництва і модернізації діючих спортивних споруд;
- прийняття заходів для найбільш зручного транспортування спортсменів, сиддів, офіційних осіб, гостей і глядачів до місць проведення змагань;
- проведення передолімпійських змагань з метою перевірки спортивних споруд;
- використання олімпійських спортивних об'єктів після закінчення ОІ.

Після ОІ 1964 року в Токіо виникла ще одна проблема в проведенні ОІ – розвиток і вдосконалення міста, що приймає Олімпіаду. Це будівництво доріг, ліній зв'язку, отелей, аеропорту, системи телебачення, упорядкованість міста, будівництво нових і реконструкція діючих спортспоруд. Оргкомітет Ігор ХУІІ Олімпіади (Токіо, 1964) витратив безпосередньо на проведення Ігор біля 25,5 млн доларів, на будівництво і реконструкцію спортспоруд і їх обладнання – 460 млн доларів, а на розвиток і вдосконалення інфраструктури міста – більше ніж 2,6 млрд доларів. За підрахунками

економістів внесок в розмірі 9,4 млрд доларів у підготовку і проведення ОІ 1992 року в Барселоні за 1986-1993 роки принесли економіці міста і країни 26 млрд доларів.

Оргкомітет по підготовці і проведенню ОІ безпосередньо відповідає за витрати, що пов'язані з утворенням матеріально-технічної бази Ігор і безпосереднім проведенням Ігор.

Практика проведення сучасних ОІ свідчить, що витрати на будівництво і обладнання спортивних споруд та інших об'єктів набагато перевищує витрати, що пов'язані з безпосереднім проведенням Ігор.

Що стосується економічної сторони питання підготовки спортивних споруд і олімпійського селища, то слід відзначити, що, як правило, ці витрати в бюджетах Оргкомітетів складають від 20 до 50% в залежності від того, за якими умовами з Оргкомітетом ОІ місцева влада бере участь в підготовці до ОІ.

Аналізуючи діяльність Оргкомітету ОІ 1984 року в Лос-Анжелесі (ЛАООК), що пов'язана з будівництвом і підготовкою олімпійських об'єктів до Ігор, слід відзначити перш за все приватний характер Оргкомітету. в основу було поставлено завдання провести самі "спартанські", а точніше, самі найдешевші ОІ за післявоєнний період.

З метою економії коштів ЛАООК передоручив фінансування будівництва нових і реконструкцію старих діючих спортивних споруд для ОІ фірмам і корпораціям – спонсорам Ігор. Зекономивши гроші на створенні матеріально-технічної бази, ЛАООК в значній мірі випустив з під контроль будівництво спортивних споруд (покриття велодрому було зроблено з бетону, а не з дерева). Виникли проблеми з Олімпійським селищем.

"Найбільш комерціалізовані" Ігри принесли небувалий прибуток – біля 225 млн доларів 0 майже половину загальної суми витрат ЛАООК на проведення ОІ.

На жаль негативний досвід цієї олімпіади нікому не навчив організаторам Ігор XXVI Олімпіади в Атланті (1996), коли в основу підготовки спортспоруд і Олімпійського селища знову були закладені не інтереси спортсменів та інших учасників ОІ, а прагнення до отримання максимальних прибутків. Значна частина спортивних споруд і Олімпійське селище з багатьох принципових позицій не відповідали мінімальним вимогам, що пред'являються до змагань такого рівня і їх не можна порівняти з спорудами Ігор в Москві, Сеулі, Барселоні.

Оргкомітет Ігор в Мюнхені (1972) об'явив місто олімпійським центром "малих відстаней і зелених ландшафтів". У 5 км від центру міста на зеленій ділянці був створений олімпійський комплекс "Обервізенфельд", де проводились змагання з більшості видів спорту і знаходилося олімпійське селище з комплексом тренувальних споруд і прес-центром.

У Монреалі (1976 р.) для проведення Ігор було підготовлено 15 крупних спортивних комплексів, розташованих в радіусі 8-10 км. Головний олімпійський центр і олімпійське селище були зручно пов'язані (знаходились на відстані 5 км від центру міста) лініями метро і швидкою магістраллю.

Основою структури розташування спортспоруд Ігор 1980 р. в Москві став генеральний план розвитку міста, а головною ідеєю – розвиток існуючих спортивних комплексів. Всі об'єкти були компактно розташовані в декількох районах і пов'язані швидкісними транспортними магістралями.

Сеульський олімпійський спортивний комплекс, що займає територію 545 тисяч кв. метрів, був побудований ще у 1977 році. Його постійно модернізували. На відстані 4 км від нього розміщений національний спортивний комплекс з Олімпійським селищем.

Оргкомітет Ігор в Барселоні визначив чотири головних райони, де пройшла більшість змагань, що входили в програму ОІ: Монтжуїк, Діагональ, Валь д'Еброн, Парк де Мар. Тут мешкали учасники і гості Олімпіади, а також були розташовані

багаточисленні служби Ігор. Ці факти займають площу від 140 до 210 га, розташовані в радіусі не більш 5 км один від одного (20 хв їзди) і мають чудове транспортне сполучення.

Оргкомітет Ігор в Атланті в основу підготовки спортепоруд поклав два принципи: максимальну економію коштів і раціональне використання спортивних споруд чи місць, на котрих вони знаходяться, після закінчення Ігор. Це відсувало на задній план інтереси спортсменів і глядачів. Неможна вважати вдалим використання в якості Олімпійського селища комплексу студентських гуртожитків університету Кларка. Умови проживання студентів не відповідали вимогам спортсменів.

В цілому тільки половина споруд Атланти відповідала сучасним вимогам проведення Ігор Олімпіад останніх десятиріч.

Одним з самих вузьких місць у вирішенні проблеми олімпійських об'єктів є їх віддаленість одного від другого, а це транспортування спортсменів, суддів, офіційних осіб, гостей.

Високу оцінку фахівців отримали спортивні споруди, що були побудовані для проведення ОІ 1994 року в Лілліхаммері. Олімпійський комплекс включав трамплін для стрибунів на лижах, арени для лижників – марафонців, біатлоністів і змагань з триатлону, стадіон для урочистої церемонії нагородження переможців і два катки "Кристин Холл" і "Хакан Холл".

Спираючись на багатий досвід проектування підземних споруд, організатори пішли на сміливий експеримент: льодова арена в Евіке була побудована в гірській ущелині, звідки і її назва "Маунтин Холл" (гірський палац). Палац, крім хокейного майданчика і залу глядачів (5,5 тисяч місць), має плавальний басейн. Будівництво цього комплексу, котрий займає загальну площу 10,2 тисяч кв. метрів, коштувало 134,7 млн крон (20 млн дол.). Максимальна віддаленість всіх олімпійських об'єктів одного від другого складала 58 км.

3. Спортивні споруди після закінчення Олімпійських ігор

Проблема використання спортивних споруд після закінчення Ігор Олімпіади і, особливо, зимових ОІ залишається однією з гостріших проблем в сучасному олімпійському спорті. Яскравим підтвердженням цього є олімпійські об'єкти Лейк-Плесіда, що нараховує всього декілька тисяч мешканців. Після ЗОІ всі спортивні споруди не експлуатувались з-за відсутності в муніципалітеті міста коштів на їх утримання. І тільки через 10 років Олімпійський комітет США прийняв рішення про утворення в Лейк-Плесіді навчально-тренувального центру для американських спортсменів. Мабуть після закінчення ЗОІ в Солт-Лейк-Сіті у 2002 році необхідність у її спортепорудах відпаде як застарілих.

Не випадково керівники оргкомітету Ігор-96 в Атланті вивчали це питання на стадії проектування олімпійських споруд. Так, Олімпійський стадіон, на будівництво якого витрачено 200 млн доларів стане "новим домом" професійної бейсбольної команди "Атланта Брейвс". Центр водних видів спорту прийме спортсменів-студентів університету "Джорджіо Теч" і буде використовуватись для проведення студентських змагань. Стадіон для хокею з м'ячем, відданий університету "Кларк Атланта" і коледжу Морис Брауна. Університети "Джорджіа Теч" і "Джорджіа Стайт" отримали оновлені гуртожиткі.

Деякі об'єкти (басейн для змагань з водного поло, велотрек, ряд тимчасових споруд Олімпійського селища, трибуни плавального басейну та інше) після закінчення Ігор були демонтовані.

Питання будівництва олімпійських споруд та їх використання після закінчення ОІ являє серйозну проблему перш за все для невеликих і середніх держав з точки зору фінансування будівництва і подальшої їх експлуатації.

У ХХІ столітті керівники міжнародного олімпійського руху можуть прийти до висновку про необхідність вибору біля десяти постійних місць проведення Ігор Олімпіад на п'яти континентах світу – Австралії, Америки, Азії, Африки, Європи, Океанії і п'яти – шести місць для проведення ЗОІ – в Америці, Азії, Європі. Це надасть можливість значно скоротити витрати як на будівництво, так і на їх використання. Ці місця можуть стати міжнародними спортивними центрами для проведення ОІ за чергою.

1. Олімпійський спорт і охорона навколишнього середовища

Проведення таких грандіозних заходів як Ігри Олімпіад і ЗОІ ставить перед організаторами серйозну екологічну проблему.

Будівництво і реконструкція великої кількості спортивних споруд, розміщення декілька десятків тисяч спортсменів, офіційних осіб, гостей. Представників масової інформації, а також присутність декількох сотень тисяч глядачів, утилізація відходів і таке інше представляють потенціальну небезпеку для зовнішнього середовища.

Вперше проблема охорони навколишнього середовища з особою гостротою виникла на початку 70-х років. Місцева влада м. Денвера (США), обраного столицею ЗОІ 1976 року, не врахувала вимог прихильників збереження навколишнього середовища при будівництві спортивних споруд. Рух "зелених" був настільки могутнім, що Ігри з Денвера мусили перенести в Інсбрук.

Вперше про зв'язок спорту і навколишнього середовища було піднято питання на Конференції ООН в липні 1992 року в Ріо-де-Жанейро. В якості пріоритетних напрямків діяльності МОК по охороні навколишнього середовища були визначені наступні:

- пояснювальна робота серед спортивних керівників з питань охорони навколишнього середовища;
- всебічний облік вимог по охороні навколишнього середовища при виборі міст-кандидатів на проведення ОІ;
- підвищення вимог до спортивних споруд в плані підвищення їх безпеки до навколишнього середовища
- співпраця з урядовими і неурядовими організаціями з охорони навколишнього середовища.

При поданні заяви на проведення ОІ вимагається декларація, яка свідчить про те, що всі необхідні роботи по підготовці до Ігор будуть вестись у відповідності з місцевими, регіональними, національними рекомендаціями і законодавством з питань охорони навколишнього середовища. Крім цього, місто – кандидат повинно передбачити заходи, пов'язані зі зменшенням атмосферного забруднення повітря транспортом.

Не залишаються в стороні від цієї проблеми організатори ОІ, представники спортіндустрії. Наприклад, Оргкомітет ОІ 1992 року в Барселоні і місцеві органи управління перебудували центральну узбережну частину міста. По суті, був побудований новий, сучасний район на березі моря, в якому були розміщені офіційні будови, олімпійське селище, 5 парків, стоянки для катерів і яхт, сучасні автомагістралі. Значно покращився транспортний зв'язок.

Успіх ХУІІ ЗОІ (Ліллекхаммер, 1994) був пов'язаний з плідною співпрацею Оргкомітету ОІ з федеральною і місцевою владою. Всі проекти спортивних споруд були пов'язані з ландшафтом і місцевими традиціями (500 кг свинцевих куль були зібрані й перероблені).

Оргкомітетом ОІ в Атланті була утворена спеціальна група з питань екології. Будівництво нових споруд здійснювалось в місцях, де раніше знаходились будь-які об'єкти. На більшості спортивних майданчиків встановлювались спеціальні економічні освітлювальні прилади. Щоб не допустити вирубування дерев при будівництві трибун для

глядачів, які спостерігали змагання з веслування, були зроблені трибуни безпосередньо на воді, на спеціальній платформі. Були забезпечені вивіз й переробка відходів.

Багато уваги екологічним проблемам приділялось в Нагано (1998 р.), де була утворена спеціальна рада з охорони природи. Після ретельного вивчення було змінено місце проведення змагань біатлоністів з тим, щоб не нашкодити рідкісним птахам. Застосовані нові, практично нешкідливі методи заморожування трас для саночників і бобслеїстів. Використовувались транспортні засоби з низьким рівнем забруднення атмосфери і таке інше.

Проблеми охорони навколишнього середовища хвилюють і організаторів Ігор 2002 року в Сіднеї. Планується використовувати конструкції з дерева й каміння (олімпійське селище). Буде застосована новітня технологія повторного використання води і нова технологія використання сонячної енергії.

Проблема охорони навколишнього середовища хвилює представників місцевої влади, федерацій з видів спорту, представників фірм, що виробляють спортивний інвентар.

Тема 17

Олімпійський спорт і засоби масової інформації

- 1. Взаємозв'язок олімпійського спорту і засобів масової інформації**
- 2. Професіональні і морально-етичні проблеми в діяльності засобів масової інформації**

1. Взаємозв'язок олімпійського спорту і засобів масової інформації

Історія сучасного олімпійського руху щільно пов'язана з засобами масової інформації. Засновник МОК П'єр де Кубертен, письменник і журналіст, наприкінці минулого сторіччя багато зробив для того, щоб преса сформувала в суспільній свідомості ідею відродження ОІ і сприяла її реалізації.

На Іграх I Олімпіади в Афінах у 1896 році були присутніми всього 11 журналістів. До наших днів збереглася велика кількість фотографій, що відображають найбільш яскраві події тих далеких днів.

У 1924 році утворюється Міжнародна асоціація спортивних журналістів, котра багато зробила для популяризації ОІ.

У 1967 році створена Комісія МОК з преси, у 1971 – Комісія з телебачення, з 1983 року – Комісія з радіо. Таким чином, був забезпечений щільний зв'язок діяльності МОК і засобів масової інформації.

В останні десятиріччя преса, радіо і телебачення відіграли важливу роль у розвитку олімпійського спорту. в теперішній час засоби масової інформації є рівноправними учасниками найкрупніших спортивних подій, в першу чергу ОІ, враховуючи їх внесок у фінансування, рекламу, взаємодію з МСФ у формуванні програм змагань та інше.

Надзвичайно великий внесок ЗМІ в популяризацію різних видів спорту і спортсменів, висвітлення їх техніки й тактики, особливостей підготовки і змагальної боротьби, у формуванні відношення до проблем і недоліків, в прогрес олімпійського руху. Дякуючи ЗМІ і перш за все телебаченню, стали популярними багато видів спорту, з'явилися нові джерела його фінансування і програми підтримки спортсменів, створений конвейер реклами видатних спортсменів, без котрих спорт не був би значущим для преси, радіо і телебачення. Сучасні ЗМІ здатні за мінімальний час перетворити маловідомого спортсмена в зірку першої величини.

ЗМІ підтримують у публіці інтерес до спорту. взаємовідносини між ЗМІ і олімпійським спортом почали активно змінюватись з 70-х років, коли трансляція змагань Ігор Олімпіад і ЗОІ почали набувати комерційну цінність для телебачення.

Прибутки МОК і Оргкомітетів Ігор від продажу прав на телетрансляцію змагань зростали стрімко: 1960 р. (Рим) – 60 тисяч доларів, 1984 р. – 103 млн доларів, 1992 р. – 636 млн доларів, 2000 р. – 1.100 млн доларів. ЗОІ : 1960 р. (Скво-Веллі) – 50 тисяч доларів, 1984 р. – 103 млн доларів, 1992 р. – 292 млн доларів, 1998 р. – 509 млн доларів.

Телекомпанії впливають на включення нових видів спорту і видів змагань в програми ОІ, на планування найбільш цікавих у комерційному відношенні видів змагань в зручний для рекламодавців час, допуск професіоналів до участі в Іграх, що підвищує до них інтерес глядачів і спонсорів.

Телебачення впливає і на організацію церемоній відкриття і закриття ОІ. На церемонію відкриття Ігор Олімпіади 1996 р. в Атланті організаторами було витрачено біля 20 млн доларів.

У свою чергу спорту потрібно телебачення не тільки для його популяризації, але і для здобуття засобів на проведення змагань, зміцнення матеріальної бази, наданні фінансової допомоги спортсменам.

Під впливом телебачення багато МСФ повинні були дати згоду на зміни правил змагань з тим, щоб зробити свій вид спорту більш видовищним і привабливим для телебачення. Зміни торкнулися баскетболу, водного поло, боротьби вільної, сучасного п'ятиборства та інших.

Телебачення відіграє значну роль у залученні спонсорів, котрі фінансують спорт, підготовку й матеріальне стимулювання спортсменів.

Зараз достатньо чітко проглядається тенденція перенесення принципів освітлення ЗМІ професіонального спорту на олімпійську спортивну арену.

З кожним роком тиск шоу-бізнесу на спорт відчувається все сильніше й сильніше, оскільки спонсори й телебачення вкладають в нього значні кошти.

Сьогодні багато спортивних керівників і представників ЗМІ вважають, що союз телебачення і ОІ – це предмет економіки виживання останніх.

Право на трансляцію Ігор XXVII Олімпіади (2000 р.) і XIX ЗОІ (2002 р.) отримала американська телекомпанія Ен-Би-Сі, котра збирається ширше пропагандувати олімпійські ідеали, ніж це робилося раніше. Так, після Ігор в Атланті, в ефір почала виходити півгодинна програма, що створена спільно з МОК і присвячена олімпійському руху, котра буде транслюватись до початку зимових Ігор 2002 року.

Велику роль в пропаганді олімпійських ідеалів і освітленні життя спортсменів – олімпійців може і повинен відігравати освітянський телеканал, котрий є у багатьох країнах. Крім того, він може систематично освітлювати підготовку спортсменів до ОІ.

Взаємозв'язок спорту і ЗМІ є взаемокорисним, тому що забезпечує їх популярність і економічний розквіт. Однак їх інтереси співпадають не весь час. Важливо слідкувати за тим, щоб співпраця спорту з ЗМІ розвивалися гармонійно з врахуванням інтересів обох сторін.

2. Професіональні і морально-етичні проблеми в діяльності засобів масової інформації

До 80-х років представники ЗМІ і представники спорту діяли неузгоджено, хоча завдання вирішували загальні – залучити як можна більше уваги громадськості.

Серйозному комплексному аналізу діяльність ЗМІ зазнала на організованому за ініціативою МОК I Міжнародному симпозиумі "Спорт, засоби масової інформації, олімпізм" (1986 р.), на котрому вперше була дана всебічна оцінка великого впливу ЗМІ на розвиток олімпійського спорту, характер взаємовідношення преси, радіо і телебачення зі спортом, перспективи розвитку взаємної співпраці.

Особливо хвилювали представників спорту і ЗМІ все зростаюча залежність олімпійського спорту і ОІ від комерційного телебачення, його втручання у чисто спортивні питання. Викликало хвилювання той факт, що організатори Ігор в Сеулі змінювали програму змагань на користь телекомпаніям, не рахуючись з інтересами спортсменів.

З тих пір минуло багато років, а проблеми і протиріччя в діяльності ЗМІ залишилися. Більше того, постійне зростання популярності олімпійського спорту, його інтенсивна комерціалізація різко загострили як професіональні, так і морально етичні проблеми в діяльності ЗМІ. На олімпійському конгресі, проведеному у 1994 році у Парижі був навіть виділений спеціальний напрямок – "Спорт і засоби масової інформації".

Нездорова увага багатьох спеціалістів до сенсаційних і скандальних спортивних і біля спортивних фактів здатна серйозно зсунути і сприяти непропорційному і скривленому сприйняттю багатьох подій і явищ олімпійського спорту.

Італійський марафонець Д.Піетрі, що закінчив забіг на Іграх IV Олімпіади (1908) за чужою допомогою, був дискваліфікований і в нього відібрали золоту медаль. Преса

роздула скандал, дякуючи якому Д.Пієтрі став у всьому світі дуже популярною особою. У той же час прізвища бігунів-марафонців олімпійських чемпіонів майже ніхто не пам'ятав.

Скандальній ситуації після несподіваної дискваліфікації рекордсмена і чемпіона світу в бігу на 100 м Б.Джонсона (Канада) на Іграх ХХІУ Олімпіади в Сеулі (1988) були присвячені тисячі публікацій. У той же час ніхто не звернув уваги на висловлення англійського десятиборця Д.Томсона, що в Сеулі більше ніж 80% американських і 25% британських легкоатлетів для покращання своїх результатів використовували хімічні препарати.

Багато зробили журналісти різних країн для дискредитації спорту бувшої НДР, приділяючи багато уваги проблемі застосування спортсменами цієї країни заборонених препаратів. Справжня ситуація в НДР була іншою: досягнення були обумовлені в першу чергу унікальною системою відбору талановитих спортсменів, впровадженням самих сучасних досягнень науки в практику підготовки спортсменів, будівництва унікальних тренувальних центрів, розробки й виготовлення високоефективного спортивного інвентарю. Звичайно, був і допинг.

Раніше акредитований на Іграх журналіст країни, спортсмени з якої вигравали олімпійські медалі, мав можливість без особливих зусиль взяти інтерв'ю у спортсмена. Сьогодні це зробити відразу після фінішу неможливо. Таке право надається репортерам перш за все тієї телекомпанії, котра придбала право на трансляцію ОІ, тобто американським телекомпаніям.

Про те. Що телекомпанії користуються своїми правами не завжди в інтересах світового олімпійського руху переконливо свідчить досвід освітлення Ігор ХХУІ Олімпіади в Атланті. На жаль, телекомпанії думали не про всебічне освітлення змагань, пропорційну увагу до різних видів спорту, переможців і призерів, а про пропаганду американських спортсменів, причому не тільки переможців, але й показавших посередні результати. Американським спортсменам-переможцям Ігор було надано набагато більше часу, ніж представникам інших країн.

Однією з проблем сучасного олімпійського спорту є непропорційна увага ЗМІ до різних видів спорту. у багатьох країнах від 3 до 8 видів спорту забирають більше ніж 80-90% ефірного часу, що відводиться на спортивні програми. І справа тут не тільки в популярності одних видів і непопулярності інших, але і в неумінні представників ЗМІ професійно розбиратися у всіх видах олімпійського спорту. на жаль, не всі журналісти здатні виконувати роботу на професійному рівні. Достатньо проаналізувати спортивну пресу України на протязі року, що передував Іграм Олімпіади (Атланта). Зрозуміло, що для України головною подією 1996 року була участь збірної команди в ОІ. Як же освітлювали спортивні журналісти в газетах ці події? Основна увага преси акцентувалась на змаганнях з футболу. Багато місця на сторінках преси відводилось тенісу, виду спорту, в якому спортсмени України будь-яких успіхів не мають. Абсолютно незрозуміла велика увага до професійного хокею, автогонкам "формули-1". Набагато складніше проаналізувати положення справ у велоспорті, легкій атлетиці, плаванні і біатлоні, стрільбі, боротьби греко-римській і вільній, важкій атлетиці та інших. У такій інформації мав потребу олімпійський спорт України перед Іграми однак знайти її в спортивній пресі було практично неможливо.

Одна з проблем, з якою зустрічаються представники ЗМІ, є надмірне розширення програм ОІ і числа їх учасників. Виниела парадоксальна ситуація: МОК прагне обмежити програму ОІ, в той же час, як на політичній карті постійно збільшується кількість НОК. У програму ОІ включаються все нові й нові види спорту. Федерації прагнуть до розширення програм і збільшення кількості учасників в традиційних видах спорту. це призводить до

постійного зростання навантаження на ЗМІ, неможливості всебічного і пропорціонального освітлення змагань з різних видів спорту.

В теперішній час серед ЗМІ провідна роль належить телебаченню. Аналіз свідчить, що різні телекомпанії від 5 до 12% екранного часу приділяють спортивним передачам. Однак навіть цього обсягу недостатньо для того, щоб приділити необхідну увагу різним видам спорту, постійно зростаючій кількості спортивних змагань, популярним спортсменам і актуальним проблемам олімпійського спорту.

Велике значення має підготовка журналістів, які володіють високими діловими і моральними якостями. Значну роль у цьому здатні відіграти семінари, котрі проводить Міжнародна олімпійська Академія в Олімпії, а також різноманітні заходи в Олімпійському музеї в Лозанні.

Важливе місце займає видання літератури, підготовка освітянських фільмів, формування центрів зберігання документації. Наприклад, за ініціативою МОК був виготовлений 3-х серійний фільм "Олімпійське століття", вперше показаний на Олімпійському конгресі в Парижі у 1994 році. На цьому ж Конгресі відбулась презентація першого у світі підручника для вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту "Олімпійський спорт" (том 1), підготовленого В.М.Платоновим і С.І.Гуськовим і виданого українським видавництвом "Олімпійська література".

Велика інформаційна значущість періодичних видань. Журналів, що всебічно освітлюють різні аспекти олімпійського спорту, тільки в Україні в останні роки почали видаватися два спеціалізованих журнали – "Наука в олімпійському спорті" і "Олімпійська арена" – для широкого кола читачів.

Все це створює потужний фундамент для підвищення кваліфікації представників ЗМІ, перетворюючи їх з інформаторів в добре підготовлених фахівців, котрі мають глибокі знання про олімпійський спорт. Все більше й більше журналістів починають розуміти, що вони повинні не просто освітлювати змагання, а знайомити слухачів, глядачів, читачів з історією олімпійського руху, етичними і моральними основами олімпізму, системою підготовки спортсменів, протиріччями і складностями олімпійського спорту, проблемами організаційного, матеріально-технічного, медико-біологічного характеру та інше.

В теперішній час ЗМІ позбавлені тем з яскравим політичним забарвленням спортивного протистояння між СРСР і США, НДР і ФРН, соціалістичними і капіталістичними країнами. Поява на території бывшего СРСР 15 незалежних держав, об'єднання Німеччини призвело до того, що США стали безспірним лідером на олімпійській арені, і в підсумковій таблиці Ігор XXVI Олімпіади США впевнено займають першу стрічку і не уступлять свого лідерства на протязі, як мінімум, найближчих шести років. Реальним конкурентом США в першому десятиріччі наступного віку може стати тільки КНР. Цей прогноз, зроблений на підставі аналізу тенденцій розвитку масового, резервного спорту і спорту вищих досягнень в КНР і інших країнах теоретично потенціальних конкурентів США – Росії, Німеччині.

Проблеми і протиріччя в роботі ЗМІ є підставою для висунування на Олімпійському Конгресі Століття ідеї розробки спеціального кодексу честі, котрим повинні керуватися представники преси, телебачення, радіо. Що повинно лягти в основу цього кодексу? Перш за все компетентність, вірність істині, повага прав учасників, відповідальність при відборі тем і видів спорту, а також необхідність спеціалізації журналістів і коментаторів на визначених видах спорту, пропаганда гуманістичних, моральних і виховних цінностей спорту.

Спортсмени, тренери і інші фахівці, аматори олімпійського спорту повинні мати надію, що преса, радіо і телебачення нададуть право освітлювати спортивні змагання тим

журналістам, репортерам і коментаторам, які мають відповідну кваліфікацію і знання предмету, котрий вони освітлюють. Це стосується також методики підготовки спортсменів, знання техніки й тактики даного виду спорту, спортивної психології і навіть фізіології, медицини та інше.

Всі. Хто дивиться, слухає або читає про спортивні змагання повинні бути впевненими, що журналіст, або коментатор прагне бути об'єктивним. Крім цього, представники ЗМІ завжди повинні виявляти повагу до незалежних спортсменів і спортивних організацій. Журналіст, репортер, коментатор повинні утримуватись від поспішної інтерпретації подій. ЗМІ зобов'язані поважати тих, про кого вони пишуть і кого показують. Необхідно повсякденно сприяти підвищенню соціальної ролі спортсменів-олімпійців – головних діючих осіб олімпійського спорту.

Тема 18

Ігри XXVI олімпіади в атланті : підсумки, уроки, проблеми

1. Організаційні і соціально-політичні аспекти
2. Результати виступу спортсменів різних континентів і країн в Іграх XXVI Олімпіади
3. Підсумки змагань в різних видах спорту
4. Конкуренція в змаганнях Ігор Олімпіади

1. Організаційні і соціально-політичні аспекти

Ігри XXVI Олімпіади – Ігри століття, що відбулися в Атланті (США) з 19 липня по 4 серпня 1996 року, безумовно були найкрупнішим спортивним форумом сучасності. В них взяли участь 10744 учасника змагань з 197 країн. Ігри увійдуть в історію як арена безкомпромісної спортивної боротьби видатних спортсменів, які продемонстрували яскраві виступи і досягнення, що є черговим етапом у розвитку олімпійського спорту.

Коли на 96-ій Сесії МОК, яка була проведена у 1990 році в Токіо, вирішувалось питання про столицю Ігор XXVI Олімпіади, ніхто не мав сумніву, що Ігри століття відбудуться в столиці Греції – Афінах, місті, де сто років тому пройшли Ігри першої Олімпіади. Влада Афін була впевнена в перемозі і ще до сесії в місті почала реалізуватись широка програма підготовки до Ігор. Однак МОК, захоплений перспективою залучення великих грошей і впевнений, що ці гроші будуть використані для проведення Ігор на самому високому рівні, як це було в Сеулі – несподівано для Афін віддав перевагу Атланті, котра не мала необхідних спортивних споруд і досвіду проведення подібних заходів. МОК мав надію, що кошти, котрі оргкомітет Ігор отримає від продажу білетів, продажу прав на телетрансляцію Ігор, а також від програми ТОП, великий економічний потенціал США, що дозволяє залучити заможних спонсорів, будуть гарантувати успішну підготовку Атланту до Ігор.

Підставу для такої точки зору давали підсумки Ігор в Сеулі і Барселоні, які продемонстрували життєвість позиції президента МОК Х.А.Самаранча, котра заснована на широкій комерціалізації олімпійського спорту при збереженні його гуманістичних і морально-етичних цінностей. Оргкомітети цих Ігор зробили все для того, щоб процес комерціалізації олімпійського спорту, допуск професіоналів до участі в Іграх і зростаючі прибутки були використані для спорту, для покращання інфраструктури міст – столиць Ігор, будівництва сучасних спортивних споруд, створення чудових умов для учасників, вдосконалення інформаційних систем, підвищення якості суддівства та інше.

Захоплення новими ідеями і перспективами подальшого підвищення авторитету і соціальної значущості олімпійського спорту, МОК і його президент послабили контроль за діяльністю Оргкомітету ОІ в Атланті. З цієї ж причини і МСФ не забезпечили належного контролю за роботою оргкомітету, не проявили необхідної принциповості при підготовці спортивних споруд, олімпійського селища, транспортної системи. В результаті – низький професіональний рівень ОК ОІ в Атланті у сполученні з його самовпевненістю і безвідповідальністю й прагненням до наживи призвели до того, що Ігри століття стали прикладом негативного впливу комерціалізації на олімпійський спорт, ущемлення головних діючих осіб Олімпіади – спортсменів. Погоня за прибутком, що супроводжувалась порушеннями прав спортсменів, тренерів, представників ЗМІ та інших учасників Ігор в Атланті, призвели не тільки до негативної оцінки їх організаційної сторони, але і до гострої критики МОК і МСФ, котрі не забезпечили необхідного контролю за діяльністю ОК ОІ. Недоліки організації і проведення ОІ в Атланті:

- незадовільнені умови проживання для спортсменів;
- посереднє дешеве харчування
- відсутність умов для повноцінного відпочинку і відновленн в лімпійському селищі і більшості спортивних споруд;
- погано працюючий транспорт;
- неякісне забезпечення системи інформації;
- погана робота служби безпеки та інше.

Вже стало традицією, що Ігри Олімпіад і ЗОІ не тільки є найкрупнішими в світі спортивними заходами і сприяють демонстрації рівня науково-технічного прогресу в різних сферах їх забезпечення: архітектури і будівництві, інформації і транспорті, управлінні й організації.

Цей зв'язок мав місце практично на всіх Іграх, особливо в Токію, Москві, Сеулі, Барселоні. На жаль Атланта не забезпечила мінімального рівня, необхідного для успішного проведення змагань і елементарних умов для учасників і представників ЗМІ.

Організація Ігор XXVI Олімпіади в Атланті, як і в Лос-Анжелесі, показує недоцільність фінансової і політичної незалежності ОК ОІ від керівництва країн, де проходять ці ігри. На жаль, в психології діячів США існує впевненість про виключність США і їх право нав'язувати світовій спільноті свої погляди і традиції.

Не можна не помітити, що МОК, дякуючи програмам ТОП і співпраці з телебаченням, на багато років вперед забезпечив Ігри міцною фінансовою підтримкою в незалежності від того, де ці Ігри будуть проводитись.

Знову актуальними стали дискусії навколо допуску до Ігор спортсменів-професіоналів. З однієї сторони – бажано допустити до Ігор найсильніших атлетів планети поза залежністю від їх відношення до спорту. З другого боку змагання з деяких видів спорту втратять свою цікавість (баскетбол, бокс та ін.).

Однак, коли проблема з допуском спортсменів-професіоналів є надуманою, тому що ОІ дійсно заслуговують того, щоб в них брали участь всі видатні спортсмени, то необгрунтоване розширення програм Ігор не може не викликати заперечень. В програму ОІ включені види спорту, що малопоширені в світі, розповсюджені лише в окремих регіонах – софтбол або пляжний волейбол. Кваліфікація спортсменів в цих видах спорту набагато нижча, ніж в традиційних видах спорту. Те ж саме можна сказати про більшість жіночих видів спорту (наприклад, жіночий футбол).

Коли мова йде про розширення програм Ігор, то МСФ спочатку повинна довести рівень розвитку будь-якого виду спорту до олімпійських стандартів, а вже потім ставити питання про його включення в програму ОІ. Дійсно, як можна серйозно відноситись до включення в програму таких видів спорту, як жіночий футбол, софбол, пляжний волейбол, маутинбайк; спірним є включення бейсболу, триатлону. Слід підкреслити, що безсуперечними лідерами в "нових" видах спорту є спортсмени США.

У той же час в програмах Ігор не з'явилися такі популярні види спорту, як акробатика, боротьба самбо.

Виникла необхідність навести порядок у відношеннях між МОК і ЗМІ. МОК не повинен залишатися в стороні від проблем суддівства. Підсумки Ігор Олімпіади в Атланті показали, що не менше 5% олімпійських медалей отримали не найсильніші спортсмени, а їх більш слабкі суперники із-за помилок суддів, а в деяких випадках із-за відвертої упередженості суддів.

Не зрозуміло, навіщо хазяям Ігор XXVI Олімпіади необхідно було створювати цілу систему необ'єктивного суддівства на користь спортсменів США, якщо їх команда і так була найсильнішою. Прийшов час приймати рішучі заходи до організаторів змагань і

суддів, котрі зневажають найважливіший принцип олімпізму – справедливість і рівність можливостей для всіх учасників Ігор.

Підсумки Ігор XXVI Олімпіади в Атланті ще раз змушують звернути увагу на те, що ОІ є досягненням всієї світової спільноти, а їх авторитет в світі – наслідок великої праці багатьох поколінь з багатьох країн.

Сьогодні Ігри в Атланті стали вже історією олімпійського спорту. з організаційної сторони – одні з найгірших її сторінок. Спортивна сторона врятувала ОІ в Атланті, відсунувши низькій матеріально-технічний рівень.

Результати виступу спортсменів різних континентів і країн в Іграх XXVI Олімпіади

Розглядаючи підсумки Ігор в Атланті з точки зору розвитку спорту на різних континентах, слід відзначити безперечне лідерство спортсменів Європи, що склали 50% загального числа учасників Ігор і завоювали 53,9% загальної кількості медалей і 55,4% золотих медалей.

Таблиця 1

Підсумки виступів на Іграх XXVI Олімпіади спортсменів різних континентів

Континент	Кількість країн - учасниць	Населення країн Млн чол	Кількість країн, спортсмени яких завоювали медалі	Медалі			
				золоті	срібні	бронзові	разом
Європа	47	744,4	35	150	137	166	453
Америка	42	546,2	12	62	60	57	179
Азія	44	2417,0	17	36	55	37	128
Океанія	12	19,3	3	12	12	24	48
Африка	52	293,6	12	11	9	14	34
Разом	197	4050,5	79	271	273	298	842

Напередодні Ігор і в ЗМІ і серед фахівців широко обговорювалось питання про можливі результати боротьби в неофіційному командному заліку. Не викликала сумніву загальнокомандна перемога спортсменів США: хазяї Ігор виставили найчисленнішу команду за всю історію олімпійського спорту – 746 чоловік.

Впевнену перемогу збірної США в неофіційному командному заліку 678,75 бала і 101 медаль (44, 32, 25) визначив не тільки високий клас спортсменів, але й багато інших факторів:

- значно кращі по відношенню до інших учасників житлово-побутові і транспортні умови ;
- націоналістична підтримка глядачів;
- багаточисельні, виключно на користь американських спортсменів, помилки суддів;
- монополізація американцями системи допінг-контролю;
- рішення МОК про включення до програми ОІ таких видів спорту, як софтбол, пляжний волейбол та ін.

Непередбачено слабким був виступ спортсменів Німеччини (плавання, велоспорт, легка атлетика). Причина – швидке руйнування всієї вертикальної системи спорту, щд діяла в бувшій НДР.

В повній мірі виправдались надії керівників спорту Китаю. Сьома за кількістю учасників команда впевнено посіла четверте місце в підсумковій таблиці – 50 медалей (16, 22, 12) і 355,25 очка в неофіційному командному заліку. Слід відзначити велику кількість видів спорту, в котрих китайські спортсмени впевнено конкурують з найсильнішими атлетами світу. Коли їх досягнення в настільному тенісі, бадмінтоні, стрибках у воду стали звичними, то високі результати у важкій атлетиці, спортивній гімнастиці, кульовій і стендовій стрільбі, стрільбі з луку, плаванні, футболі, софтболі і навіть у легкій атлетиці свідчать про значну роботу в цій країні в олімпійському спорті. В Сиднеї можна очікувати сюрпризів від команди Китаю.

Впевнено почували себе на Іграх Олімпіади спортсмени Італії – 35 медалей (13, 10, 12).

Заслуговує поваги впевненість, з якою команди незалежних держав, що утворились на території колишнього СРСР, вийшли на олімпійську спортивну арену.

Таблиця 2

Підсумки участі в Іграх XXVI Олімпіади спортсменів з країн колишнього СРСР

Країна	Медалі			
	Золоті	Срібні	Бронзові	Разом
Росія	26	21	16	63
Україна	9	2	12	23
Казахстан	3	4	4	11
Беларусь	1	6	8	15
Арменія	1	1	0	2
Молдова	0	1	1	2
Узбекистан	0	1	1	2
Азербайджан	0	1	0	1
Латвія	0	1	0	1
Грузія	0	0	1	1
Літва	0	0	1	1
Разом	40	38	44	122

Ці результати – наслідки ефективності організаційних і науково-методичних основ спорту колишнього СРСР, високої кваліфікації фахівців, їх здатність перебудувати роботу в дуже складних економічних умовах.

Таблиця 3

Підсумки неофіційного командного заліку на Іграх XXVI Олімпіади

№	Країна	Залікові місця						Очки
		1	2	3	4	5	6	
1	США	44	32	25	21	18	20	678,75
2	Росія	26	21	16	19	30	14	469,5
3	Німеччина	20	18	27	25	23	19	467,25
4	КНР	16	22	12	14	25	7	355,25
5	Франція	15	7	15	14	19	9	279,25
6	Австралія	9	9	23	11	15	9	272
7	Італія	13	10	12	12	6	14	248
8	Республіка Корея	7	15	5	5	10	4	173,25

9	Україна	9	2	12	10	8	8	173
10	Куба	9	8	8	3	10	8	167
11	Угорщина	7	4	10	8	5	6	148,25
12	Канада	3	11	8	3	10	4	136
13	Польща	7	5	5	6	8	6	131,75
14	Нідерланди	4	5	10	6	5	5	124
15	Іспанія	5	6	6	4	11	7	123,75
16	Великобританія	1	8	6	8	11	2	116
17	Японія	3	6	5	6	15	5	115,25
18	Болгарія	3	7	5	7	5	4	110
19	Румунія	4	7	9	1	5	3	109,75
20	Беларусь	1	6	8	6	9	5	106
21	Бразилія	3	3	9	3	4	1	87,25
22	Швеція	2	4	2	2	10	7	71,25
23	Чехія	4	3	4	1	3	2	68,75
24	Греція	4	4	0	4	2	4	68
25	Казахстан	3	4	4	2	1	2	64,75
26	Данія	4	1	1	4	8	1	60,5
27	Турція	4	1	1	5	2	1	56,5
28	Кенія	1	4	3	2	3	3	54
29	Швейцарія	4	3	0	0	4	2	51,75
30	Норвегія	2	2	3	2	4	1	51
31	Новая Зеландія	3	2	1	1	3	2	46
32	ЮАР	3	1	1	1	5	0	40,5
33	Ямайка	1	3	2	2	1	2	40
34	Бельгія	2	2	2	1	2	0	36,25
35	Нігерія	2	1	3	0	1	3	35,5
36	Ірландія	3	0	1	1	3	0	31,5
37	Австрія	0	1	2	5	1	1	31

Слід відзначити, що в теперішній час підведення підсумків загальнокомандної боротьби є важливою складовою частиною олімпійського спорту, хоча носить неофіційний характер. Коли необхідно зробити глибокий аналіз стану справ в спорті, то тільки виступ країни в цілому може надати таку можливість : побачити резерви, здійснити прогноз на майбутнє.

Підсумки змагань в різних видах спорту

Не дивлячись на виключно високу конкуренцію і гостру спортивну боротьбу, в Атланті було встановлено тільки 25 світових рекордів: 1 – стрільба кульова, 4 – плавання, 2 – легка атлетика. Інші 18 світових рекордів були встановлені у важкій атлетиці, що є наслідком введення нових вагових категорій.

В різних видах спорту в Іграх Атланти було розіграно від 1 до 44 комплектів нагород. Загальнокомандні результати визначалися підсумками змагань в медалесмкх видах спорту , в першу чергу – в легкій атлетиці і плаванні. В змаганнях серед легкоатлетів велику перевагу мали спортсмени США, які отримали перемоги у 13 видах змагань з 44. Крім того вони мають ще 5 срібних і 5 бронзових нагород. Друге місце посіла Росія – 10

медалей (3, 6, 1). Треті – Німеччина, ? медалей (3,1, 3). Сьоме – Україна, 4 медалі (1, 0, 3). З-за травми не взяв участь у змаганнях чемпіон і рекордсмен світу С.Бубка. яскрава подія в змаганнях з легкої атлетики – перемога Майкла Джонсона (США) на 200 м з феноменальним світовим рекордом – 19.32 с. Канадець Донован Бейлі – світовий рекорд на 100 м – 9,84. Стрибки у довжину – Карл Льюїс – 8.50 м. – четвертий раз поспіль, загалом 9 золотих медалей.

Сенсацією у змаганнях з плавання стала вперта і достатньо успішна боротьба за перемогу в різних видах змагань плавців з країн, в котрих раніше не відмічалися високі результати в плаванні – Бельгія, Коста-Ріка, Нова Зеландія, ПАР, Ірландія.

Слід відзначити блискучий виступ ірландської спортсменки Мішель Сміт, яка виграла три золоті медалі.

Змагання з академічного веслування відрізнялися виключно гострою боротьбою. Найбільш невдалим був виступ спортсменів з колишнього СРСР. У веслуванні на байдарках і каное впевнено виступили спортсмени Німеччини – 4 золоті та 2 срібні медалі. Наш М.Сливінський був лише четвертим. У веслувальному слаломі 11 медалей з 12 вибороли спортсмени Європи.

У вітрильному спорті слід відзначити перемогу українського чоловічого екіпажу в класі 470 – дніпропетровців Є.Браславця та І.Матвієнко. Спортсмени США у цих змаганнях не виграли жодної золотої медалі.

У змаганнях з велоспорту великий успіх випав на долю спортсменів Франції: перші місця в неофіційному командному заліку у змаганнях на треку (; золоті, 2 срібних медалі) і на шосе (1 золота і 1 срібна). Італійці на треку – 3 золоті медалі.

У важкій атлетиці по 2 золотих нагороди завоювали спортсмени Греції, Росії і Турції. По одній - України і Куби. Таймазов (Україна) до срібної нагороди в Барселоні (1992) додав золоту Атланти (1996).

У вільній боротьбі впевнено виступили спортсмени Росії – 4 медалі (3,1,0) і спортсмени США – 5 (3,1,1). Що стосується греко-римської боротьби, то тут впевнено перемогли спортсмени Польщі – 5 медалей (3,1,1). Україна – золота медаль – Олійник.

В дзюдо спортсмени Японії виграли 8 медалей.

Лідери світового аматорського боксу – кубинські спортсмени, як і очікувалось, впевнено перемогли в Атланті – 7 медалей (4,3,0). В суперважкій ваговій категорії перше місце посів український боксер Володимир Кличко (20 років).

У змаганнях з фехтування успішно виступили спортсмени Росії – 7 медалей (4,2,1).

В спортивній гімнастиці лідерами залишились спортсмени Росії – 8 медалей (3,2,3); Румунії – 10 медалей (1,3,6); України – 5 медалей (3,1,1); Китаю – 6 медалей (1,4,1).

Чудово виступили спортсмени України в художній гімнастиці – Є.Серебрянська – золото, О.Вітриченко – бронза.

З великою перевагою у стрибках у воду перемогли спортсмени Китаю 5 медалей (3,1,1).

В кульовій стрільбі найбільш успішно виступили стрільці Росії – 6 медалей (3,2,1), на другому місці спортсмени Китаю – 4 медалі (2,2,0).

Виключно високою напругою боротьби відмічалися змагання з спортивних ігор. Більшості команд – чемпіонів Ігор XXV Олімпіади в Барселоні зберегти свої позиції в Атланті не вдалося. Основна сенсація – впевнена перемога збірної Нігерії в головному турнірі футболістів. Серед жінок виграли спортсменки США.

В настільному тенісі з великою перевагою отримали спортсмени Китаю – 8 медалей (4,3,1).

Різко впав рівень майстерності команд з ігрових видів спорту в країнах колишнього СРСР. Лише баскетболісти Литви завоювали бронзову медаль. Головні причини невдалого

виступу: масовий від'їзд найсильніших спортсменів за кордон і різке зниження рівня національних чемпіонатів.

Конкуренція в змаганнях Ігор Олімпіади

Постійно зростає не тільки кількість країн, спортсмени котрих беруть участь в Іграх Олімпіад (1988 р. – 160; 1992 – 172; 1996 – 197), але і зростає число країн, які активно включаються в боротьбу за олімпійські медалі. Тільки золоті нагороди отримали в Атланті спортсмени 53 країн —на 16 більше, ніж в Барселоні і на 22 країни більше . ніж в Сеулі.

В окремих видах спорту число країн, що включилися в боротьбу за олімпійські медалі за останні 20 років збільшилося в 1,4-2,5 разів.

В багатьох видах спорту підсумки Ігор ХХУІ Олімпіади виглядають сенсаційними. Наприклад, в плаванні спортсмени 19 країн були нагороджені. А золоті медалі отримали плавці з 10 країн. цікаво, що 9 золотих медалей отримали плавці країн, які раніше не відзначалися досягненнями в плаванні: Ірландія – 3, ПАР – 2, Нової Зеландії – 2, Бельгії – 1, Коста-Ріки – 1.

В легкій атлетиці медалями були нагороджені В Атланті представники 45 країн, спортсмени 24 країн отримали золоті медалі.

Таблиця 4

Кількість країн . спортсмени котрих на Іграх Олімпіад отримали медалі в різних видах спорту

Рік проведення	Легка атлетика		Плавання		Боротьба г/р		Боротьба класична	
	Всього медалей	В тому числі золотих	Всього медалей	В тому числі золотих	Всього медалей	В тому числі золотих	Всього медалей	В тому числі золотих
1976	23	11	8	4	11	4	12	5
1988	22	12	22	10	13	7	11	5
1992	34	18	18	9	13	7	11	5
1996	45	24	19	10	17	8	17	6

Аналогічна ситуація склалася і в боксі: медалями на Іграх ХХУІ Олімпіади нагороджені спортсмени з 22 країн; золотими – з 9 країн.

В спортивній гімнастиці за нагороди боролися спортсмени КНР, Греції, Італії, Швейцарії, Республіки Корея та інші.

Суттєво змінилась доля медалей , отриманих спортсменами найбільш сильних у спортивному відношенні країн. наприклад, якщо у 1976 році три команди отримали 307 медалей (50,1%), в тому числі 123 золотих (62,1%), то у 1996 році доля трьох команд значно зменшилась: 229 медалей (27%), у тому числі 90 золотих (33,2%).

Різкому зростанню майстерності спортсменів багатьох країн в різних регіонах світу в період між Іграми в Барселоні і Атланті у більшості сприяв від'їзд великої кількості висококваліфікованих спортсменів і тренерів з країн колишнього СРСР, а також з колишньої НДР і ряду країн східної Європи. Тільки з України для роботи за кордоном виїхало не менше сотні висококваліфікованих тренерів . Багато з них прибули в Атланту в якості тренерів збірних команд інших країн.

У той же час спортсмени багатьох країн за своєю кваліфікацією далекі від того рівня , котрий дозволив би їм боротися за олімпійські нагороди або за 4-6 місця. В Атланті спортсмени 103 країн не мали можливості зайняти місця серед шести сильніших в жодному з 271 виду змагань. В Атланті в ряді видів спорту (плавання, легка атлетика) були зареєстровані випадки, коли результати спортсменів в змаганнях серед чоловіків були нижче результатів, показаних сильнішими спортсменками у змаганнях серед жінок.